

BULETIN TRIMESTRIAL

Trimestrul IV 2009

ISSN 1842 - 6905

NOTĂ

Redactarea buletinului trimestrial a fost finalizată la data de 18 februarie 2010.

Datele statistice provin de la Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Banca Națională a României și Institutul Național de Statistică.

Redactarea buletinului a fost realizată după cum urmează:

- *Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, capitolele 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și anexele 1 și 2*
- *Centrul de Cercetări Financiare și Monetare “Victor Slăvescu”, unitate componentă a Institutului Național de Cercetări Economice din cadrul Academiei Române, capitolele 2, 3, 11 și 12*

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
Strada Negru Vodă nr. 3, corp A3, et. 2, sector 3, cod 030774, București
tel: 0314.232.804; fax: 0314.232.800
e-mail: office@fgdb.ro
www.fgdb.ro*

CUPRINS

1.	Instituțiile de credit participante la schema de garantare a depozitelor	5
2.	Contextul economic internațional.....	7
3.	Politica monetară, piața financiară și evoluții monetare.....	17
3.1.	Politica monetară	17
3.2.	Piețe financiare și evoluții monetare	20
3.2.1.	Ratele dobânzilor	20
3.2.2.	Cursul de schimb și fluxurile de capital	21
3.2.3.	Moneda și creditul	25
4.	Structura și evoluția depozitelor din sistemul bancar	33
4.1.	Depozitele din sistemul bancar	33
4.1.1.	Numărul total de titulari de depozite	33
4.1.2.	Valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar	34
4.1.2.1	Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice.....	35
4.1.2.2	Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice.....	36
4.2.	Depozitele la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului	37
4.2.1.	Numărul total de titulari de depozite la instituțiile de credit participante la Fond	37
4.2.2.	Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond.....	38
4.2.2.1	Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice.....	39
4.2.2.2	Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice.....	40
5.	Depozitele garantate	42
5.1.	Numărul titularilor de depozite garantate	42
5.2.	Valoarea depozitelor garantate	43
5.2.1.	Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor fizice	45
5.2.2.	Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor juridice	46
6.	Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice	47
6.1.	Distribuția numărului deponenților garantați persoane fizice	47
6.2.	Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora	47
7.	Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice	49

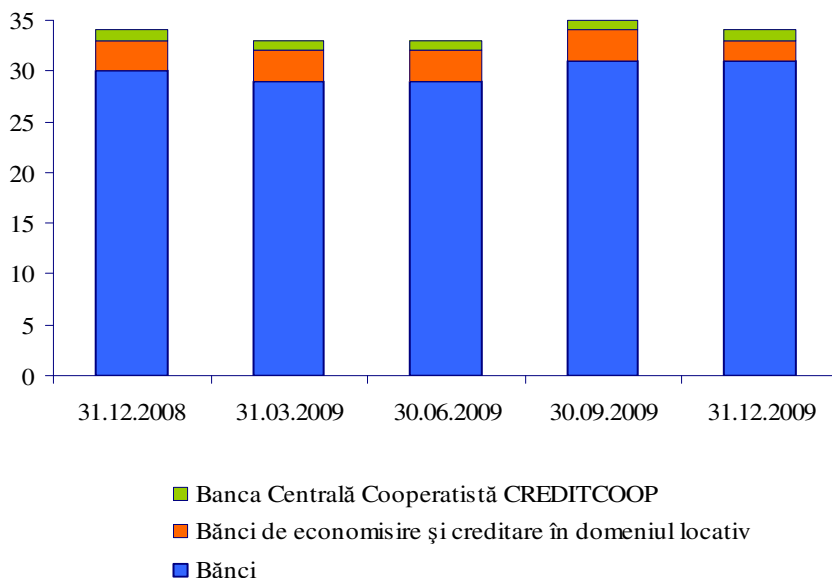
7.1.	Distribuția numărului deponenților garantați persoane juridice	49
7.2.	Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice din punct de vedere al valorii acestora	49
8.	Valoarea depozitelor efectiv garantate pe tipuri de titulari	50
9.	Valoarea medie și gradul de concentrare a depozitelor	52
9.1.	Valoarea medie a depozitelor	52
9.2.	Valoarea medie a depozitelor garantate	53
9.3.	Gradul de concentrare a numărului de titulari de depozite garantate	54
9.4.	Gradul de concentrare a valorii depozitelor garantate	54
10.	Rezultatele studiului de piață realizat de Metro Media Transilvania pentru Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar cu privire la comportamentul, factorii de influență, evoluția și perspectivele economisirii.....	55
10.1.	Aspecte generale.....	55
10.2.	Percepția economisirii.....	58
10.3.	Comportament general de economisire.....	61
10.4.	Comportament de economisire în produse bancare.....	70
10.5.	Comportament de utilizare a creditelor bancare.....	76
10.6.	Informații referitoare la Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar....	78
10.7.	Achiziția de bunuri de folosință îndelungată și investițiile	83
11.	Factori, efecte și perspective ale dinamicii depozitelor în sistemul bancar și economisirii	85
11.1.	Inflația	85
11.2.	Rata medie nominală a dobânzii bancare pasive	90
11.3.	Produsul intern brut	95
11.4.	Economisirea totală	97
11.5.	Creditul bancar neguvernamental	99
11.6.	Veniturile populației	102
11.7.	Evoluții pe piața de capital, titluri de stat, obligațiuni, investiții și fonduri de pensii	104
12.	Concluzii	107
Anexa 1 – Lista instituțiilor de credit participante la schema de garantare a depozitelor la 31 decembrie 2009		110
Anexa 2 – Lista depozitelor negarantate		111

1. Instituțiile de credit participante la schema de garantare a depozitelor

Participarea la schema de garantare a depozitelor din România este obligatorie pentru toate instituțiile de credit autorizate de către Banca Națională a României să primească depozite de la public. În calitate de instituții de credit membre ale schemei de garantare a depozitelor, acestea trebuie să participe la constituirea resurselor financiare ale Fondului prin plata de contribuții.

Începând cu 1 ianuarie 2007, sucursalele din România ale instituțiilor de credit străine cu sediul în alte state membre ale Uniunii Europene au ieșit din schema de garantare a Fondului, ca urmare a faptului că depozitele persoanelor fizice și persoanelor juridice la aceste sucursale sunt garantate de schema de garantare din țara în care își are sediul instituția de credit mamă. Astfel, având în vedere că în prezent în România funcționează doar sucursale ale instituțiilor de credit din Uniunea Europeană, la Fond participă actualmente numai instituții de credit persoane juridice române.

Grafic 1.1. Evoluția numărului instituțiilor de credit participante la schema de garantare a depozitelor

La data de 31 decembrie 2009, la Fond participau 33 de instituții de credit¹, persoane juridice române, din care: 30 de bănci, 2 bănci de economisire și creditare în domeniul locativ și o organizație cooperatistă de credit, reprezentată prin Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP (casa centrală și cooperativele de credit afiliate).

Comparativ cu 31 decembrie 2008, la 31 decembrie 2009 numărul instituțiilor de credit participante la Fond s-a menținut la 33 de instituții, cu mențiunea că pe parcursul celor patru trimestre ale anului 2009 au fost câteva schimbări.

¹ Anexa nr. 1- Lista instituțiilor de credit participante la schema de garantare a depozitelor la 31 decembrie 2009

Astfel, în trimestrul I 2009, numărul instituțiilor de credit participante la Fond a scăzut de la 33 la 32 de instituții de credit, persoane juridice române, datorită faptului că începând cu 1 ianuarie 2009 Citibank România S.A. a ieșit din schema de garantare a Fondului prin transformarea sa din subsidiară în sucursală a Citibank Europe plc cu sediul central în Irlanda, devenind membră a schemei de garantare a depozitelor din Irlanda.

Comparativ cu primele două trimestre ale anului 2009, în trimestrul al III-lea 2009 numărul instituțiilor de credit participante Fond a crescut de la 32 la 34 de instituții de credit, persoane juridice române, ca urmare a autorizării de către Banca Națională a României a două noi bănci, respectiv GE GARANTI BANK S.A. și Banca Comercială Feroviara S.A.

Pe parcursul trimestrului IV 2009, numărul instituțiilor de credit participante la Fond a scăzut de la 34 la 33 ca urmare a faptului că, la data de 30 noiembrie 2009, Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A. a fuzionat prin absorbție cu HVB Banca pentru Locuințe S.A. - banca absorbită.

2. Contextul economic internațional

La nivel global, punctul cel mai de jos al crizei a trecut, dar economia este fundamental slăbită. Economiiștii definesc recesiunea atunci când ai două trimestre consecutive de scădere economică. Când se „trece pe plus”, recesiunea este terminată. Așa cum spunea Joseph Stiglitz, laureat al premiului Nobel pentru economie, nimic mai fals. Majoritatea oamenilor percep recesiunea ca pe un mediu în care nu își mai pot găsi un loc de muncă. Pentru manageri, fenomenul se manifestă atunci când nu ai pentru cine produce. Totuși, climatul actual nu poate fi definit sintetic decât prin unele date la nivel macroeconomic.

1. Economiiile în curs de dezvoltare ale Asiei conduc relansarea globală după cea mai gravă recesiune de după cel de-al doilea război mondial, grație unui răspuns rapid la criză din partea guvernelor care a permis regiunii să-și mențină câștigurile economice înregistrate în anii anteriori. Agențiile de rating au îmbunătățit prognoza de creștere pentru regiune. Într-un raport dat publicității în decembrie, Banca Asiatică de Dezvoltare (ADB) a crescut prognoza privind creșterea PIB la 4,5%, față de 3,9% - prognoza din septembrie. În noiembrie, Banca Mondială a revizuit prognoza privind creșterea reală a PIB în Asia de Est la 6,7%.

Recesiunea globală, care a început la sfârșitul anului 2008, a încetinit economiile americană și vest-europene, reducând cererea în aceste țări. Acest fapt a afectat cel mai mult Asia, dat fiind că economiile regiunii erau puse în mișcare de sectorul manufacturier care exportă mare parte din ceea ce produce - de la electronice la articole textile - către economiile industrializate. În primul trimestru al anului 2009, mai mulți producători cu sediul în Asia au fost nevoiți să-și reducă producția și numărul angajaților, pe măsură ce comenzile din exterior au dispărut. În Cambodgia, numeroase companii textile și-au sistat activitatea din cauza scăderii severe a exporturilor de produse textile către principala sa piață - Statele Unite. Exporturile și producția industriei auto a Thailandei au scăzut cu 40% în primul trimestru, ceea ce a determinat sectorul să renunțe la 100.000 de angajați. În Malaezia, unde produsele electronice reprezintă 40% din volumul exporturilor, producătorii de electronice au concediat masiv muncitori și au redus numărul de ore de lucru pentru a se menține pe linia de plutire. Consumatorii asiatici au fost constrânși să procedeze la adoptarea unor măsuri severe de reducere a cheltuielilor, ceea ce a afectat creșterile economiilor asiatice, bazate pe consum. Thailanda, Singapore și Malaezia au intrat în recesiune. Produsul Intern Brut al Coreii de Sud s-a contractat cu 4,3% în primul trimestru din 2009, cea mai scăzută valoare înregistrată în ultimii 11 ani. Economia cu cel mai rapid ritm de creștere al lumii - China - a crescut cu doar 6,1%, ceea ce reprezintă cea mai scăzută rată în aproape două decenii. Alte țări s-au dovedit a fi mai rezistente, deoarece depind mai puțin de exporturi, însă ratele de creștere au fost modeste, singura țară din zonă care nu a înregistrat creștere economică, dar nici declin fiind Filipinele. În ce privește economia Indiei, aceasta a înregistrat o creștere de 6,1%. Cu toate acestea, în prezent, perspectivele sunt mult mai optimiste pentru o mare parte din regiune decât erau în septembrie 2009, datorită politicilor de stimulare fiscală și monetară adoptate, ceea ce a condus la o îmbunătățire moderată a principalelor trei economii ale Europei, (Germania, Marea Britanie, Franța), precum și a Japoniei și SUA. Totodată, creșterea cheltuielilor publice a dus la crearea de locuri de muncă, fapt ce a fost receptat pozitiv de majoritatea economiilor asiatice.

La relansarea țărilor din regiune a contribuit și exportul, care a înregistrat o ușoară revenire. Companii din SUA și Europa și-au epuizat stocurile, fapt ce le-a determinat să importe din Asia. Pe de altă parte, creșterea economică a Chinei a atras după sine un comerț intraregional mai dinamic, îndeosebi prin achizițiile de produse electronice și materii prime din Coreea de

Sud și din alte țări sud-asiatice. „Evoluțiile din Asia de Est continuă să fie puternic influențate de China. Scoateți China din ecuație și restul regiunii și-ar reveni cu mai puțin elan”, releva un buletin dat publicității în noiembrie de Banca Mondială. Relansarea exporturilor și a consumului intern au fost principalii factori care au contribuit la însănătoșirea economică a regiunii. Se estimează că PIB-ul combinat al primelor 10 economii ale Asiei de Est (printre care China, Coreea de Sud și Indonezia) a crescut cu 5% în cel de-al treilea trimestru al anului 2009. Dar analiștii avertizează că primele semne de creștere nu se vor traduce neapărat într-o relansare pe termen lung, deoarece creșterea economică a țărilor asiatice depinde în continuare de relansarea economică în 2010 a celorlalte țări dezvoltate. Un motiv de preocupare în plus pentru analiști este acela că guvernele asiatice ar putea suspenda politicile de stimulare fiscală chiar dacă economiile lor nu și-au revenit complet.

În ce privește țările central-asiatice din regiune - Kazahstan, Kirghizstan, Tadjikistan, Uzbekistan și Turkmenistan – acestea au recepționat diferit efectele crizei și au fost obligate să ia măsuri exhaustive pentru a tempera impactul negativ al crizei și a-și menține creșterea economică. Nivelurile de impact ale crizei asupra acestor țări sunt la fel de diferite precum a fost și dezvoltarea lor economică. Economia Kazahstanului se bazează puternic pe exporturile de petrol și gaz. În 2008, resursele reprezentau 73% din volumul total al exporturilor, iar surplusul comercial era de 33,3 miliarde de dolari. Dar pe măsură ce criza s-a instalat, Kazahstan a fost printre cele mai afectate țări din zonă, din cauza scăderii prețului la energie. În primele nouă luni ale anului 2009, comerțul extern a scăzut cu 40,7% prin comparație cu aceeași perioadă a anului 2008, iar surplusul comercial s-a prăbușit cu aproape 70%. Mai mult, faptul că băncile și companiile private ale țării s-au împrumutat masiv în timpuri de expansiune economică s-a dovedit aproape fatal atunci când circumstanțele au devenit adverse. Guvernul nu a avut de ales și a trebuit să aloce de urgență 9,9 miliarde de dolari pentru a stabiliza piața financiară. Pe de altă parte, dependența excesivă de împrumuturile bancare a determinat ca industria de construcții imobiliare, atât de vulnerabilă la oscilațiile prețurilor la locuințe, să-și reducă la jumătate capacitățile, astfel că multe proiecte imobiliare au rămas neterminate după declanșarea crizei.

Și Turkmenistanul, un alt exportator major de energie din regiune, a avut de suferit de pe urma prăbușirii prețurilor la energie. O explozie ce a avut loc în aprilie 2009 la un oleoduct ce transportă gaz central-asiatic către Rusia și, mai departe, către Europa, nu a făcut decât să înrăutățească situația. Tadjikistan și Kirghizstan sunt totodată țări exportatoare de forță de muncă în regiune. Din populația de aproape șapte milioane de tadjici, peste un milion muncesc peste hotare, în principal în Rusia. Bani trimiși în țară de cei care trăiesc și muncesc în afara granițelor Tadjikistanului reprezintă două treimi din PIB-ul țării. Dar, odată cu intrarea în criză, la începutul lui 2009, Rusia a redus masiv numărul muncitorilor străini de pe teritoriul său, fapt ce s-a tradus printr-o scădere de 20-30% a veniturilor care proveneau de la tadjicii care munceau în străinătate.

Uzbekistanul, care are o economie mai puțin deschisă, dar mai diversă, și un sistem financiar relativ mic, a fost aproape imună la impactul direct al crizei. Uzbekistanul a înregistrat doar pierderi minore în exporturile de gaz și țitei după declanșarea crizei, dat fiind că numărul contractelor de acest tip este limitat. În primele luni ale lui 2009, PIB-ul uzbek a crescut cu 8%, iar productivitatea industrială a fost de 9,1%.

Confruntate cu criza, națiunile din Asia Centrală au început să-și adapteze și să-și îmbunătățească structurile industriale și de export și au conlucrat în încercarea de a permite o dezvoltare în ansamblu a regiunii.

Kazahstanul a injectat circa 18 miliarde de dolari în economie. Banca centrală kazahă a permis o devalorizare de 25% a monedei naționale, pentru a crește competitivitatea producătorilor și a-și proteja rezervele valutare. Guvernul turkmen a cautat să-și diversifice exporturile și a denominalizat moneda națională, manatul, de la 1 ianuarie 2009 (în prezent, 1 manat nou echivalează cu 5.000 de manati vechi) pentru a facilita circulația. Tadjikistan a redus de la 25% la 15% impozitele pe profit ale companiilor și a redus rata dobânzilor la împrumuturile pentru persoane juridice de la 18% la 14%.

În afara întăririi sistemului bancar și a unei intensificări a supravegherii băncii centrale, Kirghizstanul a luat măsuri pentru îmbunătățirea climatului de afaceri și intensificarea comerțului exterior.

La rândul său, guvernul din Uzbekistan a anunțat măsuri de reducere a impozitelor pentru companii, de injectare de capital în băncile comerciale deținute de stat și de creștere a prețului la exporturile de gaz natural. În plus, sub umbrela unor organisme regionale precum Organizația de Cooperare Shanghai și Comunitatea Economică Eurasiatică, cele cinci țări central-asiatice și-au coordonat eforturile pentru a face față împreună dificultăților economice. Anul trecut, Kazahstanul, Tadjikistanul și Kirghizstanul au înființat, împreună cu Rusia și Armenia, un fond comun în valoare de 10 miliarde de dolari menit să combată efectele crizei. Ultimele cifre arată că un prim succes a fost obținut. Astfel, productivitatea industrială a Kazahstanului a crescut cu 0,7% în primele 11 luni ale anului 2009, iar productivitatea agricolă cu 10,6%. Statisticile mai arată că piața imobiliară kazahă este pe punctul de a se debloca, întrucât investițiile au crescut, la fel și veniturile statului, iar presiunile inflaționiste au scăzut. Ministerul kirghiz de finanțe și-a revizuit în sus prognoza de creștere a PIB pentru 2009 și 2010, de la 0,9% și 3,5% la 2,2% și respectiv 5,5%, în timp ce Uzbekistan se așteaptă ca economia să înregistreze o creștere de 8,3% în 2010. Reprezentantul Fondului Monetar Internațional pentru Orientul Mijlociu și Asia Centrală, Masood Ahmed, declara că factorii de decizie din regiune au răspuns la criză printr-o politică fiscală și monetară mai flexibilă și prin consolidarea măsurilor de protecție socială, afirmând, totodată, că „Regiunea în ansamblul său va înregistra o relansare modestă în 2010, dar nivelul creșterii va diferi de la o țară la alta”.

2. Analizii au afirmat că cea mai gravă recesiune pe care a cunoscut-o Europa de la cel de-al doilea război mondial s-a manifestat până în trimestrul III din 2009, în care a fost înregistrată o creștere de 0,4% a produsului intern brut al celor 16 țări membre ale zonei euro, după cinci trimestre consecutive de scădere a activității economice.

Germania, prima economie europeană, a înregistrat în 2009 o contracție a Produsului Intern Brut (PIB) de cinci procente, cea mai gravă recesiune înregistrată de Germania după cel de-al doilea război mondial, conform unei estimări preliminare comunicată la mijlocul lunii ianuarie 2010 de Institutul de statistică Destatis.

Cifrele comunicate de Destatis sunt conforme cu estimările anterioare ale guvernului. În anul 2008, prima economie europeană a înregistrat o creștere de 1,3 procente. Până acum, cea mai proastă performanță economică înregistrată de Germania Federală după război a fost un declin de 0,9 procente în anul 1975. De asemenea, cea mai proastă performanță înregistrată de Germania reunificată a fost contracția de 0,8 procente înregistrată în 1993. De asemenea, Destatis a anunțat că anul trecut Germania a înregistrat un deficit de 3,2 procente din PIB, depășind limitele fixate în Pactul de stabilitate și creștere. Pentru 2010, Ministerul de Finanțe a avertizat că deficitul va continua să se majoreze, ajungând la peste cinci procente din PIB. Noul guvern de centru-dreapta a decis să pună accentul pe termen imediat pe sprijinirea cererii și creșterii economice, în special prin intermediul scăderii impozitelor. Economia

germană dependentă de exporturi a ieșit din recesiune în al doilea trimestru al anului 2009, iar Banca Centrală a Germaniei (Bundesbank) estimează că în 2010 prima economie europeană va înregistra o creștere de 1,6 procente, urmată de o creștere de 1,2 procente în 2011. Analizii de la Deutsche Bank se așteaptă la o creștere economică și mai importantă, de 2,1 procente în 2010 și 1,4 procente în 2011.

Economia Regatului Unit s-a contractat timp de șase trimestre consecutive, fiind cea mai îndelungată recesiune cu care s-a confruntat țara, din 1955. Pentru 2009, NIESR (Institutul Național de Cercetări Economice și Sociale) a estimat că economia Marii Britanii a înregistrat un declin de 4,8 la sută. Conform concluziilor acestuia, declinul înregistrat este „mai accentuat decât în orice an din Marea Criză și este cea mai mare contracție înregistrată de Regatul Unit din 1921. Cea mai cuprinzătoare imagine a recesiunii indică faptul că producția a scăzut puternic timp de 12 luni, din martie, și situația nu s-a schimbat foarte mult de atunci, deși există semnele unei redresări”.

Economia Marii Britanii s-a contractat cu 0,2 la sută, în trimestrul trei din 2009, mai puțin decât estimarea anterioară, de 0,3 la sută, a anunțat Institutul Național de Statistică (ONS). Este o îmbunătățire față de prima estimare a ONS din luna octombrie, care arăta un declin de 0,4% în trimestrul trei din 2009. Redresarea Marii Britanii este în întârziere, comparativ cu Statele Unite, Japonia și zona euro, care deja înregistrează creștere economică. Banca Angliei și Executivul britanic se așteaptă ca în trimestrul patru economia Regatului Unit să iasă oficial din recesiune. La jumătatea lui 2010, în Marea Britanie se vor desfășura alegeri generale, țara fiind afectată de șomajul masiv și o datorie publică substanțială. În trimestrul al treilea, sectorul serviciilor s-a contractat cu 0,2 procente în raport cu trimestrul precedent, subsectoarele distribuție, hoteluri și catering înregistrând un declin trimestrial de un procent. Analizii au anticipat că producția industrială va fi una slabă, după publicarea datelor dezamăgitoare pentru luna august, iar datele ulterioare privind evoluția PIB au confirmat scepticismul acestora, întrucât producția industrială a scăzut cu 0,7 procente în raport cu trimestrul precedent și cu 10,4 procente în ritm anual.

Europa Centrală și de Est, locomotiva economică de mare viteză a Europei, s-a văzut obligată să frâneze în anul 2009 din cauza crizei economice mondiale. Majoritatea țărilor din regiune au suferit scăderi severe ale Produsului Intern Brut (PIB) și au înregistrat deficite fiscale importante și rate mari ale șomajului. Totuși, un climat economic îmbunătățit în Uniunea Europeană și o creștere a exporturilor vor ajuta aceste țări să iasă din recesiune, dar la viteze diferite.

După ani de creștere, Letonia, Estonia și Lituania au înregistrat un declin începând cu anul 2008, care a continuat și în 2009. În regiune, țările baltice și Ungaria au fost țările cel mai grav afectate de criză. PIB-ul țărilor baltice s-a contractat cu 19% (Letonia), 15,6% (Estonia) și 14,2% (Lituania), în cel de-al treilea trimestru al anului 2009, potrivit Eurostat.

Pe de-o parte, guvernele țărilor baltice au fost obligate să reducă cheltuielile, prin înghețarea sau reducerea salariilor angajaților publici, a fondurilor pentru educație și sănătate, ajutor de șomaj și pensii. Pe de altă parte, cele trei guverne au adoptat reforme fiscale care să contribuie la creșterea veniturilor, în încercarea de a limita deficitele.

În decembrie 2008, UE, Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca Mondială și țările nordice au căzut de acord să susțină Letonia printr-un program de ajutor financiar în valoare de 7,5 miliarde de euro. În schimbul acestui ajutor, Letonia se angaja să reducă cheltuielile publice pentru a se conforma normelor europene privind deficitul public.

În Lituania, guvernul a implementat noi reforme fiscale și a lansat pe piață acțiuni în valoare de 1,5 miliarde de dolari pentru a strânge fonduri. Totuși, măsurile adoptate de guvernul lituanian au adus noi dări pentru companii și au dus la scăderea nivelului de trai. În noiembrie, rata șomajului a atins 15,3% în Letonia, cea mai mare cifră din UE, în timp ce Estonia și Lituania au înregistrat rate ale șomajului de 12,8% și respectiv 11,7%.

Ungaria s-a aflat și ea în grupul țărilor cel mai puternic afectate de criză, însă un pachet de întrajutorare de la FMI și UE a mai redus din dificultățile financiare. Cu toate acestea, deficitul public a crescut la 80% în 2009, iar sectorul privat s-a îndatorat peste măsură, în valută. Nici măcar cumpărăturile făcute cu ocazia Crăciunului nu au putut revigora sectorul de retail din Ungaria după un an de pierderi, și asta în condițiile în care se așteaptă o scădere de 7% a consumului intern pentru anul 2009. Populația și-a redus cheltuielile - cumpărând produse mai ieftine, înlocuind hrana semipreparată cu alimentele de bază, potrivit GfK Hungaria, care avertiza că întreaga economie a avut de suferit, nu doar sectorul de retail. Analisti ai UniCredit Group estimează că economia Ungariei va continua să scadă și în 2010, abia în 2011 urmând să se înregistreze o ușoară creștere economică.

Economiile Bulgariei și României au fost deopotrivă serios afectate în 2009, dar mult mai puțin decât țările baltice și Ungaria, potrivit aprecierii analiștilor. Țări ca Bulgaria și România au făcut parte din cel de-al doilea grup de țări (afectate de criză) dintre economiile emergente din Europa.

În România, economia a dat semne de însănătoșire treptată, înregistrându-se o bună productivitate industrială și o ușoară creștere a exporturilor. Producția industrială a țării a crescut cu 0,2% în octombrie, comparativ cu luna septembrie, iar declinul economiei s-a redus, datorită creșterii cererii din Europa occidentală. Industria a început să-și revină și există semnale clare că declinul s-a oprit. Cea mai mare parte a exporturilor României provine de la industria manufacturieră și există semnale pozitive din partea economiilor occidentale. Pe fondul reluării activității economice printre principalii parteneri comerciali ai României, este foarte probabil ca performanța sectorului industrial să continue să se îmbunătățească. UE și-a consolidat prezența în domeniul comerțului extern al României, totalizând 75% din exporturi și 73% din importuri, ceea ce demonstrează rolul major pe care îl va juca revenirea economică graduală a principalelor piețe europene pentru creșterea economică a României în anul 2010.

Totuși, analiștii sunt de părere că crizele politice au provocat deprecierea monedei naționale și au contribuit la presiunile inflaționiste. Inflația anuală s-a situat la 4,7%, superioară țintei de inflație estimată de BNR, iar reducerea depozitelor corporatiste în monede străine sugerează că activitatea economică rămâne modestă. Ministerul de Finanțe a reușit să strângă 2,6 miliarde de lei (605 milioane euro) din vânzarea unor obligațiuni în monedă națională și a atras circa 2,2 miliarde de euro de pe piața locală. Cu sprijinul UE, un nivel scăzut al datoriilor publice și un potențial de creștere pe termen lung pe baza fondurilor UE vor ajuta România să compenseze riscurile unui deficit bugetar foarte mare și să iasă din recesiune în 2010.

Data fiind situația economică ceva mai bună, oficialii bulgari cred că 2009 se va încheia cu un mic deficit de circa 500 milioane de leva (382 milioane de dolari), ceea ce reprezintă 0,75% din PIB. Guvernul a aprobat un buget de austeritate pentru 2010 și încearcă să obțină un deficit zero pentru a grăbi adoptarea euro și ieșirea din recesiune. Totuși, într-un raport recent, Banca Mondială a prezentat un tablou sumbru pentru economia Bulgariei în 2010. Piața muncii din Bulgaria este din nou o importantă sursă de transmisie, îndeosebi în rândul muncitorilor din sectorul construcțiilor. Rata șomajului ar putea ajunge la 12% în 2010, în condițiile în care estimările pentru 2009 sunt de 9%. În perioada ianuarie-noiembrie 2009,

vânzările de mașini noi au înregistrat o scădere de 52% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2008, și asta deși prețurile au scăzut în medie cu 25%, a anunțat Uniunea Importatorilor de Automobile din Bulgaria. Unii spun că Bulgaria trece prin prima sa recesiune în 12 ani, după ce boom-ul creditării, ce a durat trei ani, s-a oprit, iar investițiile străine au încetat.

Economiile Poloniei și Republicii Ceha par să se afle într-o stare relativ bună. Polonia, cea mai mare dintre țările estice membre ale UE, s-a bucurat de cea mai bună situație economică din regiune. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a prognozat recent că economia Poloniei va crește cu 1,4% în 2009 și cu 2,5% în 2010. Banca centrală a Poloniei a estimat că PIB-ul va fi de 1,3% în 2009, 1,8% în 2010 și 3,2% în 2011. Ministrul polonez al economiei, Waldemar Pawlak, a declarat că țara sa va continua să înregistreze creștere economică pozitivă, menținându-și astfel poziția unică în cadrul UE. Potrivit cifrelor oficiale, rata șomajului este de circa 11%, în timp ce cursul de schimb a fost menținut la nivelul de 2,8 zloți pentru un dolar. Marin Mrowiec, economist șef la Bank Pekao, consideră că economia Poloniei a reușit să rămână la suprafață „datorită politicii fiscale relativ relaxate în 2008 și a unui sector al exporturilor relativ redus”. Creșterea rapidă prognozată pentru următorii doi ani poate fi pusă în principal pe seama investițiilor cofinanțate de UE și a pregătirilor în curs de desfășurare pentru campionatul european de fotbal EURO 2012.

Republica Cehă are deopotrivă perspective mai bune de relansare economică decât majoritatea țărilor central și est-europene și va putea să iasă mai repede din recesiune, apreciază analiștii. Oficiul de Statistici al Cehiei a anunțat că PIB-ul țării a scăzut cu 4% în cel de-al treilea trimestru al anului 2009, ceea ce reprezintă o creștere de 0,8% față de trimestrul al doilea. Unii economiști sunt optimiști și spun că recesiunea s-a încheiat deja în Cehia, iar relansarea economică va veni în 2010. Analiștii apreciază că cifrele pozitive înregistrate de Cehia sunt și o consecință a îmbunătățirii situației economice, pe ansamblu, a UE, îndeosebi a țării vecine Germania. Însă în pofida cifrelor încurajatoare și a semnalelor pozitive, problemele rămân, avertizează analiștii, care sunt de părere că principalele îngrijorări se referă la comenzile reduse din sectorul industrial, situația fiscală dificilă în care se află numeroase companii și creșterea șomajului.

Un caz mai aparte îl reprezintă economia Ucrainei, care pe parcursul anului 2009 a suferit mult din cauza crizei financiare globale, înregistrând rate ridicate ale șomajului, un curs de schimb instabil și o scădere semnificativă a PIB-ului și a comerțului exterior. Analiștii spun că această țară est-europeană nu va ieși din recesiune decât în trimestrul al doilea al anului viitor. Însă Ucraina se confruntă cu probleme economice încă de la jumătatea anului 2008, deoarece era prea dependentă de creditele străine și de un număr limitat de industrii grele, precum industria metalurgică și chimică, dar și cea a construcției de mașini. Productivitatea industrială a Ucrainei a scăzut dramatic, iar prețurile la produsele care reprezentau pentru Ucraina principala marfă de export s-au prăbușit.

Conform statisticilor oficiale din Ucraina, în primele nouă luni ale anului 2009 exporturile au scăzut cu 45,1%, înregistrând valori de 34,3 miliarde de dolari, iar importurile au scăzut și ele cu 51,3%, la 35,4 miliarde de dolari. Produsul Intern Brut al Ucrainei s-a contractat cu 15,9% în trimestrul al treilea al anului 2009, după o scădere de 17,8% în trimestrul doi și o prăbușire record de 20,3% în primul trimestru. Productivitatea industrială în primele 11 luni ale anului a scăzut cu 24%, iar inflația s-a menținut la 13,6%. Sistemul bancar al Ucrainei a înregistrat la rândul său o pierdere de 18,2 miliarde de hrivna (circa 2,3 miliarde de dolari) din ianuarie și până în octombrie, potrivit unui raport al Băncii Centrale a Ucrainei. Circa 20 de bănci au avut nevoie de ajutoare de urgență de la stat pentru a supraviețui. Anul trecut, Fondul Monetar Internațional a fost de acord să împrumute Ucraina cu 16,4 miliarde de dolari, bani ce ar urma

să contribuie la stabilizarea sectorului bancar al țării. Până acum, Ucraina a primit aproximativ 11 miliarde de dolari pentru a-și menține economia pe linia de plutire, însă Fondul a amânat deblocarea unor noi tranșe, insistând că Ucraina trebuie mai întâi să pună în aplicare reforme economice cheie. De la începerea crizei financiare globale, guvernul condus de Timoșenko a luat o serie de măsuri pentru a salva economia țării. Timoșenko a adoptat un pachet de măsuri menit să stabilizeze moneda națională și sistemul bancar, să încurajeze comerțul exterior și investițiile, să creeze locuri de muncă și să reducă cheltuielile guvernamentale. Majoritatea analiștilor cred că greul crizei a trecut și că economia Ucrainei se va stabili încet-încet. Ministerul Economiei și banca centrală se așteaptă ca PIB-ul să crească cu cel puțin 3% în 2010, iar Banca Mondială a prognozat că Ucraina se va redresa gradual în 2010.

3. Economiștii au căzut de acord că partea cea mai grea a crizei a trecut și că economiile se vor înscrie pe un trend ascendent. Însă când vine vorba de cât de rapidă va fi revenirea, opiniile experților sunt extrem de diferite. În baza aprecierilor specialiștilor, Financial Times Deutschland a întocmit patru scenarii posibile privind viitorul economiei.

Scenariul 1: **Relansare** - economia își revine, dar și inflația crește. Totul va reveni la normal în ce privește acordarea creditelor, investițiile și consumul. Treptat, criza va fi depășită. Efectul secundar neplăcut va consta în faptul că exista o probabilitate de 50% ca evoluția prețurilor de consum să se înscrie pe un trend ascendent. În concluzie, majoritatea economiștilor mizează pe o depășire a crizei, cu condiția să mai fie aplicate și alte măsuri, ca de exemplu, „curățarea” bilanțurilor băncilor și înregistrarea unei cereri în creștere, cu precădere din zona privată. Astfel, consumatorii și companiile ridică o povară de pe umerii statului care, prin măsuri consistente de criză a trebuit să acționeze ca un „substitut de consumator”. Potrivit aceluiași scenariu, numărul șomerilor ar urma totuși să crească. Punctul maxim va fi atins însă în prima jumătate a lui 2010, iar revigorarea ulterioară a pieței muncii va încuraja și consumul privat. În 2010, economia Germaniei, de exemplu, ar putea înregistra o creștere de până la 2,8 procente. Există deja semnale că acest scenariu ar putea să se producă și în alte țări. Astfel, economia Statelor Unite a crescut în cel de-al treilea trimestru al anului 2009 cu 3,5%, iar cea a Chinei cu 8,9 procente. Băncile au început să raporteze din nou profituri. Companiile au început să obțină mult mai ușor împrumuturi. Toate acestea indică o creștere a gradului de încredere care, din punct de vedere psihologic, este extrem de importantă pentru relansarea economică.

Scenariul 2: **Stagnare** - model care a mai fost aplicat de către Japonia în anul 1990, care presupune însă și o suferință mai îndelungată. În acea perioadă, statul asiatic s-a confruntat cu o scădere cronică a consumului și teama unei deflații a fost un fenomen cvasiprezent. Se estimează că repetarea unor astfel de fenomene are o probabilitate de producere de cca. 15%. Acest scenariu se bazează pe o serie de cifre furnizate de Fondul Monetar Internațional în ultimele decenii. Din 1970 până în prezent, FMI a analizat 88 de crize bancare și a constatat că, la șapte ani de la declanșarea crizei, randamentul economic era cu 10% mai mic decât dacă nu s-ar fi produs respectiva criză. Doar în cazuri excepționale lucrurile au revenit rapid la normal după o criză. Economia își revine, dar nu cu pași grăbiți. Cauza principală a suferinței îndelungate după o criză financiară o reprezintă piața muncii, întrucât recesiunea durează atât de mult încât mulți nu-și mai găsesc de lucru. În felul acesta scade productivitatea. Pe de altă parte, teama pierderii locului de muncă își pune amprenta și asupra consumului, iar aceasta pregătește terenul deflației. Prețurile scad, cumpărătorii renunță la a mai face achiziții noi, prețurile scad și mai mult - un veritabil cerc vicios. O altă cauză a acestei reveniri încete o reprezintă nivelul ridicat al îndatorării, al cărui efect se prelungește foarte mult și după depășirea fazei maxime a crizei. Istoria a arătat că durează ani buni până ce aceste datorii sunt achitate. Acordarea de credite nu va înregistra un avânt semnificativ, iar statul va trebui

în continuare să stimuleze economia cu pachete de măsuri anticriză. Modelul acestui scenariu îl reprezintă Japonia. După o bulă speculativă ce a crescut mult în anii 1980, prețurile din sectorul imobiliar și ale acțiunilor s-au prăbușit, iar instituțiile de credit au rămas cu un munte de credite neperformante. Curățarea bilanțurilor a durat aproximativ 10 ani și nici chiar acum Japonia nu și-a revenit complet: statul are o datorie de peste 200% din PIB. Similitudinile cu actuala criză financiară nu sunt de trecut cu vederea. De exemplu, bilanțurile băncilor americane sunt departe de a fi curățate, șomajul va rămâne probabil mult timp peste pragul de 10%, iar PIB-ul se bazează în proporție de 75% pe consumul intern. Liniștitor este însă faptul că există o diferență esențială între situația actuală și cea descrisă din Japonia: de această dată, băncile naționale au pompat masiv lichidități pe piață, ceea ce a condus la diminuarea riscului de producere a fenomenului de stagnare economică.

Scenariul 3: **Recădere** - recesiunea se întoarce. Economiștii o numesc „double dip” sau recesiune în formă de W: după o revenire scurtă, reapare criza. Nivelul ajutoarelor de stat a fost peste tot cu mult peste cât ar fi putut să absoarbă economia. Probabilitate de producere: 30%. O recesiune de tipul celei din anii 1930 nu amenință economia mondială, grație politicianilor și băncilor centrale. Totuși, nu există nici prea multe motive de bucurie. “Nu trebuie să fim prea optimiști. Există posibilitatea să se ajungă la o recesiune de tip W”, avertiza și șeful FMI, Dominique Strauss-Kahn. Multe sectoare se bazează în prezent pe ajutoarele de stat și nici măcar nu este clar dacă acestea le-au ajutat să-și recapete forțele. De exemplu, sectorul auto: după întreruperea acordării primei de casare, Deutsche Bank estimează pentru 2010 o scădere cu până la 30% a vânzărilor. O altă problemă este piața muncii. Dacă economia nu își revine cum trebuie, actuala “armată” de lucrători cu program redus ar putea deveni o armată de șomeri, și acest lucru este valabil nu doar pentru Germania, deoarece alte 22 de state OCDE au recurs la măsura scurtării timpului de lucru. Un val de disponibilizări ar afecta grav consumul în statele industrializate.

Scenariul 4: **Șoc inflaționist**. Într-o primă ipoteză ar trebui luate în calcul deficite bugetare, surplus de bani, majorarea prețului petrolului. Premisele unui astfel de scenariu există deja. Iar dacă teama de majorarea prețurilor se instalează, valul de scumpiri va fi de necontrolat. Probabilitate de producere: 5%. Chiar dacă în prezent prețurile de consum încă mai scad, nu este de neimaginat o explozie a inflației în 2010. “Există două căi ce duc la scumpire: o criză puternică sau o nouă criză a încrederii”, a afirmat Edgar Walk, economist-șef la Metzler. El nu ia în calcul o hiperinflație, însă nu exclude rate ale inflației cu două cifre. Dacă economia va crește mai puternic decât se estimează, atunci sindicatele vor începe să ceară salarii mai mari, producătorii vor majora prețurile și așa inflația se va autodeclanșa. În 2011, rata inflației ar putea deja atinge 15%.

Cea de-a doua ipoteză este și mai sumbră: ca și în scenariul 3, se va produce un al doilea val al crizei, iar statele vor începe să pompeze din nou miliarde în economie - aceasta până ce deficitele bugetare vor deveni cronice. Acesta va fi începutul unei masive crize de încredere, care se va extinde de la un stat la altul. Falimente statale, deprecieri ale monedelor, inflație - toate acestea sună destul de improbabil, însă există deja unele indicii în acest sens.

4. Totuși, Moody's Investors Service estimează că o redresare lentă este cel mai probabil scenariu macroeconomic pentru 2010, când economia mondială nu se va redresa puternic, ci va fi afectată de un nivel ridicat al șomajului și al deficitelor bugetare, se arată într-o analiză a agenției de evaluare financiară. Redresarea lentă va fi caracterizată de lipsa omogenității redresării economice în diferite regiuni ale lumii. „În economiile cele mai avansate, redresarea va fi fragilă din cauza numeroaselor obstacole, în special cele legate de schimbările așteptate în riscul suveran (riscul legat de creditele acordate guvernelor - n.r.) în 2010”, a declarat Pierre Cailliteau, director al Moody's Global Sovereign Risk Group. Un alt factor îl reprezintă

combinarea nivelurilor scăzute ale activității și ritmul de dezvoltare diminuat în multe regiuni, care va avea un impact important asupra creditării. De asemenea, raportul Moody's identifică cel puțin trei riscuri pentru redresarea economiei mondiale.

Primul îl reprezintă decizia guvernelor și a băncilor centrale de a renunța la politicile de stimulare a economiei, într-un mod dezorganizat, urmată de o majorare abruptă a ratelor dobânzilor sau modificarea cotației valurilor. Al doilea îl constituie incapacitatea instituțiilor financiare de a reface capitalul într-un mod suficient de rapid pentru a ține piept amenințărilor economice și financiare, iar al treilea și cel mai puțin probabil risc îl reprezintă un declin neașteptat al dinamicii creșterii Chinei. Noile prognoze economice ale Fondului Monetar Internațional este foarte posibil să fie revizuite în creștere, în condițiile în care „economia mondială își revine mai rapid decât se anticipa din cea mai gravă recesiune din ultimele șapte decenii”, a declarat directorul general adjunct al Fondului Monetar Internațional, John Lipsky. Potrivit declarației acestuia, îmbunătățirea perspectivelor este evidentă în cazul trendului indicatorilor economici și evoluției piețelor financiare, urmând ca acest optimism să fie confirmat de ediția revizuită a raportului „Perspectivele Economiei Mondiale” (World Economic Outlook), ce va fi dat publicității la finele lunii februarie 2010. „Anul 2010 a început sub semnul unui optimism generalizat, dar temperat, cu privire la perspectivele economiei și sistemului financiar global”, a mai susținut directorul general adjunct al FMI, John Lipsky. În luna octombrie 2009, FMI preconiza că economia mondială va înregistra o creștere de 3,1 procente în 2010, după ce, în 2009, a înregistrat o contracție de 1,1% . Potrivit FMI, economiile dezvoltate vor înregistra o creștere de 1,3% în 2010, în timp ce statele în curs de dezvoltare și economiile emergente vor susține relansarea economiei mondiale cu o creștere de 5,1%. Cu toate acestea, John Lipsky a avertizat că există multe motive pentru o atitudine prudentă, în condițiile în care economia mondială iese dintr-o gravă recesiune, citând nivelul ridicat al șomajului și sistemele financiare fragile din economiile avansate. În aceste condiții, oficialul FMI a cerut guvernelor să mențină în funcțiune programele de cheltuieli publice pe întreaga durată a anului 2010.

Cu aproximativ un an în urmă, situația economică globală arăta sumbru: recesiune globală severă, depreciere considerabilă a averilor, declin în schimburile comerciale, creșteri ale ratei șomajului. Dar, un dezastru de proporțiile înregistrate de fenomenul cunoscut sub numele de „Marea Depresiune” a putut fi totuși evitat mulțumită coordonării fără precedent a acțiunii guvernelor naționale pe linie de politici economice. Se speră că o asemenea cooperare va fi moștenirea pozitivă lăsată de criză.

Economia globală se află acum pe calea revenirii – ce-i drept inegală –, iar condițiile financiare s-au îmbunătățit substanțial. Dar nesiguranța mai persistă în economie și societate, iar multe din probleme rămân încă nerezolvate. Într-adevăr, suntem abia la începutul eforturilor de care este nevoie pentru a construi un sistem financiar global mai robust, mai stabil și mai sigur. Mai mult, revenirea nu este globală, șomajul crește încă în cele mai multe țări, disparitățile globale în gradul de economisire nu au fost încă abordate, iar condițiile din statele cele mai sărace ale lumii rămân precare. Acești factori au implicații majore pentru stabilitatea și pacea la nivel global – stabilitatea economică pune bazele păcii sociale, în vreme ce pacea socială este o precondiție necesară pentru schimburile comerciale și creșterea economică susținută.

5. În domeniul politicilor macroeconomice, tot mai mulți specialiști susțin necesitatea unor schimbări fundamentale ale sistemului, în parte și datorită faptului că memoria colectivă este suficient de proaspătă ca să alimenteze voința politică necesară pentru astfel de schimbări. În acest sens a fost iterată necesitatea ca guvernarea economică globală, inclusiv la nivelul FMI,

să fie supusă unor reforme care să reflecte realitățile prezente, iar supravegherea și reglementarea globală a sectorului financiar să fie consolidate.

În 2009, liderii lumii au făcut pași hotărâtori pentru a transforma G-20 în principalul forum de cooperare economică internațională, au triplat resursele FMI, au convenit să realocheze o parte din acestea către statele cu economii emergente și în curs de dezvoltare și s-au angajat să supună cadrul politicilor economice unei „evaluări reciproce” cu ajutorul acestui organism financiar. Acest tip de analiză se bazează pe faptul că statele nu se mai pot aștepta să-și atingă obiectivele economice în izolare, iar menirea sa este să înglobeze sistematic obiectivul bunăstării colective globale în planificarea economică națională.

Membrii FMI au sprijinit propunerile G-20 și au cerut ca eforturile să fie concentrate în 2010 asupra unui număr de patru domenii-cheie de reformă, cuprinse în așa-numitele „Decizii de la Istanbul”: mandatul FMI, rolul său de finanțator, guvernanta și supravegherea multilaterală. Chiar dacă obiectivele majore ale FMI de promovare a stabilității financiare globale și creșterii economice sustenabile rămân relevante, alte câteva elemente, precum creșterea fluxurilor internaționale de capital, interconectarea din sectorul financiar, plasamentele transfrontaliere și natura generală a crizei subliniază nevoia de a reevalua mandatul și modul în care se realizează acesta.

De asemenea, trebuie să existe o conlucrare mai bună între statele membre FMI pentru a determina rolul optim de finanțator al FMI. Multe țări au acumulat rezerve valutare mari, inclusiv ca formă de autoasigurare împotriva unor evoluții externe ostile. Dar această autoasigurare complică gestiunea internă a politicilor monetare și de schimb, reprezintă o proastă alocare internă și globală a capitalurilor și crește riscul unor crize financiare ulterioare de anvergură mai mare.

În al treilea rând, un mare pas înainte s-a convenit deja de G-20 în privința guvernantei: o realocare de minimum 5% (până în ianuarie 2011) a cotelor-părți, de la statele suprareprezentate înspre țări dinamice, dar subreprezentate, care au economii emergente sau în curs de dezvoltare. Această schimbare va reprezenta un pas important în privința democratizării FMI, pentru că oferă membrilor o participare mai credibilă în managementul acestuia, dar și în operațiunile strategice și aspirațiile organizației. În schimb, o legitimitate sporită va face ca FMI să fie mai eficient în promovarea creșterii economice și stabilității.

În al patrulea rând, FMI a acceptat propunerea G-20 de a ajuta această organizație, precum și de a colabora la efectuarea unei evaluări reciproce. Deși FMI a acumulat o experiență considerabilă în domeniul evaluărilor cadrului general de politici macroeconomice existent în statele membre, sfaturile sale nu au dus întotdeauna la acțiuni concrete ale membrilor. Odată cu schimbarea cotelor-părți și apariția noii "evaluări reciproce" a G-20, forța acestor sfaturi ar trebui să fie semnificativ mai mare, întrucât decidenții trebuie să dea curs angajamentelor luate în cadrul procesului de evaluare.

3. Politica monetară, piața financiară și evoluții monetare

3.1. Politica monetară

Scăderea dinamicii anuale a PIB în 2009 în comparație cu 2008 (-7,2%) a fost determinată în exclusivitate de reculul semnificativ al dinamicii cererii interne, având ca principali determinanți declinul puternic al consumului privat, dar și variația negativă deosebit de amplă a stocurilor. Impactul acestora a fost parțial contrabalansat de creșterea semnificativă a contribuției pozitive aduse de exportul net la dinamica PIB, în condițiile în care deficitul extern a consemnat la rândul lui o ajustare mai rapidă față de cea proiectată inițial.

Contrația economică neașteptat de severă pusă în evidență de datele statistice aferente anului 2009 și perspectiva continuării reducerii presiunilor inflaționiste pe orizontul relevant pentru politica monetară au determinat Banca Națională a României să recurgă la ajustări consistente ale gradului de restrictivitate a condițiilor monetare în sens larg, iar rata dobânzii de politică monetară a fost coborâtă gradat (până la nivelul de 8,0%) în decembrie 2009.

Premisele și indiciile majore ale contracției economice chiar din primul trimestru al anului 2009 le-au reprezentat:

- (i) amplitudinea peste așteptări a scăderii dinamicii anuale a PIB încă din trimestrul IV 2008 și caracterul inerțial al acestei evoluții;
- (ii) înregistrarea unor dinamici negative pentru unii indicatori relevanți ai cererii de consum și investiții, respectiv ai producției;
- (iii) accentuarea declinului activității economice în țările membre UE, cu impact negativ semnificativ asupra economiei naționale;
- (iv) continuarea înrăutățirii condițiilor de creditare, în special pe piața financiară internă;
- (v) creșterea mai rapidă a șomajului pe tot parcursul anului 2009;
- (vi) accelerarea pe tot parcursul anului 2009 a ajustării dezechilibrului extern al economiei (succedată de amorsarea unei tendințe de temperare a volatilității cursului de schimb);
- (vii) implementarea măsurilor de politică economică convenite prin acordul încheiat cu FMI și UE.

Decizia de coborâre constantă a ratei dobânzii de politică monetară a fost motivată în principal de prefigurarea manifestării, pe termen scurt, a efectului inflaționist al ajustării prețurilor la unele produse “volatile” și a accizelor, dar mai ales a impactului nefavorabil exercitat asupra anticipațiilor inflaționiste de accentuarea riscurilor legate de politicile fiscale și venituri în contextul tensionării în ultima parte a anului 2009 a mediului politic intern.

Totuși, pe acest fond, riscurile asociate prognozei actualizate a inflației au crescut ușor în ultima parte a anului, preponderent pe termen scurt, în direcția riscurilor de abatere în sus a ratei inflației de la traiectoria proiectată în scenariul de bază. Cele mai importante dintre aceste riscuri se referă la:

- (i) riscul depășirii nivelului programat al deficitului bugetar și al amânării măsurilor destinate ajustării structurii cheltuielilor publice și consolidării fiscale prevăzute pentru anii 2010 și 2011, implicit cel al creșterii dificultății de finanțare/refinanțare a deficitului și a datoriei publice, inclusiv datorită posibilei perturbări a derulării împrumuturilor contractate cu organismele și instituțiile financiare internaționale – materializarea unora dintre acestea putând afecta chiar pe un termen mai îndelungat perspectiva dezinflației;
- (ii) previzibila deteriorare, pe acest fond, a percepției mediului economic și financiar intern și internațional asupra perspectivelor economiei românești, de natură să alimenteze

presiunile de depreciere a monedei naționale și implicit anticipațiile inflaționiste.

Materializarea riscului decalării calendarului împrumuturilor externe prevăzut pentru trimestrul IV 2009 în cadrul aranjamentului multilateral încheiat de România cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale a determinat BNR să decidă diminuarea ratei RMO (rezerva minimă obligatorie) pentru pasivele în valută cu scadența reziduală de sub doi ani ale instituțiilor de credit (până la 25%), începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie - 23 decembrie 2009. În contextul amânării intrărilor programate de fonduri externe, măsura a urmărit adecvarea condițiilor de finanțare din sistemul bancar autohton pe care o impunea acoperirea din resurse ale pieței interne a necesarului de finanțare a sectorului guvernamental, concomitent cu păstrarea echilibrului macroeconomic; ea s-a înscris totodată în procesul de aliniere graduală a nivelului ratelor RMO din România la standardele Băncii Centrale Europene (BCE).

Pe fondul detensionării în perspectivă a mediului politic intern și al scăderii riscului de abatere a politicii fiscale și a veniturilor de la coordonatele convenite cu UE și FMI, BNR a continuat și în 2010 scăderea ratei dobânzii de politică monetară, efectuând în data de 5 ianuarie 2010 o ajustare descendentă a acesteia de 0,5 puncte procentuale (până la nivelul de 7,5%). Argumentul major al deciziei l-a constituit în acest context perspectiva consolidării dezinflației pe termen mediu, în corelație cu valorile anticipate ale duratei deviației negative a PIB. Datele și informațiile economice apărute în cursul trimestrului IV 2009 au relevat probabilitatea ridicată a unei dinamici anuale negative a PIB, relativ atenuată însă, în condițiile unei potențiale temperări a contracției ambelor componente principale ale cererii interne. S-a apreciat că declinul formării brute de capital fix va continua să-l devanseze pe cel al cererii de consum, persistând însă incertitudini asupra amplitudinii celui din urmă datorate caracterului neomogen al evoluțiilor indicatorilor relevanți ai acestui comportament.

O asemenea evoluție este sugerată în special de indicatorii privind lucrările de construcții noi și investițiile în utilaje, investițiile străine directe, creditele pe termen mediu și lung acordate companiilor, cheltuielile de capital ale sectorului public.

Astfel, pe de o parte, s-au evidențiat scăderea dinamicii anuale negative a volumului cifrei de afaceri din servicii și a celei din comerțul auto-moto, respectiv stagnarea indicatorului similar aferent volumului cifrei de afaceri din comerțul cu amănuntul. Pe de altă parte, s-au relevat intrarea în teritoriul negativ a ritmului anual de creștere a salariului mediu net real (acompaniată de accentuarea în luna octombrie a scăderii remiterilor, față de perioada similară a anului anterior), perspectiva diminuării cheltuielilor de personal din sectorul bugetar în ultimele două luni ale anului (inclusiv prin acordarea unor zile libere fără plată), precum și accelerarea creșterii ratei șomajului, în paralel cu continuarea deteriorării indicatorului de încredere a consumatorilor; acestora li s-a asociat prelungirea tendinței de ameliorare a economisirii bancare nete a populației.

Aceasta a decurs din continuarea declinului ratei anuale de creștere în termeni reali a creditelor acordate persoanelor fizice (0,2% în trimestrul IV 2009, comparativ cu o medie de 3,7% în trimestrul III 2009); dinamica anuală reală a acestui indicator a reintrat în noiembrie 2009 pe un trend negativ, după ce în octombrie 2009 consemnase o ușoară redresare, survenită însă, în principal, ca efect al deprecierei leului. Atât cererea, cât și oferta de credite aferente acestui sector și-au conservat în acest interval nivelul scăzut. Cea dintâi a fost afectată de absența unei ameliorări vizibile a evoluției ratelor dobânzilor la creditele noi adresate acestui sector - care și-au păstrat nivelurile deosebit de înalte -, dar și de menținerea sau chiar de accentuarea temerilor populației legate de perspectiva locurilor de muncă și a veniturilor; o relativă revigorare – sub așteptări însă – s-a consemnat în cazul cererii de credite

pentru locuințe, susținută de derularea programului „Prima casă”. La rândul ei, oferta de credite a băncilor a fost influențată în principal de menținerea prudenței acestora, justificată, printre altele, de dificultățile sporite de gestionare a mărimii și/sau a structurii propriilor bilanțuri în actualul context economic și financiar. Persistența neîncrederii și a percepției de risc relativ ridicate ale băncilor asupra creditării sectorului populației a fost reflectată inclusiv de prelungirea în trimestrul III 2009 – parțial neașteptată – a tendinței de înăsprire a standardelor și termenilor de creditare; ajustarea acestora a fost totuși mai lentă decât în trimestrele anterioare și totodată diferențiată din perspectiva destinației împrumuturilor. În aceste condiții, în octombrie 2009 și noiembrie 2009 volumul creditelor noi acordate populației a consemnat o ușoară creștere comparativ cu trimestrul anterior, datorată, în principal, derulării programului „Prima casă” și, într-o anumită măsură, extinderii practicii de restructurare a împrumuturilor. Spre sfârșitul anului 2009 s-au înregistrat traiectorii descendente ale dinamicilor medii anuale ale soldului creditelor în lei și în valută acordate populației (la -9,5%, respectiv -2,6%, față de -6,5%, respectiv 0,3% în trimestrul III 2009).

Analiza structurii pe destinații relevă faptul că rata anuală a creditelor de consum a continuat să înregistreze cel mai amplu declin (atingând -2,4%, cu 4,2 puncte procentuale sub nivelul din trimestrul III 2009). Cu toate că a consemnat la rândul ei o scădere în raport cu perioada anterioară, dinamica medie anuală a împrumuturilor pentru locuințe s-a menținut pozitivă (17,3%); evoluția s-a datorat în principal componente în valută (exprimată în euro), a cărei variație anuală a avut în trimestrul IV 2009 o tendință crescătoare.

În același timp, spre deosebire de perioadele anterioare, rata medie de creștere anuală în termeni reali a plasamentelor în bănci ale populației s-a majorat în trimestrul IV 2009 față de trimestrul anterior). Într-o anumită măsură, evoluția este atribuibilă efectului de bază indus de scăderea temporară consemnată de aceste depozite la sfârșitul anului 2008. Coroborată însă cu continuarea modificării structurii plasamentelor acestui sector în favoarea celor la termen, ea sugerează relativa persistență a înclinației spre economisire, în contextul deteriorării așteptărilor privind veniturile și capacitatea de onorare a serviciului datoriei contractate anterior. Continuarea amplificării cererii de bani în scop precautionar a fost susținută inclusiv de schimbările relative de configurație ale randamentelor diferitelor categorii de active monetare. În consecință, dinamica anuală reală a soldului depozitelor la termen sub doi ani ale populației s-a majorat până la o valoare reprezentând vârful istoric absolut (61%), fiind impulsionată atât de componenta în valută, cât și de cea în lei. O mișcare ascendentă a consemnat și variația anuală a depozitelor la termen peste doi ani. Analiza structurii pe scadențe a depozitelor noi relevă însă conturarea unei aparente tendințe de polarizare a preferințelor populației, sugerată de relativa creștere a volumelor (implicit a ponderii) depozitelor pe scadențe mai reduse (între o lună și trei luni), dar și – într-o mai mică măsură însă – a celor cu scadențe de peste doi ani.

Coborârea ratei dobânzii de politică monetară a fost determinată, mai ales în ultima parte a anului 2009, de ameliorarea comportamentului cursului de schimb al leului și a așteptărilor privind evoluția viitoare a acestuia, inclusiv ca urmare a creșterii unora din premisele reactivării aranjamentului multilateral de finanțare externă încheiat cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale. Acest context a consolidat perspectiva continuării scăderii sustenabile a ratei anuale a inflației de bază și a reluării trendului descendent al ratei anuale a inflației totale, a cărui întrerupere către sfârșitul anului 2009 – anticipată a se prelungi până la începutul anului 2010 – se datora exclusiv impactului majorării accizelor (în special a celor la tutun) și ajustării unor prețuri administrate; pe deasupra, riscul manifestării efectelor secundare ale acestor ajustări de prețuri și accize era considerabil diminuat de prefigurata adâncire și prelungire a deficitului de cerere agregată.

Deciziile privind scăderea ratei dobânzii de politică monetară au fost adoptate în cursul anului 2009 în condițiile sporirii fermității gestionării de către BNR a lichidității din sistemul bancar. Poziția băncii centrale de creditor în raport cu sistemul bancar a continuat să se restrângă spre sfârșitul anului 2009, în principal datorită amplificării injecțiilor de lichiditate efectuate de Trezorerie. BNR a ajustat în consecință volumul și frecvența operațiunilor repo, nivelul mediu al acestora reprezentând în ultimul trimestru din 2009 circa o treime din valoarea consemnată în trimestrul anterior; totodată, scadența acestor operațiuni a fost diminuată temporar, maturitățile având valori cuprinse între 2 și 7 zile. Pe fondul accentuării incertitudinii privind condițiile lichidității – alimentată, printre altele, de anticiparea sporirii puternice a nevoii de finanțare a sectorului public în ultima parte a anului – apelul băncilor la facilitatea de creditare s-a intensificat în trimestrul IV 2009, când volumul mediu al injecțiilor de lichiditate a coborât la mai puțin de jumătate din cel consemnat în trimestrul anterior, dar s-a menținut superior celui înregistrat la operațiunile de absorbție de lichiditate.

3.2. Piețe financiare și evoluții monetare

În 2009, piața monetară interbancară s-a caracterizat printr-un randament poziționat pe un palier superior ratei dobânzii de politică monetară, în condițiile accentuării impactului exercitat asupra pieței monetare de nevoile substanțiale de finanțare a deficitului bugetar.

Cursul de schimb al leului a revenit în trimestrul IV 2009 pe o traiectorie descendentă, în condițiile ameliorării apetitului global pentru risc și ale conturării perspectivei stabilizării climatului politic intern. Lichiditatea din economie și-a accentuat marginal creșterea, pe fondul amplificării creditului net al sectorului public central.

3.2.1. Ratele dobânzilor

Ratele dobânzilor pieței monetare interbancare și-au întrerupt în ultima parte a anului 2009 evoluția descendentă și s-au plasat de-a lungul celei mai mari părți a intervalului în zona superioară a coridorului delimitat de ratele dobânzilor facilităților permanente ale băncii centrale, accentuându-și totodată volatilitatea. Media lor trimestrială a urcat spre sfârșitul anului 2009 la un nivel de 9,3%, cu 0,4 pp mai mare în comparație cu cel consemnat în trimestrul precedent.

Randamentele pe scadențe mai lungi și-au continuat traiectoria ascendentă pe care s-au înscris la finele trimestrului III, în condițiile sporirii substanțiale a nevoii de finanțare a deficitului bugetar în ultima parte a anului 2009, precum și ale creșterii incertitudinii instituțiilor de credit privind evoluția în perspectivă a condițiilor lichidității.

Randamentele oferite pe piața primară a titlurilor de stat s-au menținut în trimestrul IV 2009 la nivelul atins în septembrie (10,0%). Volumul de titluri emise de Ministerul Finanțelor Publice în ultimele trei luni ale anului 2009 a fost de 9,2 miliarde lei (aproximativ 55% din suma anunțată), fiind reprezentat în proporție de 64% de înscrieri cu maturitatea de 6 luni și un an. În plus, acesta a atras în noiembrie 2009 și resurse în valută de pe piața internă, prin intermediul a două emisiuni de titluri cu scadența de un an și trei ani, prin care au fost mobilizate 1.423, respectiv 794 milioane euro, la o rată medie a dobânzii de 4,25, respectiv 5,25%. Randamentul mediu aferent operațiunilor definitive de pe piața secundară a titlurilor de stat a scăzut ușor față de trimestrul III 2009 (-0,15 pp), situându-se la nivelul de 10,04%, în condițiile în care volumul tranzacțiilor a urcat la cel mai ridicat nivel atins până în prezent (inclusiv pe seama continuării creșterii deținerilor de titluri denominate în lei ale nerezidenților). Rulajul trimestrial al pieței secundare a titlurilor de stat (exclusiv BNR) a fost de 23,1 miliarde lei, majoritatea tranzacțiilor desfășurate fiind ireversibile (aproximativ 90%).

Volumul tranzacțiilor cu titluri de stat derulate prin BVB a înregistrat în ultima parte a anului 2009 un nivel maxim, menținându-se însă relativ redus în raport cu cel al tranzacțiilor desfășurate în sistemul SaFIR; randamentul mediu al tranzacțiilor prin BVB s-a plasat la 9,72 % (inferior cu 0,48 pp celui din trimestrul III 2009). Cele mai tranzacționate titluri au fost cele cu scadența reziduală mai mică de un an.

Ratele medii ale dobânzilor la depozitele noi la termen și la creditele noi au scăzut constant în tot anul 2009, dar și-au încetinit declinul în perioada septembrie – noiembrie 2009 (-0,48 pp, până la 9,58% și respectiv -0,15 pp, până la 15,99%). Evoluțiile au fost omogene ca sens pe ambele segmente de clientelă numai în cazul ratelor dobânzilor la depozitele noi la termen, care și-au diminuat considerabil amplitudinea ajustării descendente în trimestrul IV 2009 (-0,82 pp, până la 9,86% pe segmentul populației, respectiv -0,22 pp, până la 9,38%, pe cel al societăților nefinanciare). În cazul creditelor noi, rata medie a dobânzii a consemnat însă o tendință descendentă pe parcursul ultimului trimestru din 2009 doar pe segmentul populației, plasându-se în noiembrie la 17,18% (în scădere cu 0,77 pp față de august 2009), ca urmare a reducerii costului mediu cu dobânda la creditele noi pentru consum, precum și la cele pentru dezvoltarea afacerilor și alte scopuri. În schimb, rata medie a dobânzii la creditele noi ale societăților nefinanciare a consemnat variații lunare în ambele sensuri, plasându-se la finele intervalului analizat la un nivel de 15,76%, ușor superior celui din luna august; evoluția s-a datorat în principal majorării costului mediu cu dobânda al împrumuturilor cu valoare mică (echivalentul a mai puțin de 1 milion euro), pe fondul tendinței general ascendente a cotațiilor ROBOR.

3.2.2. Cursul de schimb și fluxurile de capital

Cursul de schimb a avut pe parcursul anului 2009 o evoluție oscilantă. Astfel, pe fondul înrăutățirii evoluțiilor din economiile emergente și al deteriorării percepției investitorilor financiari privind perspectivele acestora, trendul ascendent al cursului de schimb leu/euro s-a accentuat în prima parte a trimestrului I din 2009. Apoi, într-un context în care climatul de încredere s-a ameliorat pe plan global, iar investitorii și-au diminuat pesimismul așteptărilor privind evoluția viitoare a economiei românești, cursul de schimb și-a încetinit creșterea și chiar s-a stabilizat la finele trimestrului I 2009; concomitent, și volatilitatea cursului de schimb leu/euro s-a diminuat substanțial. Deprecierea acumulată de leu în raport cu euro în intervalul ianuarie-martie 2009 (8,6% în termeni nominali și 6,2% în termeni reali) a depășit-o pe cea consemnată în trimestrul IV din 2008 (7,2% și, respectiv, 6,0%); în raport cu dolarul, deprecierea leului a fost însă ușor mai redusă comparativ cu trimestrul anterior (11,6% în termeni nominali și 9,3% în termeni reali). Din perspectiva variației anuale medii a cursului de schimb consemnate în trimestrul I din 2009, leul și-a consolidat deprecierea nominală atât în raport cu euro (13,5%), cât și în raport cu dolarul SUA (24,9%).

Nu trebuie uitat că datele statistice publicate au indicat pentru trimestrul I 2009 înrăutățirea principalilor indicatori macroeconomici pentru economiile emergente din zona noastră geografică, dar și adâncirea recesiunii la nivelul economiei globale. Conflictul politic dintre Ucraina și Rusia pe tema aprovizionării cu gaze a fost considerat un factor suplimentar de risc pentru evoluția economiilor din zonă. Acestui context extern regional nefavorabil i s-au adăugat și incertitudinile privind capacitatea noului guvern de a adopta și, respectiv, de a implementa măsurile necesare corectării ordonate a dezechilibrelor macroeconomice și evitării intrării abrupte în teritoriul negativ al creșterii economice, precum și efectul semnalelor negative date de revizuirea în scădere de către Comisia Europeană și BERD a prognozei de creștere a economiei românești în anul 2009. În acest context, pasivele externe ale sistemului bancar și-au amplificat scăderea (în principal pe seama depozitelor și a

împrumuturilor financiare pe termen mediu și lung), iar tranzacțiile cu caracter speculativ de pe piața valutară interbancară au înregistrat o relativă creștere. Drept consecință, presiunile în direcția deprecierei leului s-au intensificat, astfel încât raportul leu/euro a consemnat maxime istorice succesive, vârful fiind atins în data de 21 ianuarie 2009 (4,3127); concomitent, volatilitatea cursului de schimb leu/euro s-a accentuat, valoarea lui rămânând însă inferioară parametrului similar al cursurilor principalelor monede din regiune.

Pe ansamblul trimestrului II din 2009 leul a consemnat o ușoară apreciere în raport cu euro, în condițiile în care inversarea de traiectorie consemnată de rata de schimb în cursul lunii aprilie 2009 a fost succedată de o relativă stabilizare a acesteia, reflectând, în principal, oscilațiile minime ale apetitului global pentru risc. Totodată, gradul de corelare a evoluției cursului de schimb al leului cu cea a ratelor de schimb ale principalelor monede din regiune a crescut, iar variațiile zilnice ale acestuia s-au redus.

În intervalul aprilie-iunie 2009, leul s-a apreciat față de euro cu 1,5% în termeni nominali și cu 2,1% în termeni reali (comparativ cu o depreciere de 8,6% și, respectiv, 6,2% în trimestrul I din 2009); aprecierea leului a fost sensibil mai amplă în raport cu dolarul respectiv de 8,2% în termeni nominali și 8,9% în termeni reali, în condițiile în care valoarea monedei americane a scăzut semnificativ față de euro. Din perspectiva variației anuale medii a cursului de schimb consemnate în trimestrul II din 2009, leul și-a diminuat ușor deprecierea nominală atât în raport cu euro (12,9%), cât și față de dolarul SUA (24,1%).

Un impact pozitiv asupra evoluției leului a avut și publicarea datelor privind balanța de plăți, care au relevat diminuarea peste așteptări a deficitului contului curent în luna februarie 2009. Sensul de evoluție a ratei de schimb a leului s-a inversat însă temporar la mijlocul lunii aprilie 2009, în principal datorită:

- (i) avertizărilor agenției de evaluare Fitch privind accentuarea recesiunii economice în țările est-europene în 2009;
- (ii) reducerilor de rating operate în cazul Lituaniei, Letoniei și României;
- (iii) publicării prognozelor FMI privind creșterea necesarului de finanțare al țărilor emergente în anul 2009.

Rata de schimb a leului a resimțit, alături de cursurile principalelor monede din regiune, impactul înrăutățirii temporare a sentimentului pieței internaționale, ca urmare a anunțurilor referitoare la: (i) revizuirea în scădere a estimărilor BERD privind evoluția economiilor unor țări est-europene în anul 2009, inclusiv România; (ii) reducerea producției industriale în zona euro și înrăutățirea așteptărilor privind evoluția pe termen scurt a acesteia; (iii) modificarea de către agenția de evaluare financiară Standard&Poor's a perspectivei de țară a Marii Britanii la „negativ” și temerile – infirmate ulterior – privind o posibilă retrogradare similară a perspectivei SUA.

Acest impact a fost însă atenuat de semnalul pozitiv dat de reafirmarea angajamentului luat în data de 26 martie 2009 de principalele bănci străine de a-și menține expunerile globale față de piața românească. În plus, vânzările nete de devize ale clienților nerezidenți au atins în luna mai 2009 cea mai mare valoare din precedentele treisprezece luni, deficitul pieței valutare interbancare coborând la valoarea minimă a anului. În aceste condiții, moneda națională a continuat să consemneze, pe ansamblul lunii mai 2009, o ușoară apreciere în raport cu euro; totodată, variațiile zilnice ale ratei de schimb leu/euro s-au diminuat, iar gradul de corelare a evoluției acesteia cu cea a cursurilor de schimb ale principalelor monede din regiune a sporit.

În luna iunie 2009, cursul de schimb leu/euro a continuat să se plaseze pe un trend ușor crescător, în condițiile relativei înrăutățiri a percepției asupra regiunii, determinată de: (i)

zvonurile privind eventuala devalorizare a monedei naționale a Letoniei; (ii) performanțele economice sub așteptări ale zonei euro, însoțite de revizuirea în sens nefavorabil de către BCE a previziunilor privind perspectiva acesteia în anul 2009; (iii) semnalele negative transmise de o serie de rapoarte și analize, inclusiv raportul de stabilitate al BCE, care au evidențiat riscul unor evoluții nefavorabile pe termen scurt ale sectorului bancar european.

Cu toate că, sub impactul pozitiv exercitat de unele evoluții din regiune, cursul de schimb leu/euro s-a re poziționat spre sfârșitul trimestrului II 2009 pe o pantă ușor descendentă, în termeni nominali, moneda națională s-a depreciat în luna iunie 2009 cu 1% în raport cu euro.

În trimestrul III 2009, leul s-a depreciat față de euro cu 0,5% atât în termeni nominali, cât și în termeni reali (comparativ cu o apreciere de 1,5% și, respectiv, 2,1% în trimestrul II 2009). În condițiile în care valoarea monedei americane a scăzut față de euro, leul s-a apreciat în raport cu dolarul cu 3,1% în termeni nominali și cu 3,3% în termeni reali. Din perspectiva variației anuale medii a cursului de schimb consemnate în trimestrul III 2009, leul și-a sporit deprecierea nominală în raport cu euro (15,3%), dar și-a diminuat-o față de dolarul SUA (19,3%).

Evoluția relativ stabilă a cursului de schimb leu/euro din iulie și august 2009 reflectă impactul divergent al unora dintre principalii săi determinanți. Astfel, pe de o parte, apetitul global pentru risc a crescut în această perioadă sub impactul exercitat de unele evoluții externe favorabile, care au inclus rezultate financiare peste așteptări ale unor companii financiare internaționale importante, precum și datele statistice mai bune decât se anticipase referitor la evoluțiile economice ale unor state din UE. Pe de altă parte însă, influența continuării ajustării peste așteptări a deficitului de cont curent a fost devansată de cea nefavorabilă exercitată asupra percepției investitorilor financiari de: (i) declanșarea de către ECOFIN, în data de 8 iulie 2009, a procedurii de deficit excesiv pentru România; (ii) revizuirea substanțială de către Fondul Monetar Internațional a contracției economice proiectate pentru acest an, soldată cu majorarea deficitului bugetar prevăzut în acordul stand-by încheiat cu această instituție.

Pe fondul creșterii contracției economiei și al scăderii substanțiale a interesului pentru tranzacții financiare în devize, rulajul pieței valutare interbancare s-a comprimat, atingând în august 2009 cea mai mică valoare din ultimele șapte luni. În acest context, cursul de schimb leu/euro a oscilat într-o bandă extrem de îngustă de variație – evoluție decuplată de trendul de întărire față de euro pe care l-au urmat principalele monede din regiune – volatilitatea sa rămânând semnificativ mai redusă decât cea consemnată în zona Europei Centrale și de Est. Mișcările cursului de schimb nu au fost perturbate de reducerile succesive ale ratei dobânzii de politică monetară – acestea fiind pe deplin anticipate de piață – și nici de împrumuturile în valută efectuate în acest interval de Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă.

Însă, în luna septembrie 2009, percepția investitorilor asupra riscului asociat plasamentelor pe piețele financiare din regiune s-a înrăutățit, în principal ca efect al: (i) revizuirii substanțiale în sens crescător a proiecțiilor privind deficitul bugetar pentru anul 2010 în Polonia și Cehia; (ii) diminuării față de estimările inițiale a creșterii PIB în trimestrul II 2009 în Cehia; (iii) înmulțirii semnalelor privind posibile noi diminuări de către agențiile Fitch Ratings și Moody's ale rating-ului unora dintre țările din Europa Centrală și de Est; (iv) declarațiilor unor membri ai conducerii BERD și ai Băncii Mondiale, referitoare la posibila prelungire a perioadei necesare refacerii acestor economii.

Ca efect, cursurile de schimb ale principalelor monede din zonă au intrat pe o traiectorie ascendentă. În cazul leului, presiunile de depreciere au fost potențate de sporirea incertitudinilor privind evoluțiile pe termen scurt ale economiei românești, în contextul

amplificării tensiunilor sociale și, ulterior, ale celor politice. Aceștia li s-a asociat majorarea la un nivel record a deficitului tranzacțiilor valutare ale rezidenților, cauzate în mare parte de operațiunile de repatriere a profiturilor de către unele mari companii prezente pe piața locală, precum și de cele referitoare la onorarea serviciului datoriei externe private. Ca urmare, în termeni nominali, moneda națională s-a depreciat la sfârșitul trimestrului III 2009 cu 0,5 % în raport cu euro; totodată, variațiile cursurilor zilnice de schimb leu/euro au crescut ușor comparativ cu luna precedentă.

Trendul ascendent al cursului de schimb leu/euro s-a accentuat în prima parte a trimestrului IV 2009, pe fondul deteriorării percepției investitorilor asupra evoluțiilor economice și financiare din regiune și al tensionării mediului politic intern. Raportul leu/euro a revenit însă ulterior pe o pantă general descendentă, mișcarea reflectând relativa îmbunătățire a apetitului global pentru risc și, spre finele intervalului, conturarea perspectivei stabilizării climatului politic intern; această evoluție a fost însoțită însă și de sporirea variațiilor zilnice ale cursului de schimb leu/euro.

În consecință, în intervalul octombrie – decembrie 2009, leul s-a apreciat față de euro cu 0,3% în termeni nominali și cu 1,7% în termeni reali (comparativ cu o depreciere nominală și reală de 0,5% în trimestrul III 2009); în raport cu dolarul SUA - în condițiile în care valoarea acestuia a scăzut ușor față de euro – leul s-a apreciat cu 0,6% în termeni nominali și cu 2,0% în termeni reali. Din perspectiva variației anuale medii a cursului de schimb consemnate în trimestrul IV, leul și-a diminuat semnificativ deprecierea nominală în raport cu euro (10,6%), înregistrând totodată prima apreciere nominală din ultimele șase trimestre față de dolarul SUA (0,2%).

Presiunile în direcția creșterii cursului de schimb leu/euro s-au intensificat în prima parte a lunii octombrie 2009, în condițiile în care sentimentul nefavorabil al investitorilor față de piețele financiare din regiune s-a accentuat, inclusiv ca efect al: (i) declarațiilor reprezentanților BERD și ai FMI privind menținerea fragilității sistemelor bancare ale principalelor state din Europa Centrală și de Est și posibila trenare a redresării acestor economii; (ii) insuficienței indiciilor privind îmbunătățirea evoluțiilor macroeconomice în aceste țări, relevată de datele statistice curente. Aceste presiuni au fost potențate de: (i) accentuarea instabilității politice interne, ca urmare a votului de neîncredere acordat de Parlament guvernului în funcție în data de 13 octombrie și de (ii) relevarea riscului diminuării rating-ului României în ipoteza periclitării derulării acordului încheiat cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale. Pe acest fond, pasivele externe ale sistemului bancar s-au diminuat ușor, în principal pe seama depozitelor și a împrumuturilor financiare pe termen lung; totodată, cursul de schimb leu/euro s-a plasat pe o pantă cvasi-constant ascendentă - în pofida reducerii substanțiale comparativ cu luna precedentă a cererii nete de devize a persoanelor juridice rezidente acesta atingând în data de 29 octombrie 2009 cel mai mare nivel consemnat începând cu luna februarie 2009. Ca urmare, leul a înregistrat în octombrie cea mai amplă depreciere nominală în raport cu euro din ultimele opt luni (1,1%); aceasta a fost inferioară însă celor consemnate de coroana cehă (1,9%) și zlotul polonez (1,3%).

Evoluția cursului de schimb al leului a suferit însă o schimbare în noiembrie 2009, datorată în principal relativei îmbunătățiri a apetitului global pentru risc și a sentimentului față de economiile din regiune. Estimările privind dinamica PIB în trimestrul III din 2009 publicate în acest interval au relevat evoluția peste așteptări a acestuia în majoritatea țărilor Europei Centrale și de Est și ieșirea din recesiune a economiei zonei euro.

Un impact favorabil asupra așteptărilor investitorilor pe piața internă și, implicit, asupra evoluției cursului de schimb, au exercitat și: (i) evoluția relativ mai bună decât se anticipase a

unor indicatori economici publicați în acest interval (PIB, producția industrială, deficitul bugetar), (ii) îmbunătățirea de către Comisia Europeană a proiecțiilor privind evoluția economiei românești în 2010 și 2011 (prognoza de toamnă) și (iii) reafirmarea de către băncile străine a angajamentului de menținere a expunerii pe piața locală. Acest impact a fost într-o oarecare măsură potențat de deciziile de politică monetară adoptate de BNR în prima parte a lunii noiembrie 2009, în contextul tensionării mediului politic intern și, ulterior, al amânării intrărilor programate de fonduri externe prevăzute pentru trimestrul IV 2009 în cadrul aranjamentului încheiat cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale.

Într-un context extern caracterizat de influențe mixte, volatilitatea cursului de schimb al leului a crescut în decembrie 2009, evoluția acestuia reflectând, în principal, efectele de sens opus pe care le-au exercitat asupra sentimentului investitorilor menținerea pe traiectorii favorabile a unor indicatori economici importanți, pe de o parte și, pe de altă parte, prelungirea instabilității politice și a incertitudinilor asociate acesteia până spre sfârșitul celei de a doua decade a lunii decembrie 2009. Validarea de către Parlament a noului guvern în data de 23 decembrie 2009 și crearea, pe acest fond, a premiselor pentru reactivarea aranjamentului multilateral de finanțare externă încheiat cu Uniunea Europeană, FMI și alte instituții financiare internaționale au influențat însă în sens favorabil evoluția cursului de schimb leu/euro, care a consemnat pe ansamblul lunii decembrie cea mai amplă scădere din ultimele opt luni (1,5%).

3.2.3. Moneda și creditul

Moneda

Structura masei monetare (M3) s-a modificat sensibil la începutul anului 2009, în contextul în care activele monetare au fost masiv realocate dinspre componentele mai lichide înspre plasamentele la termen; viteza de creștere a masei monetare în sens restrâns (M1) s-a redus astfel de șapte ori (devenind negativă în luna februarie 2009), iar cea a depozitelor la termen sub doi ani s-a dublat față de intervalul precedent (atingând în februarie 2009 un maxim istoric). Dintre componentele M1, depozitele overnight au fost cele care au consemnat cea mai pregnantă accentuare a declinului de ritm; acestea au fost afectate, pe de o parte, de majorarea ratelor dobânzilor la depozitele noi la termen și de extinderea, din ianuarie 2009, a măsurii de neimpozitare a veniturilor sub formă de dobânzi aferente depozitelor la termen și/sau instrumentelor de economisire și, pe de altă parte, de scăderea cererii de bani pentru tranzacții curente. În cazul populației, migrarea dinspre depozitele overnight spre cele cu scadențe superioare a caracterizat deopotrivă componenta în lei și pe cea în devize, în timp ce, în cazul companiilor, ea s-a localizat la nivelul depozitelor în devize.

Cu toate acestea, pe ambele segmente – populație și agenți economici – depozitele totale incluse în M3 și-au redus viteza de creștere, indicând accentuarea constrângerilor de lichiditate ale acestora, în condițiile restrângerii surselor proprii de finanțare și ale celor împrumutate (interne și externe), precum și ale creșterii serviciului datoriei aferent creditelor.

În trimestrul I 2009, analiza structurii pe monede a masei monetare relevă o creștere a ponderii medii a depozitelor în valută – până la maximum ultimilor trei ani și jumătate (32,2%) –, datorat dinamicii superioare a acestora comparativ cu cea a depozitelor în lei (tendință imprimată de comportamentul agenților economici), precum și deprecierei leului.

Din perspectiva contrapartidelor M3, slăbirea creditării agenților economici s-a menținut drept principal factor care a determinat scăderea dinamicii lichidității din economie, acesteia

adăugându-i-se temperarea descreșterii depozitelor administrației publice centrale. Efectul contracționist al acestor factori a surclasat impactul exercitat de majorarea mult mai rapidă a creditului acordat sectorului public, de scăderea ritmului de creștere a pasivelor financiare pe termen lung și de atenuarea reducerii activelor externe nete ale sistemului bancar.

În trimestrul II din 2009, viteza de creștere a masei monetare (M3) a scăzut până la cel mai mic nivel din ultimii șapte ani, evoluția reflectând, în principal, accentuarea deteriorării activității economice și continuarea dezintermedierii financiare pe plan intern și global. Panta descendentă a variației anuale a acestui agregat monetar s-a atenuat însă comparativ cu perioadele anterioare, datorită impulsului dat de sporirea în luna mai 2009 a injecțiilor de fonduri efectuate din contul Trezoreriei statului.

Analiza structurii masei monetare relevă continuarea procesului de realocare a activelor monetare dinspre depozitele overnight spre cele la termen. În aceste condiții, pentru prima oară în ultimii trei ani și jumătate, soldul depozitelor overnight s-a redus, indiferent de moneda în care au fost constituite. Și numerarul în circulație a continuat să-și tempereze creșterea, nivelul atins de variația sa procentuală fiind cel mai mic din ultimii opt ani.

Ca urmare, soldul M1 s-a redus, situându-se, pentru prima oară în ultimii doi ani, la mai puțin de jumătate din valoarea M3 (45,7%, ca medie a perioadei); evoluția a reflectat declinul rapid al cererii de bani pentru tranzacții curente și posibilă sporire a cererii de bani ca activ financiar, în condițiile înrăutățirii situației financiare curente, precum și ale creșterii costului de oportunitate al deținerii de active monetare cu grad ridicat de lichiditate. Pe acest fond, dinamica depozitelor la termen sub doi ani a înregistrat un nou record absolut, în principal pe seama evoluției ascendente a plasamentelor populației (în lei și în valută).

Viteza de creștere a depozitelor totale incluse în masa monetară a continuat însă să se diminueze atât în cazul populației, cât și al companiilor. Decelerarea a fost mai pronunțată la nivelul depozitelor firmelor; astfel, rata de creștere a componentei în lei a acestora și-a mărit valoarea negativă, iar cea aferentă componentei în valută s-a înjumătățit. Printre determinanții acestor evoluții s-au numărat contracția cererii de consum și de investiții, slăbirea creditării, scăderea volumului investițiilor directe ale nerezidenților și disiparea efectului generat de unele privatizări punctuale.

În schimb, ritmul de creștere a depozitelor populației incluse în M3 și-a atenuat panta descrescătoare, cel mai probabil datorită scăderii consumului, dar și alocării în favoarea populației a unor sume din surse bugetare, care au contracarat parțial efectul reducerii dinamicii veniturilor salariale și al diminuării substanțiale a remiterilor din străinătate.

În aceste condiții, ritmul de creștere a depozitelor în lei din M3 ale populației a stagnat, iar cel al depunerilor în valută s-a diminuat semnificativ; totuși, populația a continuat să dețină mai mult de jumătate din depozitele în valută ale rezidenților. Structura pe monede a M3 a rămas astfel neschimbată, depozitele în devize reprezentând, în medie, 32,3% din masa monetară.

O evoluție diferită a avut în trimestrul II 2009 componenta reprezentată de unitățile fondurilor de piață monetară, a căror viteză de creștere s-a accelerat vertiginos, ponderea acestor instrumente financiare în M3 rămânând însă foarte redusă (0,4% în luna mai 2009); evoluția are ca potențială explicație reorientarea – posibil conjuncturală – a anumitor categorii de clienți dinspre alte categorii de active (monetare sau nemonetare), stimulată, printre altele, de randamentele înalte oferite de aceste plasamente.

Din perspectiva contrapartidelor masei monetare, creditul acordat sectorului privat a reprezentat și în această perioadă principalul determinant al încetinirii creșterii M3, în timp ce creditul net al administrației publice centrale a contribuit la amplificarea lichidității din economie. Un efect contracționist asupra M3 au mai avut accentuarea scăderii activelor externe nete ale sectorului bancar și respectiv ușoara majorare a dinamicii pasivelor financiare pe termen lung (inclusiv conturile de capital).

Viteza de creștere a masei monetare (M3) și-a întrerupt trendul descendent în perioada iunie-august 2009, menținându-se relativ stabilă la una dintre cele mai mici valori din ultimii ani (6,8%), pe fondul continuării deteriorării activității economice și a intermedierei financiare pe piața internațională și pe cea internă. Cu toate că a înregistrat o scădere, dinamica anuală a M3 a rămas pozitivă, tendința aflându-se într-un relativ contrast cu contracția PIB-ului; evoluția sugerează o încetinire a vitezei de rotație a banilor, în condițiile creșterii cererii de bani pentru economisire. În acest context, o corelare mai clară cu evoluția activității economice a avut-o dinamica masei monetare în sens restrâns (M1), care și-a adâncit nivelul negativ (-14,1%, cu 4,3 puncte procentuale sub nivelul trimestrului anterior), pe seama declinului ambelor sale componente.

Ritmul de creștere a depozitelor la termen sub doi ani s-a accelerat și a înregistrat un nou record absolut (32,4%), reflectând sporirea cererii de bani, pe fondul deteriorării situației financiare curente și viitoare a sectoarelor non-bancare. Evoluția s-a datorat în special depozitelor la termen sub doi ani ale populației, variația componentei în lei, respectiv a celei în valută atingând în perioada analizată recordul absolut, respectiv maximum ultimului an și jumătate. Și depozitele similare ale companiilor au consemnat o redresare de dinamică, dar exclusiv pe seama revigorării componentei în lei a acestora; variația depozitelor în valută ale acestui sector a continuat să descrească, menținându-se însă pe un palier înalt.

Analiza evoluțiilor monetare din perspectiva sectoarelor instituționale relevă o ameliorare a evoluției depozitelor din M3 ale principalelor categorii de deținători, aceasta survenind însă, în special, ca urmare a efectului deprecierii leului. Sub influența acestuia, ponderea depozitelor totale ale populației în M3 s-a menținut constantă, deși atât componenta în lei, cât și cea în valută (exprimată în euro) au consemnat dinamici în scădere; cea dintâi a fost însă mai puțin afectată, întrucât, similar perioadei precedente, populația a beneficiat de alocarea unor sume importante din surse bugetare. În schimb, dinamica depozitelor totale ale companiilor (incluse în M3) a redevenit pozitivă, în condițiile în care, pe de o parte, plasamentele în lei ale acestui segment și-au atenuat scăderea soldului (care a fost alimentat, printre altele, și de o serie de plăți de la bugetul de stat), iar pe de altă parte, depozitele în valută au continuat să consemneze o dinamică pozitivă. În aceste condiții, ponderea medie a depozitelor în valută în masa monetară s-a redus (-0,8 puncte procentuale, până la 31,5%), nivelul înregistrat menținându-se însă printre cele mai mari din ultimii patru ani.

Din perspectiva contrapartidelor M3, doar creditul acordat sectorului privat a acționat în sensul limitării creșterii lichidității din economie, influența sa fiind însă contrabalansată de impactul conjugat exercitat de amplificarea creditului net al sectorului public central, de atenuarea contracției soldului activelor externe nete și respectiv de temperarea creșterii pasivelor financiare pe termen lung (inclusiv conturile de capital).

Dinamica masei monetare (M3) s-a majorat marginal apoi în perioada septembrie – noiembrie 2009 (+0,4 pp, până la 7,2%), menținându-se totuși la un nivel foarte scăzut din perspectiva ultimilor opt ani. Evoluția pe parcursul trimestrului IV 2009 a acestui indicator nu a fost însă uniformă, reflectând influențele exercitate, pe de o parte, de persistența declinului activității economice și, pe de altă parte, de scăderea conjuncturală pe care a consemnat-o M3 în luna

octombrie 2009.

Analiza structurii masei monetare relevă consolidarea ponderii majoritare a depozitelor la termen (nivelul mediu al acesteia atingând 56,3%, cu 2 pp mai mult decât în intervalul precedent), tendința – relevată atât pe segmentul populației, cât și pe cel al companiilor – reflectând, similar trimestrelor precedente, amplificarea cererii de bani în scopuri precauționare, pe fondul deteriorării situației financiare curente și așteptate a acestor sectoare. Astfel, în timp ce masa monetară în sens restrâns (M1) și-a accentuat contracția față de perioada corespunzătoare a anului anterior, viteza de creștere anuală a depozitelor la termen sub doi ani a atins un record absolut.

Modificarea de portofoliu a fost mai evidentă în cazul populației, ale cărei depozite overnight, respectiv la termen sub doi ani, au înregistrat minimumul, respectiv maximumul ritmurilor de creștere din seria de date, atât la nivelul componentei în lei, cât și la cel al componentei în valută. Pe ansamblu, dinamica depozitelor din M3 ale populației s-a majorat însă doar marginal, reflectând în principal efectul de bază generat de scăderea din octombrie 2009 a soldului acestor plasamente; în plus, similar perioadei anterioare, soldul acestor depozite a fost alimentat de o serie de plăți de la bugetul de stat (cum ar fi cele destinate agricultorilor).

O accelerare mai vizibilă a consemnat în acest interval ritmul de creștere a depozitelor totale din M3 ale companiilor, impulsivat cel mai probabil de efectuarea unor cheltuieli bugetare destinate, printre altele, stingerii unor arierate și restituirii TVA, precum și, într-o anumită măsură, de menținerea la un nivel ridicat a volumului investițiilor directe din străinătate în sectorul nebanca. Dinamica depozitelor overnight ale companiilor și-a restrâns valoarea negativă, iar viteza de creștere a depozitelor la termen sub doi ani ale acestui sector și-a prelungit traseul ascendent, ambele mișcări fiind induse însă exclusiv de componenta în valută. Sporirea interesului pentru plasamentele în devize s-a manifestat și în cazul populației – cu o intensitate relativ mai redusă însă –, astfel încât, în trimestrul IV 2009, ponderea medie a depozitelor în valută în masa monetară a crescut până la maximumul ultimilor patru ani și jumătate (33,6%).

Din perspectiva contrapartidelor masei monetare, principalul factor care a frânat creșterea acesteia în trimestrul IV 2009 l-a reprezentat, în continuare, scăderea dinamicii creditului acordat sectorului privat. În sens opus au acționat accelerarea vitezei de creștere a creditului net al sectorului public central (concentrată în luna noiembrie 2009) și respectiv a activelor externe nete, precum și scăderea dinamicii pasivelor financiare pe termen lung (inclusiv conturile de capital).

Creditul

În intervalul decembrie 2008 – februarie 2009, rata de creștere a creditului acordat agenților economici (24,5%) a consemnat cea mai amplă reducere din ultimii nouă ani (-10,4 pp); aceasta s-a înjumătățit în raport cu valorile maxime pe care le atinsese în trimestrul I 2008, ajungând la un nivel comparabil cu cel din prima parte a anului 2005.

Descreșterea de ritm a fost mai pronunțată în cazul împrumuturilor în lei, astfel încât ponderea medie a creditelor în devize în totalul împrumuturilor acordate sectorului privat a continuat să se majoreze, atingând cea mai mare valoare din ultimii trei ani și jumătate (58,9%). În această perioadă, oferta de credite a continuat să fie restricționată de: 1. sporirea prudenței instituțiilor de credit, în condițiile înrăutățirii așteptărilor privind condițiile economice, ale accentuării riscului de selecție adversă și ale scăderii gradului de eligibilitate a clienților; 2. creșterea restrictivității standardelor și a majorității termenilor de creditare a populației și a societăților

nefinanciare; 3. restrângerea finanțării externe a instituțiilor de credit; 4. comprimarea excedentului structural de lichiditate din sistemul bancar și 5. creșterea interesului instituțiilor de credit pentru plasamentele în titluri de stat. În cazul cererii de credite, principalii factori de constrângere au fost reprezentați de: a. încetinirea activității economice și deteriorarea perspectivelor privind veniturile companiilor și ale populației; b. majorarea ratelor dobânzilor la creditele noi în lei și în euro ale populației, precum și menținerea la niveluri foarte înalte pentru ultimii patru ani a ratelor dobânzilor la împrumuturile noi în lei ale societăților nefinanciare; c. deprecierea monedei naționale și sporirea incertitudinilor legate de evoluția cursului de schimb.

Atât împrumuturile populației, cât și cele ale agenților economici și-au redus cu aproape o treime ritmul de creștere față de perioada precedentă, toate categoriile de credite consemnând scăderi ale dinamicii; evoluția a fost susținută, îndeosebi în cazul populației, de scăderea volumului împrumuturilor noi acordate în acest interval. Creditarea companiilor a consemnat o ameliorare ușoară în februarie 2009, dinamica anuală a creditelor în devize cu maturitatea sub cinci ani și a celor în lei cu scadența sub un an stopându-și, cel puțin temporar, declinul; evoluția celor din urmă ar putea reflecta o relativă creștere a cererii de resurse necesare finanțării activității curente (după cum sugerează majorarea ponderii creditelor acordate pe descoperit de cont).

În schimb, creditul net acordat administrației publice centrale și-a majorat efectul expansionist exercitat asupra agregatului M3, valoarea sa devenind, pentru prima oară în ultimii cinci ani și jumătate, pozitivă. Evoluția s-a datorat exclusiv creșterii soldului creditelor acordate acestui sector, stocul de titluri de stat deținute de bănci dublându-se în raport cu intervalul anterior.

În trimestrul II 2009, ritmul de creștere a creditului acordat sectorului privat s-a redus, înjumătățindu-se față de perioada precedentă și coborând astfel la un alt nivel minim al ultimilor șapte ani și jumătate. Scăderea dinamicii a continuat să caracterizeze atât componenta în lei, cât și cea în valută, aceasta menținându-se mai pronunțată în cazul celei dintâi. Structura creditului acordat sectorului privat a rămas însă nemodificată, cca. 60% din acesta fiind reprezentat, ca medie a perioadei, de componenta în devize.

Din punct de vedere al ofertei de credite, se remarcă creșterea prudenței instituțiilor de credit, evidențiată prin menținerea restrictivității standardelor și a termenilor de creditare, scăderea ponderii creditelor fără garanții în totalul creditelor noi ale populației, precum și majorarea volumului titlurilor de stat deținute de instituțiile de credit.

Cererea de împrumuturi a continuat să fie afectată de: (i) deteriorarea situației economice și a așteptărilor privind evoluția viitoare a veniturilor; (ii) plasarea costurilor creditelor noi la niveluri înalte; (iii) menținerea accesului sectorului nebanca la împrumuturile din străinătate.

Decelerarea de ritm a fost mai puternică în trimestrul II 2009 pe segmentul firmelor; dinamicile anuale ale creditelor în lei și în valută ale acestor entități s-au diminuat consecvent, cea dintâi ajungând chiar să înregistreze, în luna mai 2009, prima valoare negativă din ultimii opt ani. În schimb, încetinirea ritmului de creștere a împrumuturilor populației nu a fost generalizată. În luna mai 2009, creditele destinate locuințelor și-au majorat viteza de creștere anuală pe seama reaccelerării dinamicii împrumuturilor în lei și a stagnării celei corespunzătoare creditului în valută, după unsprezece și respectiv cincisprezece luni consecutive de scădere; este posibil ca această evoluție să fi fost susținută și de aplicarea noilor reglementări privind împrumuturile garantate cu proprietăți imobiliare de bună calitate ale persoanelor fizice. În aceste condiții, ponderea medie a creditelor acordate populației în totalul creditului sectorului privat a ajuns să o egaleze, în premieră, pe cea a companiilor.

Datele privind fluxurile lunare ale împrumuturilor noi acordate relevă însă o ușoară ameliorare a procesului de creditare în acest interval; volumul creditelor noi acordate populației a fost superior celui din perioada precedentă (deși s-a menținut de circa 4 ori mai mic decât în urmă cu un an), iar cel al creditelor noi ale companiilor a depășit nivelurile din ultimele trei trimestre, în condițiile în care sectoare precum serviciile și industria au înregistrat, în lunile martie 2009 și respectiv aprilie 2009, recorduri absolute ale fluxurilor de credite. Pe lângă sporirea necesarului de finanțare curentă a firmelor, determinată de scăderea resurselor proprii, la baza acestor evoluții s-a aflat probabil și extinderea practicii de reeșalonare a creditelor, reflectând preocuparea instituțiilor de credit pentru evitarea deteriorării severe a calității portofoliilor. Volumul creditelor noi s-a menținut însă sub cel al rambursărilor, soldurile împrumuturilor populației și ale companiilor înregistrând astfel reduceri lunare consecutive.

Creditul net acordat sectorului public central a exercitat în continuare un efect stimulativ asupra M3, ce s-a manifestat în principal prin intermediul creșterii portofoliului de titluri de stat al instituțiilor de credit; astfel, ponderea medie a acestor plasamente în totalul activelor băncilor comerciale a consemnat în trimestrul II 2009 maximum ultimilor cinci ani și jumătate. O influență similară asupra creșterii masei monetare, resimțită însă mai puternic la finele perioadei, a avut și accentuarea scăderii depozitelor administrației publice centrale.

În perioada iunie-august 2009, scăderea dinamicii creditului acordat sectorului privat s-a accentuat (-7,6 puncte procentuale, până la 4,5%), evoluție care s-a datorat atât componentei în lei, a cărei variație procentuală a devenit negativă, în premieră pentru ultimii opt ani, cât și creditului în valută, care a înregistrat, pentru prima oară în ultimii opt ani și jumătate, o rată de creștere de sub două procente. Prin urmare, structura creditului sectorului privat s-a înrăutățit ușor, fiind consemnată o majorare a ponderii medii deținute de componenta în devize (la 59,5% – maximum ultimilor patru ani), ca urmare a efectului deprecierei monedei naționale.

Cererea și oferta de credite au continuat să fie restricționate în această perioadă în principal de: (i) declinul activității economice și perspectivele nefavorabile pe termen scurt ale acesteia; (ii) sporirea prudenței instituțiilor de credit, manifestată prin înăsprirea condițiilor de creditare (deși într-o măsură mai mică decât în trimestrele precedente), precum și prin majorarea deținerilor de titluri de stat.

Analiza din perspectiva structurii pe sectoare instituționale relevă faptul că în trimestrul II 2009 declinul dinamicii creditului a continuat să fie mai abrupt la nivelul companiilor (până la 2,2%, reducându-se cu 75% comparativ cu cea din perioada anterioară). Tendința de deteriorare a evoluției a fost comună tuturor categoriilor de credite ale acestor beneficiari, dinamicile specifice fiind negative; doar împrumuturile în valută pe termen lung ale companiilor au continuat să consemneze rate pozitive de creștere anuală (aflate la rândul lor pe o traiectorie descendentă), posibil și datorită efectului imprimat de operațiunile de reeșalonare a creditelor.

La rândul lor, creditele acordate populației și-au înjumătățit ritmul de creștere trimestrial (6,9%), în special pe seama scăderii mai puternice a dinamicii componentei pentru consum (în lei și în valută). În schimb, dinamica împrumuturilor pentru locuințe în lei s-a reaccelerat pentru prima oară de la mijlocul anului 2008 (în pofida unei relative creșteri a ratei dobânzii), iar cea a creditelor în valută cu această destinație s-a menținut relativ înaltă, deși a continuat să descrească; evoluția ar putea avea ca explicație, printre altele, apariția primelor efecte ale demarării programului de creditare imobiliară cu garanția statului („Prima casă”).

Volumul creditelor noi a continuat să crească în trimestrul II 2009 în raport cu perioada precedentă în toate domeniile de activitate, cu excepția agriculturii. Printre posibili factori determinanți se numără: (i) scăderea accesului sectorului nebancaar la finanțarea externă; (ii) relativa temperare a volatilității cursului de schimb leu/euro; (iii) scăderea ratelor dobânzilor la majoritatea împrumuturilor noi ale populației și ale societăților nefinanciare; (iv) continuarea practicii de renegociere a contractelor, pe fondul persistenței riscului deteriorării portofoliului de credite al băncilor.

Firmele din industrie, servicii și construcții au consemnat cele mai consistente fluxuri de credite noi din luna octombrie 2008 până în prezent, valoarea înregistrată în cazul primelor două sectoare atingând chiar două recorduri absolute consecutive (în lunile iunie și iulie). Și creditarea populației pare să se fi ameliorat, volumul împrumuturilor noi acordate acestui segment în lunile iunie și iulie fiind cel mai mare de la începutul anului 2009; totuși, nivelul acestor tranzacții s-a menținut la o valoare de circa patru ori mai mică decât cele înregistrate în urmă cu un an.

În contrast cu evoluția creditului sectorului privat, creditul net acordat administrației publice centrale și-a intensificat efectul stimulatив exercitat asupra M3, în principal pe seama creșterii volumului titlurilor de stat deținute de instituțiile de credit.

În trimestrul IV 2009, ritmul de creștere a creditului acordat sectorului privat a continuat să se reducă, plasându-se astfel, pentru prima oară în ultimii opt ani și jumătate, pe un palier negativ (-1,4%). Mișcarea de recul a caracterizat atât componenta în lei, a cărei dinamică s-a redus până la minimul ultimilor opt ani și jumătate, cât și pe cea în valută, a cărei variație procentuală a intrat la rândul ei, în premieră pentru ultimii nouă ani și jumătate, în teritoriul negativ. Exprimat în lei, creditul în valută a continuat totuși să consemneze o dinamică pozitivă (aflată însă la rândul ei în scădere), astfel încât ponderea medie a componentei în devize în totalul creditului sectorului privat a atins cel mai mare nivel din trimestrul II 2005 până în prezent (60,1%).

Principalele cauze ale scăderii cererii și ofertei de credite în sectorul privat au continuat să fie reprezentate de: (i) prelungirea contracției activității economice și a pesimismului privind perspectivele pe termen scurt ale acesteia și de (ii) accentuarea prudenței instituțiilor de credit, manifestată în special prin înăsprirea standardelor și termenilor de creditare (deși într-o măsură mai mică decât în trimestrele precedente), precum și prin păstrarea nivelului înalt al deținerilor de titluri de stat.

În aceste condiții, atât dinamica împrumuturilor populației, cât și cea a creditelor companiilor au înregistrat prima valoare negativă din ultimii nouă ani, respectiv opt ani și jumătate. În cazul populației, evoluția a reflectat comprimarea în termeni reali, în raport cu perioada similară a anului precedent, a soldului creditelor pentru consum (în lei și în valută), precum și încetinirea vitezei de creștere a împrumuturilor pentru locuințe, îndeosebi a celor în lei. Deși s-a redus la rândul lui față de intervalul anterior, ritmul de creștere a împrumuturilor în valută pentru locuințe s-a menținut la cel mai înalt nivel dintre toate categoriile de credite (7,3%), fiind susținut, după cum sugerează majorarea semnificativă a volumului creditelor noi în euro pentru bunuri imobiliare, de derularea programului „Prima casă”. Scăderea de ritm a împrumuturilor companiilor a continuat să fie relativ mai alertă decât cea consemnată de creditele populației, cea mai afectată fiind componenta în lei, precum și cea în valută cu scadența sub cinci ani; în schimb, creditele în devize pe termen lung și-au accelerat viteza de creștere, posibil și pe seama operațiunilor de rescadențare și/sau reeșalonare destinate ameliorării capacității firmelor de a-și onora serviciul datoriei către bănci.

Cu toate acestea, este posibil ca intensitatea activității de restructurare a creditelor companiilor să fi consemnat o slăbire comparativ cu perioadele anterioare, datele relevând faptul că volumul creditelor noi ale companiilor s-a comprimat față de perioada precedentă, când unele domenii de activitate au înregistrat recorduri absolute ale fluxurilor de credite. O asemenea evoluție s-ar mai putea datora efectelor induse de menținerea la un nivel ridicat a ratelor dobânzilor la creditele noi acordate societăților nefinanciare și de deteriorarea așteptărilor privind evoluția pe termen scurt a cursului de schimb al leului.

Creditul net al administrației publice centrale a continuat să susțină creșterea masei monetare a acestui sector la instituțiile de credit; în schimb, dinamica titlurilor de stat deținute de instituțiile de credit s-a temperat (menținându-se totuși la un nivel foarte înalt), iar ritmul de creștere a depozitelor Trezoreriei statului s-a accelerat, dinamica sa atingând un record absolut, pe seama adâncirii variației negative a depozitelor

4. Structura și evoluția depozitelor din sistemul bancar

4.1. Depozitele din sistemul bancar

În accepțiunea legii de funcționare a Fondului, depozitul reprezintă “orice sold creditor, inclusiv dobânda datorată, rezultat din fonduri aflate într-un cont sau din situații tranzitorii derivând din operațiuni bancare curente și pe care instituția de credit trebuie să îl ramburseze, potrivit condițiilor legale și contractuale aplicabile, precum și orice obligație a instituției de credit evidențiată printr-un titlu de creanță emis de aceasta, cu excepția obligațiilor prevăzute la alin. (6) al art. 159 din Regulamentul nr. 15/2004 privind autorizarea și funcționarea societăților de administrare a investițiilor, a organismelor de plasament colectiv și a depozitarilor, aprobat prin Ordinul Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 67/2004, cu modificările ulterioare”.

Dinamica depozitelor bancare constituie un barometru al modului în care evoluțiile indicatorilor economici și financiari, precum și ai nivelului de trai, sunt reflectate de procesul de economisire.

4.1.1. Numărul total de titulari de depozite

Numărul total de titulari de depozite din sistemul bancar românesc² la sfârșitul celui de-al IV-lea trimestru al anului 2009 era de 18.082.963 persoane³, din care 17.099.582 deponenți persoane fizice și 983.381 deponenți persoane juridice.

În trimestrul IV al anului 2009, numărul total al deponenților s-a contractat ușor față de finele trimestrului precedent, cu 0,17%, reducerea având loc pe seama diminuării numărului deponenților persoane fizice, cu o variație trimestrială de -0,23%.

În ceea ce privește numărul deponenților persoane juridice, se remarcă faptul că, după declinul înregistrat pe parcursul primelor trei trimestre ale anului 2009 (cumulat, circa 8.800 deponenți), perioada ultimelor trei luni ale anului este marcată de revenirea pe traiectoria de creștere, cu o variație trimestrială de +0,74% (peste 7.200 deponenți).

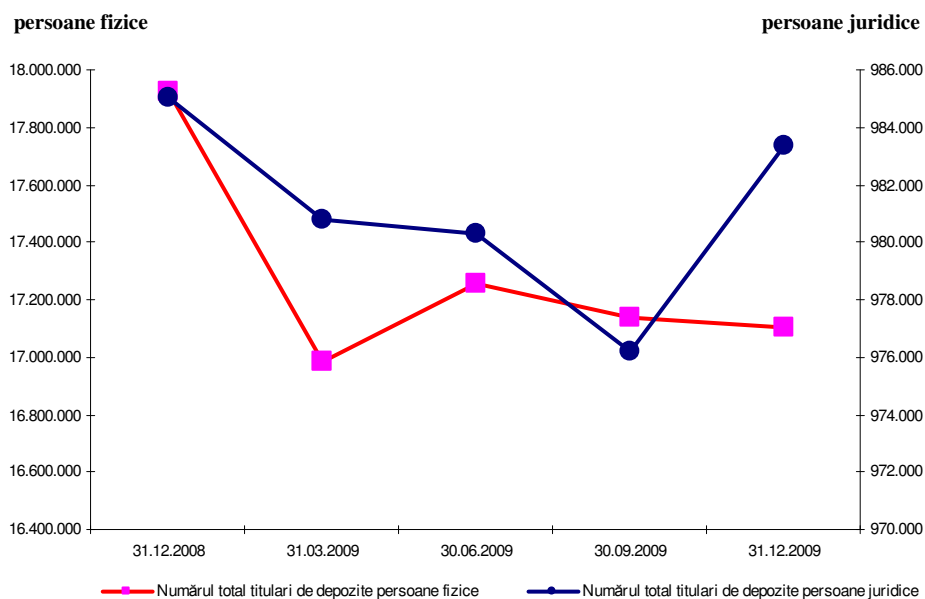
Față de sfârșitul lunii decembrie a anului 2008, numărul total al deponenților a înregistrat un declin cu un ritm anual de -4,37%, scădere determinată, în principal, de evoluția descendentă a numărului deponenților persoane fizice, care a scăzut cu 4,6% în perioada menționată. În cazul numărului deponenților persoane juridice se poate vorbi doar de o ușoară contractare, variația anuală fiind de doar -0,17%⁴.

² Se au în vedere atât instituțiile de credit persoane juridice române, care au obligația legală de a participa la Fond, cât și sucursalele instituțiilor de credit străine cu sediul în alte state membre. Acestea din urmă nu mai sunt membre ale Fondului începând cu data de 1 ianuarie 2007, data aderării României la Uniunea Europeană, fiind incluse în schemele de garantare a depozitelor din țările de origine.

³ Numărul total al deponenților din sistemul bancar se determină prin însumarea datelor consolidate raportate de fiecare instituție de credit astfel încât o persoană care are depozite la mai multe instituții de credit este luată în evidență de mai multe ori.

⁴ Una dintre cauzele reducerii numărului de deponenți persoane fizice este reprezentată de corecțiile raportate de instituțiile de credit cu privire la acest indicator. Explicația este dată de faptul că, în cazul persoanelor cu mai multe depozite la aceeași instituție de credit, acestea nu au fost agregate și raportate ca un depozit consolidat al unui singur titular, ci pentru fiecare depozit în parte s-a considerat, în mod eronat, un alt titular.

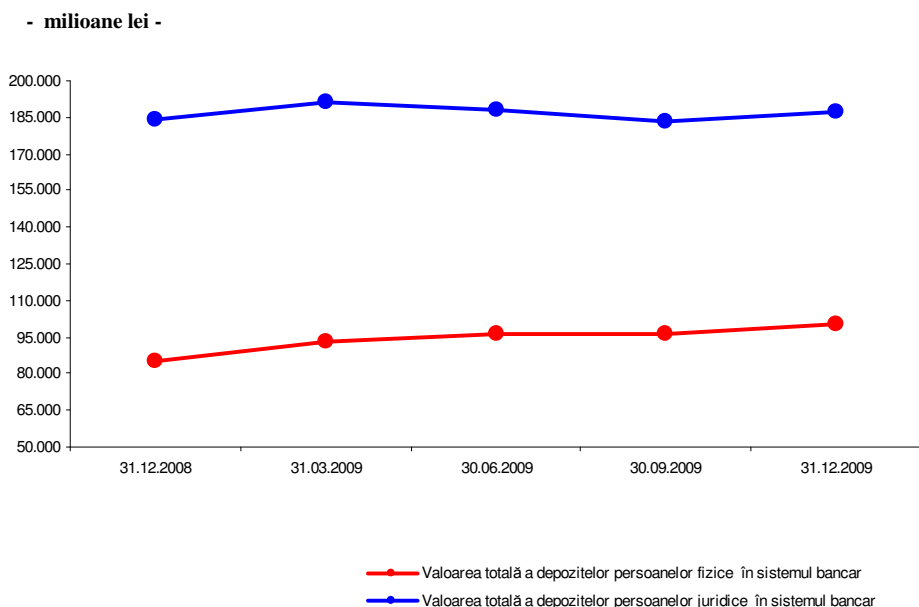
Grafic 4.1. Evoluția numărului de titulari de depozite, persoane fizice și persoane juridice, din sistemul bancar românesc

4.1.2. Valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar

Valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar a cunoscut o creștere cu 2,57% la 31 decembrie 2009 față de 30 septembrie 2009, de la 280.000,30 milioane lei la 287.195,60 milioane lei. Comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, s-a înregistrat o creștere a valorii totale a depozitelor cu 6,74%, evoluție opusă celei a numărului deponenților.

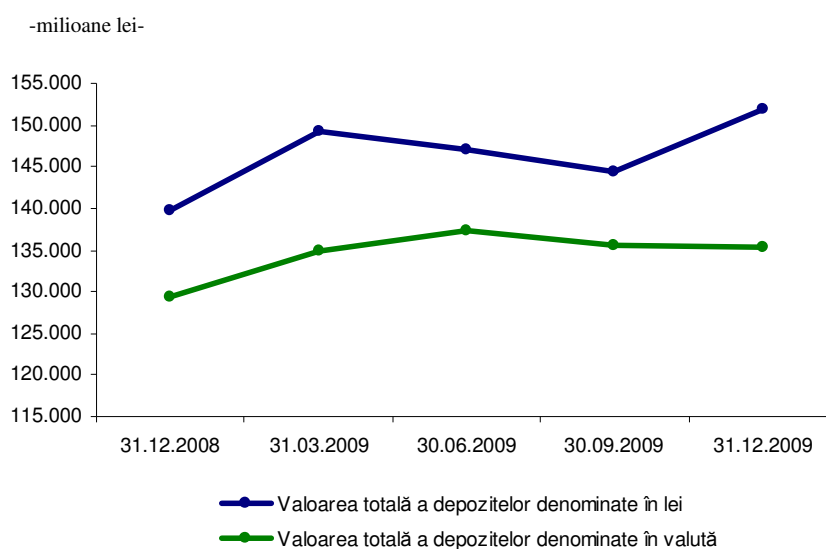
Grafic 4.2. Evoluția valorii totale a depozitelor pe categorii de deponenți

În cursul anului 2009, evoluțiile sunt însă diferite, creșterea din primul trimestru fiind urmată de stagnare în cel de-al doilea trimestru și declin în trimestrul III 2009, pe fondul diminuării valorii totale a depozitelor persoanelor juridice în trimestrele II și III 2009 și al încetirii creșterii valorii totale a depozitelor persoanelor fizice.

La 31 decembrie 2009, valoarea totală a depozitelor în moneda națională a ajuns la 151.864,59 milioane lei, în timp ce, la aceeași dată, depozitele în valută însumau 135.331,01 echivalent milioane lei.

Grafic 4.3. Dinamica valorii totale a depozitelor pe monede de denominare

Comparând evoluțiile valorilor totale ale depozitelor pe monede în cursul ultimului trimestru al anului 2009, se evidențiază o variație accentuată a depozitelor în lei față de cele în valută, respectiv +5,15% în cazul valorii totale a depozitelor denuminate în lei, în timp ce valoarea totală a depozitelor denuminate în valută a înregistrat o variație scăzută (-0,18%).

Și analiza la nivelul anului (decembrie 2009/decembrie 2008) reflectă o creștere mai rapidă a valorii totale a depozitelor denuminate în lei (+8,73%) decât cea a depozitelor denuminate în valută (+4,58%).

Evoluțiile respective au influențat structura valorii depozitelor pe monede astfel încât ponderea valorii totale a depozitelor în lei în valoarea totală a depozitelor a ajuns la 52,88% la 31 decembrie 2009, cu circa 1 p.p. peste cea înregistrată în urmă cu un an.

4.1.2.1. Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice

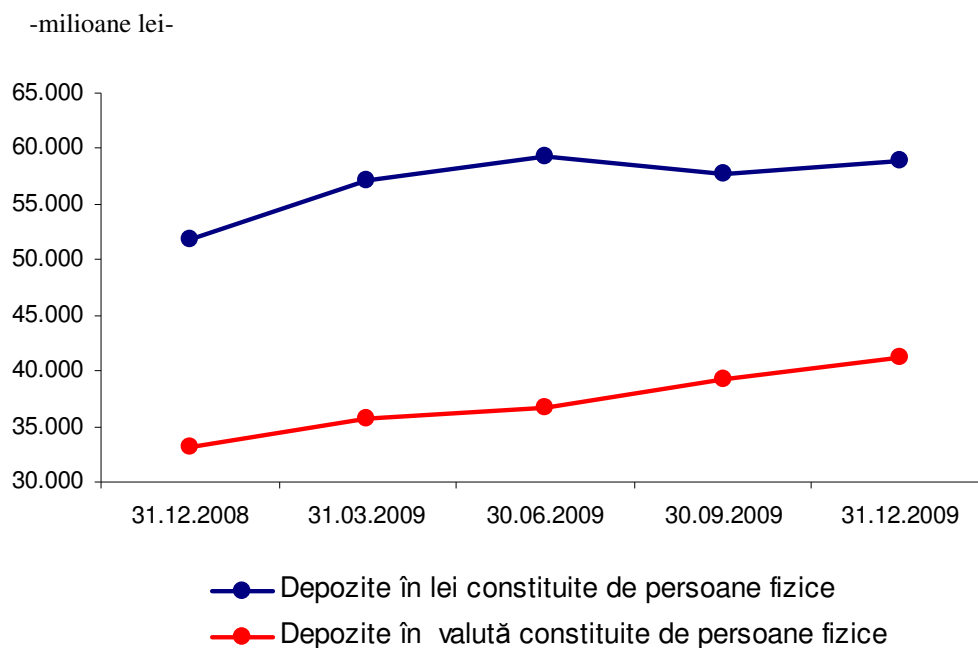
La finele anului 2009, valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice a fost de 100.103,45 milioane lei, urmând o tendință crescătoare în condițiile diminuării numărului total al deponenților persoane fizice. Variația consemnată în trimestrul IV 2009 a fost de +3,25%, în timp ce față de aceeași perioadă a anului anterior ritmul de creștere a fost de 17,9%. Evoluția nu a fost însă liniară, astfel că după creșterea însemnată din trimestrul I (+9,29%) urmează o încetinire accentuată a ritmului valorii totale a depozitelor persoanelor fizice, cu o ușoară tendință de redresare în trimestrul IV 2009.

Variația trimestrială (%)	trimestrul I 2009	trimestrul II 2009	trimestrul III 2009	trimestrul IV 2009
Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice	9,29	3,56	0,88	3,25
Numărul total al deponenților persoane fizice	-5,25	1,62	-0,70	-0,23
Depozit mediu pe un deponător persoană fizică	15,35	1,91	1,59	3,48

Analiza pe monede de denominare indică evoluții pozitive ale valorii depozitelor persoanelor fizice în perioada septembrie-decembrie 2009. Se constată astfel o creștere cu 1,99% a valorii totale a depozitelor în moneda națională ale persoanelor fizice, care se situează la 58.891,41 milioane lei, în timp ce valoarea depozitelor denominate în valută a cunoscut, de asemenea, o tendință ascendentă, cu o variație trimestrială de +5,10%, ajungând la 41.212,05 milioane lei.

În comparație cu 31 decembrie 2008, ambele categorii de depozite ale persoanelor fizice înregistrează creșteri, cu un ritm anual de 13,57% în cazul valorii totale a depozitelor în lei și de 24,68% în cazul depozitelor denominate în valută.

Grafic 4.4. Dinamica valorii depozitelor persoanelor fizice, pe monede de denominare

Valoarea depozitelor în lei ale persoanelor fizice continuă să dețină ponderea majoritară în valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice (58,83%), deși aceasta este cu 0,7 p.p. mai mică decât la 30 septembrie 2009. Analiza anuală – decembrie 2009/decembrie 2008 - relevă o scădere cu 2 p.p. a ponderii depozitelor persoanelor fizice în lei.

4.1.2.2. Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice

Valoarea depozitelor persoanelor juridice la data de 31 decembrie 2009 se cifra la 187.092,14 milioane lei, din care 92.973,18 milioane lei reprezenta valoarea depozitelor în moneda națională și 94.118,96 echivalent milioane lei, valoarea depozitelor în valută.

Raportat la finele trimestrului III al anului 2009, în trimestrul al IV-lea se înregistrează o creștere de 2,21% la totalul depozitelor persoanelor juridice, variația trimestrială fiind de +7,25% pentru depozitele în lei și de - 2,33% pentru cele în valută.

În cazul persoanelor juridice se constată că, cu excepția primului trimestru al anului 2009, valoarea depozitelor evoluează în același sens cu numărul deponenților persoane juridice, deși

cu ritmuri diferite, după un declin în trimestrele II și III 2009 revenind pe traiectoria ascendentă în ultimele trei luni ale anului.

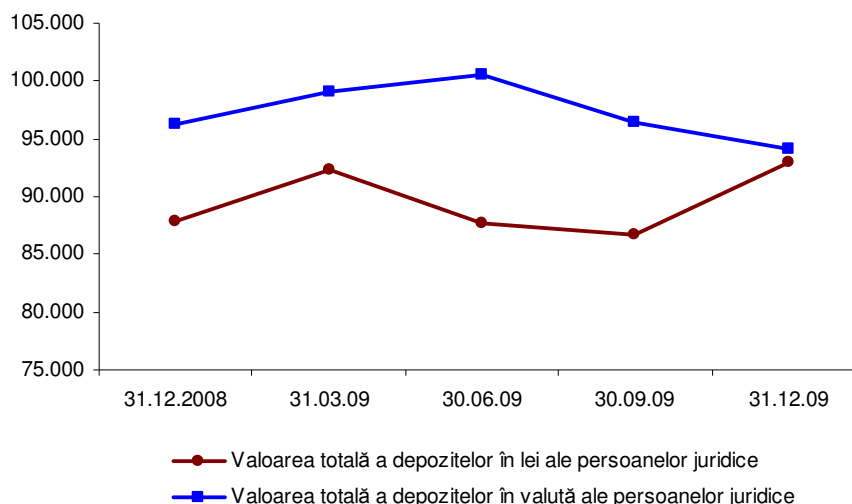
Variația trimestrială (%)	trimestrul I 2009	trimestrul II 2009	trimestrul III 2009	trimestrul IV 2009
Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice	3,91	-1,62	-2,77	2,21
Numărul total al deponenților persoane juridice	-0,43	-0,05	-0,42	0,74
Depozit mediu pe un deponător persoană juridică	4,36	-1,58	-2,35	1,46

Totodată, ca urmare a ritmurilor diferite de creștere a depozitelor în lei și scădere a celor în valută ale persoanelor juridice, ecartul între valorile acestora s-a micșorat în trimestrul IV 2009 față de trimestrul anterior, ceea ce a condus și la o diminuare a ponderii depozitelor în valută (de la 52,64% la 50,31%) în favoarea celei a depozitelor în lei, care a urcat de la 47,36% în trimestrul III la 49,69% în trimestrul IV 2009.

Mai jos este prezentată evoluția valorii depozitelor persoanelor juridice pe monede de denominare.

Grafic 4.5. Dinamica valorii depozitelor persoanelor juridice, pe monede de denominare

- milioane lei -

4.2. Depozitele la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului

4.2.1. Numărul total de titulari de depozite la instituțiile de credit participante la Fond

Numărul total de titulari de depozite la instituțiile de credit participante la Fond la sfârșitul celui de-al IV-lea trimestru al anului 2009 era de 17.332.761 persoane, din care 16.384.703 deponenți persoane fizice și 948.058 deponenți persoane juridice.

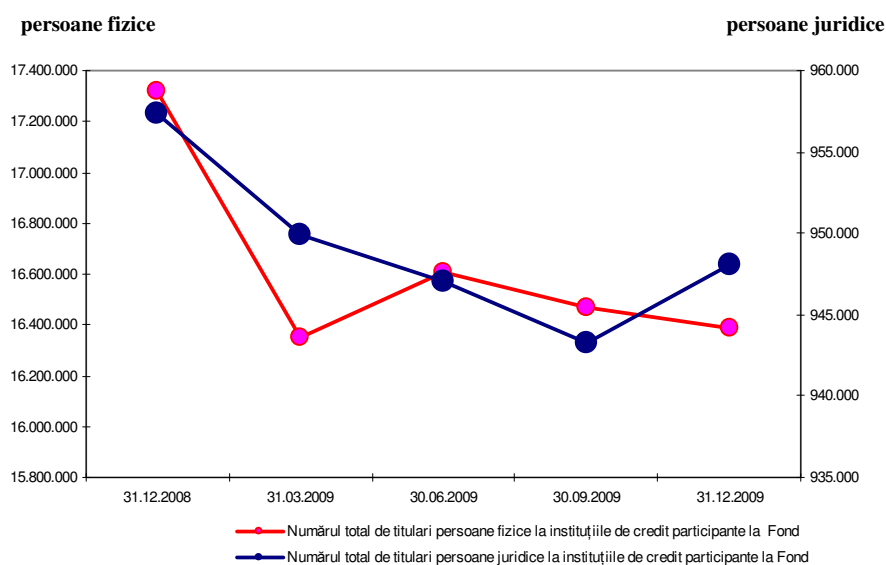
Față de numărul total al deponenților din sistemul bancar la sfârșitul anului 2009, cei mai mulți dintre aceștia (95,85%) erau concentrați la instituțiile de credit participante la Fond, pondere sensibil mai mică față de cea înregistrată la finele trimestrului al III-lea al anului (96,14%).

Din numărul total al deponenților la instituțiile de credit participante la Fond, ponderea covârșitoare o are numărul persoanelor fizice, mai precis 94,53% la 31 decembrie 2009, valoare aproximativ egală cu cea înregistrată la sfârșitul trimestrului al III-lea 2009 (94,58%).

Față de 31 decembrie 2008, descreșterea numărului total de deponenți este de 5,16%, fiind mai accentuată în cazul numărului deponenților persoane fizice, cu un ritm anual de -5,39%. De menționat că și pentru instituțiile de credit participante la Fond este valabil comentariul de la primul subcapitol în legătură cu ajustările făcute în raportările acestora.

Evoluția numărului deponenților persoane fizice și juridice este prezentată grafic mai jos.

Grafic 4.6. Dinamica numărului de titulari de depozite, persoane fizice și persoane juridice, la instituțiile de credit participante la Fond

4.2.2. Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond

Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului se cifra la data de 31 decembrie 2009 la 270.012,31 milioane lei.

La 31 decembrie 2009, valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond reprezenta 94,02% din valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar românesc.

Față de trimestrul III al anului 2009, în trimestrul IV s-a înregistrat o creștere a valorii totale a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond, cu o variație de +2,72%, în timp ce, raportat la trimestrul IV al anului 2008, valoarea totală a depozitelor a crescut cu 5,35%.

Pe monede de denominare, la nivelul anului, ambele componente au cunoscut majorări, ritmul anual față de finele lunii decembrie 2008 fiind de +7,72% pentru depozitele denominate în moneda națională, în timp ce creșterea pentru depozitele denominate în valută a fost mai temperată, cu un ritm anual de +2,85%.

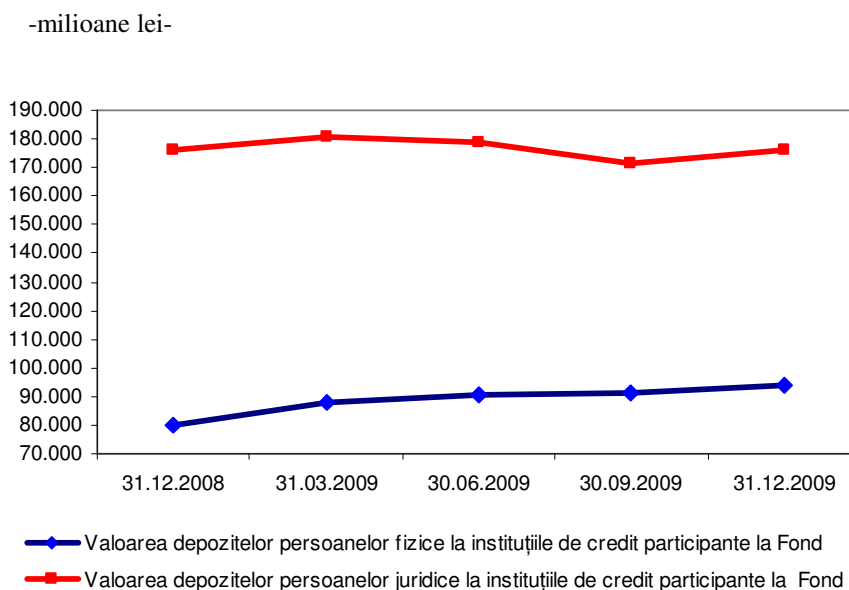
Variațiile înregistrate de valoarea depozitelor în lei și de cea a depozitelor în valută au condus la reducerea diferenței dintre ponderile ocupate de cele două componente în valoarea totală a

depozitelor. Astfel, la finele trimestrului IV 2009, ponderea valorii totale a depozitelor în lei în valoarea totală a depozitelor a ajuns la 52,49%, cu 1,66 p.p. mai mare față de 30 septembrie 2009.

Analizând pe categorii de deponenți, valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice la 31 decembrie 2009 deține în continuare ponderea majoritară (65,24%), menținându-se la aproape același nivel de la 30 septembrie 2009 (65,26%).

Față de finele trimestrului IV al anului precedent, ponderea valorii totale a depozitelor persoanelor juridice în valoarea totală a depozitelor s-a redus cu 3,53 puncte procentuale.

Grafic 4.7. Evoluția valorii totale a depozitelor, pe categorii de deponenți, la instituțiile de credit participante la Fond

4.2.2.1. Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice

Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului la finele celui de-al IV-lea trimestru al anului 2009 era de 93.866,45 milioane lei, din care 55.643,19 milioane lei valoarea depozitelor în moneda națională și 38.223,26 echivalent milioane lei valoarea depozitelor în valută.

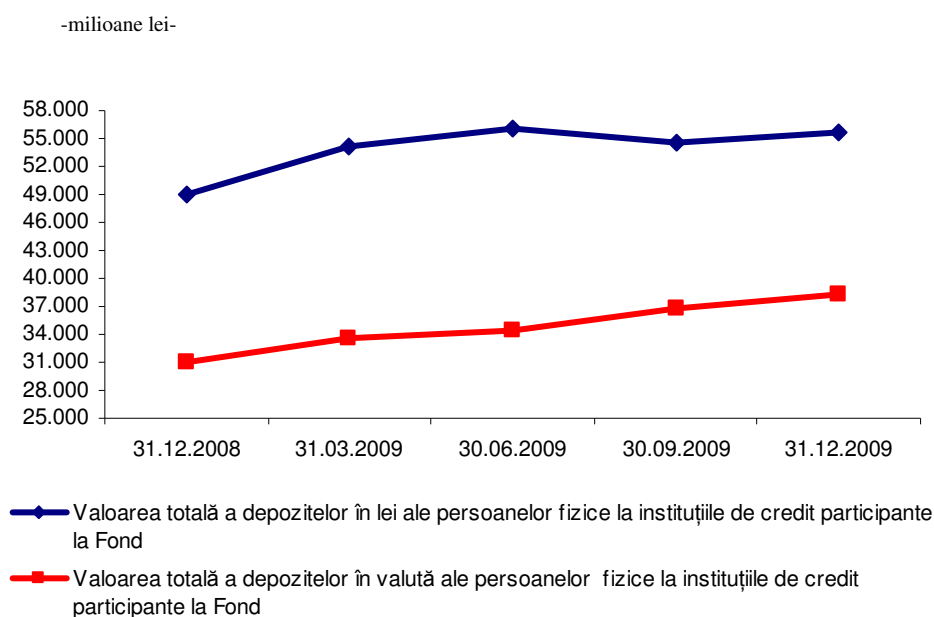
La 31 decembrie 2009, ponderea depozitelor în lei ale persoanelor fizice în totalul depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond se ridică la 59,28%, în scădere cu 0,51 p.p. comparativ cu cea de la sfârșitul trimestrului III al anului 2009 (59,79%).

Ritmul trimestrial de creștere a valorii totale a depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond față de trimestrul III al anului 2009 a fost de 2,80 %, cu mențiunea că o încetinire de ritm s-a înregistrat în trimestrul III 2009, concomitent și cu o ușoară reducere a numărului deponenților persoane fizice. Din contră, în ultimele trei luni ale anului 2009, valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond a cunoscut o majorare în ciuda continuării tendinței de ușoară diminuare a numărului deponenților persoane fizice.

Variația trimestrială (%)	trimestrul I 2009	trimestrul II 2009	trimestrul III 2009	trimestrul IV 2009
Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice	9,44	3,36	0,84	2,80
Numărul total al deponenților persoane fizice	-5,59	1,57	-0,81	-0,52
Depozit mediu pe un deponător persoană fizică	15,93	1,77	1,67	3,34

Analiza evoluției depozitelor persoanelor fizice pe monede de denominare reflectă o variație de +1,91% pentru depozitele în lei, iar pentru cele în valută o variație de +4,11%, la 31 decembrie 2009 față de 30 septembrie 2009.

Grafic 4.8. Dinamica valorii depozitelor în lei și valută ale persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului

4.2.2.2. Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice

La 31 decembrie 2009, valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului era de 176.145,86 milioane lei, din care 86.077,33 milioane lei depozite în moneda națională și 90.068,53 echivalent milioane lei valoarea depozitelor în valută.

După două trimestre de scădere, în trimestrul IV 2009 se constată reluarea trendului ascendent al valorii totale a depozitelor persoanelor juridice, cu o variație de 2,69% față de trimestrul anterior.

Analiza evoluției pe monede a depozitelor persoanelor juridice indică majorarea depozitelor în lei cu o variație trimestrială de +8,96% în trimestrul IV 2009, în timp ce valoarea depozitelor în valută s-a micșorat cu 2,67% în perioada analizată.

Analiza valorii totale a depozitelor persoanelor juridice față de trimestrul IV 2008 reflectă, în cele din urmă, stagnarea acestora, cu o variație de -0,06%.

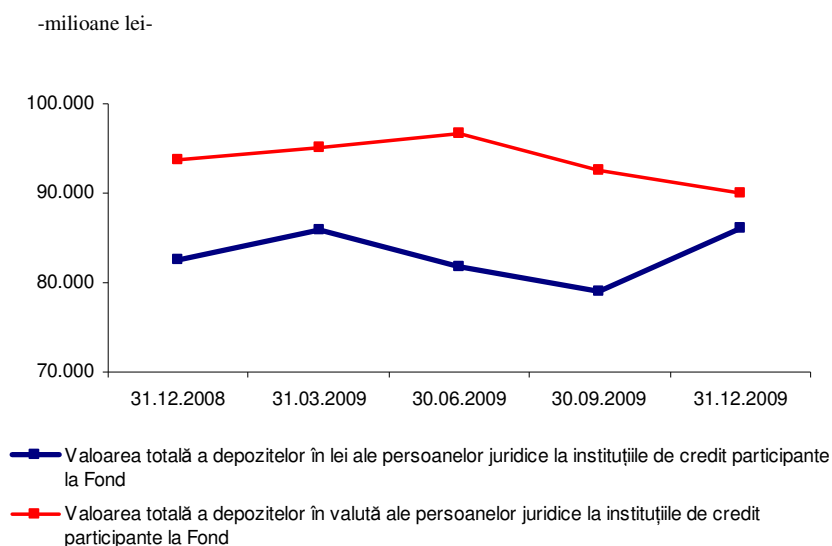
Evoluția trimestrială se prezintă astfel:

Variația trimestrială (%)	trimestrul I 2009	trimestrul II 2009	trimestrul III 2009	trimestrul IV 2009
Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice	2,67	-1,39	-3,88	2,69
Numărul total al deponenților persoane juridice	-0,78	-0,31	-0,40	0,51
Depozit mediu pe un depunător persoană juridică	3,48	-1,08	-3,50	2,17

Pe monede de denominare, tendințele sunt de sens opus, valoarea totală a depozitelor denominate în lei ale persoanelor juridice crescând pe parcursul anului cu 4,3%, în timp ce, din contră, valoarea depozitelor denominate în valută a cunoscut o diminuare anuală cu 3,9%.

Ponderea valorii depozitelor denominate în valută în valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice a ajuns, la 31 decembrie 2009, la 51,13%, în ușoară scădere față de sfârșitul trimestrului anterior (-2,81 p.p.).

Grafic 4.9. Dinamica valorii depozitelor în lei și valută ale persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului

5. Depozitele garantate

Depozitul garantat este definit ca fiind orice depozit aflat în evidența institutiei de credit, care nu se încadrează în categoriile prevăzute în Lista depozitelor negarantate, anexă la Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și aferent căruia Fondul asigură plata compensației.

Din perspectiva Fondului, depozitele garantate, astfel cum au fost definite mai sus, prezintă interes din două puncte de vedere: a) ca bază de calcul a compensațiilor ce urmează a fi plătite către deponenți - persoane fizice și juridice – în cazul în care o instituție de credit ajunge în imposibilitatea de a rambursa, la cerere, respectivele sume către depunători și b) ca bază de calcul a contribuției pe care instituțiile de credit trebuie să o plătească Fondului.

Garantarea depozitelor aflate în sistemul bancar reprezintă un stimulent important de încurajare a acestei forme de economisire.

5.1. Numărul titularilor de depozite garantate

La 31 decembrie 2009, numărul total de titulari de depozite garantate era de 17.246.226 persoane, din care:

- persoane fizice: 16.341.779, reprezentând 94,76% din numărul total al titularilor de depozite garantate,
 - din care:
 - titulari depozite în cadrul plafonului 16.296.454, reprezentând 99,72%
 - titulari depozite peste plafon 45.325, reprezentând 0,28%
- persoane juridice, 904.447, reprezentând 5,24% din numărul total al titularilor de depozite garantate,
 - din care:
 - titulari depozite în cadrul plafonului 883.282, reprezentând 97,66%
 - titulari depozite peste plafon 21.165, reprezentând 2,34%

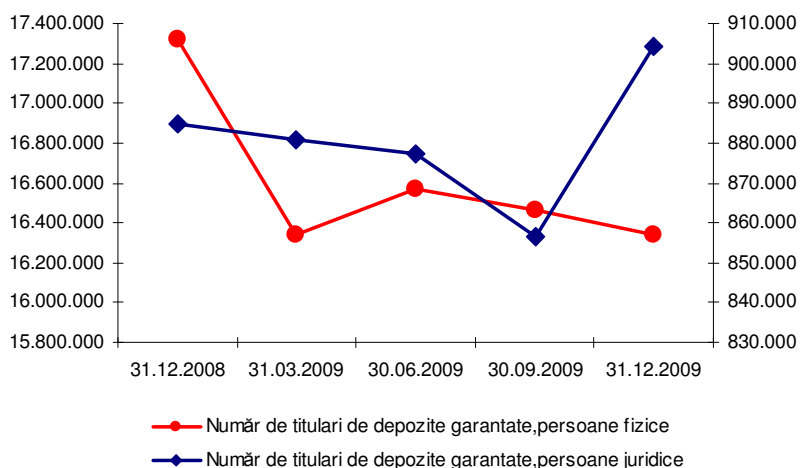
La finele trimestrului IV 2009, numărul titularilor de depozite garantate a scăzut cu 0,45% față de cel înregistrat la sfârșitul trimestrului precedent, respectiv cu 77.339 deponenți (de la 17.323.565 deponenți la 17.246.226 deponenți).

Comparativ cu 31 decembrie 2008, numărul titularilor de depozite garantate a înregistrat la finele anului 2009 o scădere cu 954.521 deponenți, respectiv cu 5,24%.

În ce privește modificarea structurii titularilor de depozite garantate la data de 31 decembrie 2009 față de 31 decembrie 2008, se remarcă ușoara scădere a ponderii numărului deponenților garantați persoane fizice, cu 0,38 p.p, în favoarea ponderii numărului deponenților garantați persoane juridice.

Referitor la evoluția numărului deponenților garantați în perioada cuprinsă între decembrie 2008 și decembrie 2009, este de menționat că numărul deponenților garantați persoane fizice a scăzut cu 5,63%, în timp ce numărul deponenților garantați persoane juridice a înregistrat o creștere cu 2,23%.

Grafic 5.1. Evoluția numărului titularilor de depozite garantate, persoane fizice și persoane juridice

La instituțiile de credit participante la Fond la 31 decembrie 2009, numărul deponenților garantați persoane fizice reprezenta 99,74% din numărul total al titularilor de depozite persoane fizice, în timp ce, în cazul persoanelor juridice, erau garantați 95,40% dintre deponenți.

5.2. Valoarea depozitelor garantate

La finele trimestrului IV al anului 2009, ponderea depozitelor garantate în total depozite la instituțiile de credit participante la Fond reprezenta 47,12%.

În expresie nominală, valoarea depozitelor garantate a ajuns, la sfârșitul trimestrului al IV-lea din 2009 la 127.217,62 mil. lei, cu 0,87% în creștere față de trimestrul al III-lea al anului, când valoarea era de 126.126,55 mil. lei. În comparație cu perioada similară a lui 2008, valoarea depozitelor garantate înregistrează o creștere cu 11,76%.

Din totalul depozitelor garantate la 31 decembrie 2009, 73,59% aparțineau persoanelor fizice, pondere ușor în creștere față de 30 septembrie 2009 (+1,34 puncte procentuale).

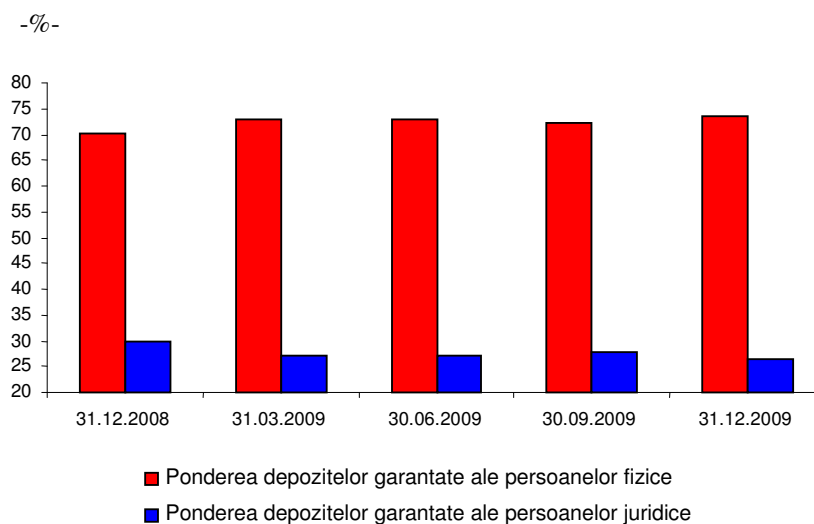
În structură, depozitele garantate la 31 decembrie 2009 se prezintă astfel:

- **depozite garantate ale persoanelor fizice și persoanelor juridice**
 - depozite ale persoanelor fizice: 93.616,08 mil. lei, reprezentând 73,59% din valoarea totală a depozitelor garantate
 - depozite ale persoanelor juridice: 33.601,54 mil. lei, reprezentând 26,41% din valoarea totală a depozitelor garantate.

- **depozite garantate în cadrul plafonului și peste plafon**
 - depozite în cadrul plafonului de garantare: 75.271,62 mil. lei, reprezentând 59,17% din valoarea totală a depozitelor garantate
 - depozite peste plafonul de garantare: 51.946 mil. lei, reprezentând 40,83% din valoarea totală a depozitelor garantate

Evoluția ponderilor depozitelor garantate ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice în totalul depozitelor garantate la 31 decembrie 2009, comparativ cu perioadele analizate, este prezentată în graficul 5.2.

Grafic 5.2. Evoluția ponderilor depozitelor garantate ale persoanelor fizice și juridice în valoarea totală a depozitelor garantate

Din punct de vedere al monedei de denominare, depozitele garantate denumite în lei au ponderea cea mai importantă (61,39%) în totalul depozitelor garantate la sfârșitul celui de al IV-lea trimestru din 2009, însumând 78.098,1 mil. lei.

În același timp, depozitele garantate denumite în valută la sfârșitul anului 2009 reprezentau 38,61% în totalul depozitelor garantate, respectiv 49.119,52 mil.lei.

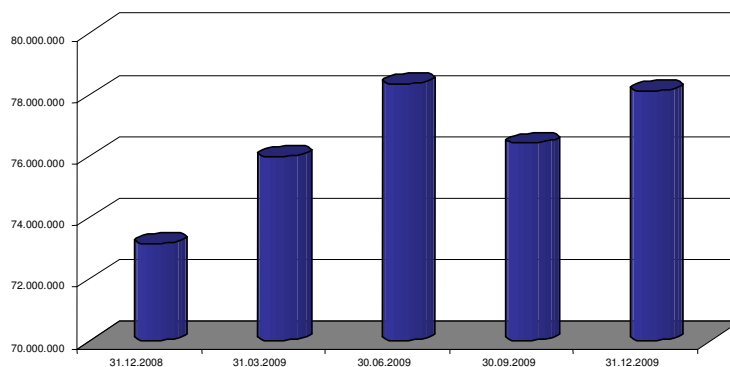
Față de trimestrul precedent, depozitele garantate denumite în lei consemnează o creștere cu 2,2%, în timp ce depozitele garantate denumite în valută s-au diminuat cu 1,19%.

Comparativ cu perioada similară a lui 2008, depozitele garantate denumite în moneda națională au crescut cu 6,75%, în timp ce depozitele garantate denumite în valută au înregistrat o creștere de 20,79%.

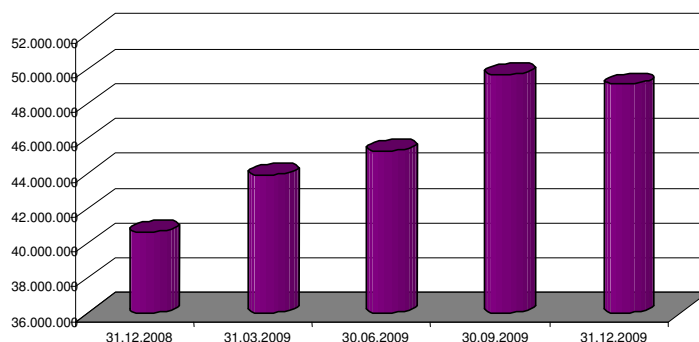
Ponderea valorii totale a depozitelor garantate denumite în moneda națională în valoarea totală a depozitelor garantate a crescut în trimestrul IV al anului 2009 cu 0,80 p.p. față de trimestrul anterior din anul 2009.

Evoluția depozitelor garantate, pe monede de denominare se prezinta astfel:

Grafic. 5.3. Evoluția valorii totale a depozitelor garantate denuminate în moneda națională (lei)

Grafic. 5.4. Evoluția valorii totale a depozitelor garantate denuminate în valută (echivalent lei)

5.2.1. Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor fizice

La nivelul celui de al IV lea trimestru al anului 2009, valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice a înregistrat o creștere de 2,73% comparativ cu 30 septembrie 2009.

La sfârșitul anului 2009, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice a crescut cu 17,31% respectiv de la 79.802,72 milioane lei la 93.616,08 milioane lei.

În structură, depozitele garantate ale persoanelor fizice se prezintă astfel:

- în cadrul plafonului/ peste plafon:
 - depozite în cadrul plafonului de garantare: 67.987,43 milioane lei, reprezentând 72,62% din total
 - depozite peste plafonul de garantare: 25.628,65 milioane lei, reprezentând 27,38% din total
- în funcție de monedă:
 - depozite în lei: 55.543,36 milioane lei, reprezentând 59,33% din total
 - depozite în valută: 38.072,72 milioane lei, reprezentând 40,67% din total

Evoluția pe monede de denominare indică faptul că valoarea depozitelor garantate denominate în lei ale persoanelor fizice a crescut în trimestrul IV 2009 cu 1,85% comparativ cu al III-lea trimestru al anului 2009, în timp ce depozitele în valută au avut o creștere mai puternică, respectiv de 4,03% față de trimestrul anterior, ceea ce arată preferința deponenților pentru plasamentele în valută.

Ca urmare, ponderea depozitelor în lei ale persoanelor fizice a înregistrat o scădere la finele celui de-al IV-lea trimestru al anului 2009 cu 0,51 p.p. comparativ cu al III-lea trimestru al anului 2009, în favoarea ponderii depozitelor în valută ale persoanelor fizice.

5.2.2. Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor juridice

La 31 decembrie 2009, valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor juridice se ridică la 33.601,54 mil. lei, reprezentând 26,41% din valoarea depozitelor garantate.

În dinamică, valoarea depozitelor garantate ale persoanelor juridice a consemnat o scădere cu 3,98% în trimestrul IV 2009 în comparație cu al III-lea trimestru al anului 2009, când a fost de 34.995,46 mil. lei.

În ultimul trimestru al anului 2009, valoarea depozitelor garantate denominate în lei ale persoanelor juridice a crescut cu 3,07%, în timp ce valoarea depozitelor garantate denominate în valută a scăzut pronunțat, cu 15,76%.

Analizând sfârșitul anului 2009 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, valoarea depozitelor garantate ale persoanelor juridice a scăzut cu 1,25%.

În structură, depozitele persoanelor juridice se prezintă astfel:

- în cadrul plafonului de garantare: 7.284,19 milioane lei, reprezentând 21,68%
- peste plafonul de garantare: 26.317,35 milioane lei, reprezentând 78,32%

În funcție de moneda de denominare, situația este următoarea:

- depozite în lei: 22.554,74 milioane lei, reprezentând 67,12%
- depozite în valută: 11.046,80 echivalent milioane lei, reprezentând 32,88%

Evoluțiile opuse din trimestrul IV 2009 ale depozitelor garantate denominate în lei și valută, caracterizate de ritmuri semnificativ diferite, au avut ca rezultat o majorare cu 4,60 puncte procentuale a ponderii valorii depozitelor garantate denominate în lei în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor juridice în defavoarea ponderii depozitelor în valută.

6. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora

6.1. Distribuția numărului deponenților garantați persoane fizice

La 31 decembrie 2009, numărul de deponenți garantați persoane fizice cu depozite în cadrul plafonului de garantare, respectiv 50.000 euro, avea o pondere covârșitoare de 99,72% (respectiv 16.296.454 titulari persoane fizice) în numărul total al deponenților garantați persoane fizice.

Ponderea numărului de deponenți garantați persoane fizice în cadrul plafonului de garantare s-a menținut la aproape același nivel de la 30 septembrie 2009, diminuându-se doar cu 0,02 puncte procentuale.

La finele anului 2009, depozitele între 50.001 euro și 100.000 euro inclusiv erau deținute de 33.479 titulari persoane fizice, reprezentând 0,2% din numărul total al deponenților garantați persoane fizice.

La sfârșitul ultimului trimestru din 2009 comparativ cu 30 septembrie 2009, ponderea numărului de deponenți garantați persoane fizice cu depozite între 50.001 euro și 100.000 euro inclusiv s-a păstrat aproape constantă, crescând ușor cu doar 0,01 puncte procentuale.

Numărul deponenților garantați persoane fizice care dețineau depozite peste 100.000 euro, la 31 decembrie 2009, era de 11.846 titulari, reprezentând 0,07% din totalul titularilor de depozite garantate persoane fizice, pondere a cărei valoare a stagnat față de trimestrul precedent.

Comparativ cu finele anului 2008, numărul de deponenți garantați persoane fizice cu depozite în cadrul plafonului de garantare a scăzut pe parcursul anului 2009 cu 5,68%, de la 17.278.013 deponenți la 31 decembrie 2008 la 16.296.454 deponenți la sfârșitul anului 2009, pe fondul diminuării numărului total al deponenților persoane fizice.

Ponderea numărului de deponenți garantați persoane fizice cu depozite în cadrul plafonului de garantare s-a menținut la aproape același nivel față de 31 decembrie 2008, diminuându-se doar cu 0,06 puncte procentuale.

Numărul de titulari persoane fizice cu depozite între 50.001 euro și 100.000 euro inclusiv a crescut cu 26,21% în anul 2009, în timp ce ponderea deținută de această categorie de deponenți în numărul total al deponenților garantați persoane fizice a crescut cu 0,05 p.p.

Față de 31 decembrie 2008, numărul deponenților garantați persoane fizice care dețineau depozite peste 100.000 euro a crescut cu 3,11%, respectiv cu 357 deponenți, în timp ce ponderea acestora în numărul deponenților garantați persoane fizice s-a menținut constantă.

6.2. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora

Valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice la 31 decembrie 2009 este de 93.616,08 milioane lei, în creștere ușoară cu 2,73% comparativ cu al treilea trimestru al anului 2009, în timp ce variația față de finele anului 2008 este de +17,31%.

În structură, distribuția valorii totale a depozitelor garantate ale persoanelor fizice la 31 decembrie 2009 se prezintă astfel:

Indicator	până la 50.000 euro	50.001-100.000 euro	peste 100.000 euro
Valoarea depozitelor (milioane lei)	67.987,43	8.779,84	16.848,81
Pondere în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice (%)	72,62	9,38	18,00
Variația față de 30.09.2009 a ponderii depozitelor garantate dintr-un anumit interval valoric în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice (p.p.)	+0,38	+0,29	-0,67

Valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice în cadrul plafonului de 50.000 euro a ajuns la sfârșitul trimestrului IV 2009 la 67.987,43 milioane lei, în creștere cu 18,51% față de aceeași perioadă a anului 2008, când se situa la 57.367,97 milioane lei.

La 31 decembrie 2009, ponderea depozitelor garantate cu valori sub 50.000 euro în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice era cu 0,73 p.p. mai mare decât cea înregistrată la aceeași dată a anului precedent.

În ceea ce privește depozitele garantate ale persoanelor fizice cu valori între 50.001 euro și 100.000 euro, majorarea în cursul anului 2009 este semnificativă, cu o variație anuală de +30,56%, ceea ce face ca ponderea acestei categorii în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice să fie cu 0,95 p.p. mai mare la 31 decembrie 2009 comparativ cu finele anului 2008.

Valoarea depozitelor garantate mai mari de 100.000 euro are tot o tendință ascendentă, însă cu un ritm anual mai lent decât al precedentelor două categorii, creșterea înregistrată în anul 2009 fiind de 7,25%. Din acest motiv, ponderea depozitelor ce depășesc 100.000 euro în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice s-a diminuat cu 1,68 p.p., de la 19,68% la 31 decembrie 2008 ajungând la 18,00% la sfârșitul trimestrului IV 2009.

7. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice

7.1. Distribuția numărului deponenților garantați persoane juridice

Numărul total de deponenți garantați persoane juridice la 31 decembrie 2009 este de 904.447 titulari. În trimestrul IV 2009 față de cel de-al III-lea trimestru al anului 2009, numărul de deponenți garantați persoane juridice a crescut cu 47.722 deponenți, de la 856.725 la 904.447 deponenți, respectiv cu 5,57%.

La 31 decembrie 2009, numărul deponenților garantați persoane juridice în cadrul plafonului, era de 883.282 titulari, reprezentând 97,66% din numărul total al deponenților garantați persoane juridice.

Ponderea numărului de deponenți garantați persoane juridice în cadrul plafonului de garantare a scăzut cu 0,1 puncte procentuale față de finele trimestrului precedent.

Numărul deponenților garantați care dețineau depozite peste plafon, la 31 decembrie 2009, însuma 21.165 titulari, reprezentând 2,34% din totalul titularilor de depozite garantate persoane juridice.

Comparativ cu 30 septembrie 2009, ponderea numărului de deponenți garantați persoane juridice cu depozite peste plafon a crescut cu 0,1 puncte procentuale.

7.2. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice din punct de vedere al valorii acestora

Valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor juridice la 31 decembrie 2009 este de 33.601,54 milioane lei, cu 3,98% mai mică față de al III-lea trimestru al anului 2009.

În structură, distribuția valorii totale a depozitelor garantate ale persoanelor juridice la 31 decembrie 2009 se prezintă astfel:

Indicator	până la 50.000 euro	50.001- 100.000 euro	peste 100.000 euro
Valoarea depozitelor (milioane lei)	7.284,20	3.008,50	23.308,84
Ponderea în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor juridice (%)	21,68	8,95	69,37
Variația față de 30.09.2009 a ponderii depozitelor garantate dintr-un anumit interval valoric în valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor juridice (p.p.)	+1,79	+0,48	-2,27

8. Valoarea depozitelor efectiv garantate pe tipuri de titulari

Valoarea depozitelor efectiv garantate este definită ca valoarea totală a depozitelor din categoria celor garantate, rambursabile în cadrul plafonului de garantare în cazul producerii evenimentului de indisponibilizare a depozitelor, și se calculează după formula:

Valoarea totală a depozitelor efectiv garantate = valoarea totală a depozitelor garantate având valori mai mici sau egale cu plafonul de garantare + numărul deponenților garantați cu depozite ale căror valori sunt mai mari decât plafonul de garantare × echivalentul în lei al plafonului de garantare

La 31 decembrie 2009, depozitele efectiv garantate, în valoare de 89.328,27 milioane lei, reprezentau 70,22% din totalul de 127.217,62 milioane lei aferent depozitelor garantate aflate în evidențele instituțiilor de credit participante la Fond.

Comparativ cu sfârșitul trimestrului III 2009, la 31 decembrie 2009 valoarea depozitelor efectiv garantate era mai mare cu 3,92%.

În structură, valoarea depozitelor efectiv garantate la 31 decembrie 2009 pe tipuri de titulari se prezintă după cum urmează:

- valoarea depozitelor efectiv garantate ale persoanelor fizice: 77.569,58 milioane lei, reprezentând 86,84% din total
- valoarea depozitelor efectiv garantate ale persoanelor juridice: 11.758,69 milioane lei, reprezentând 13,16% din total.

Depozitele efectiv garantate ale persoanelor fizice au crescut cu 3,48% în trimestrul al IV-lea din 2009 comparativ cu al III-lea trimestru al anului 2009, același trend urmând și depozitele efectiv garantate ale persoanelor juridice, care au consemnat o creștere cu 6,95% în trimestrul al IV-lea din 2009 comparativ cu trimestrul al III-lea al anului 2009.

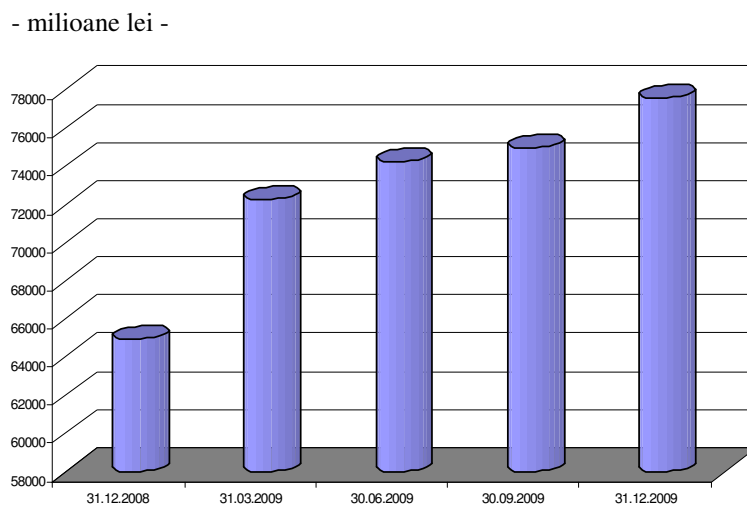
Comparativ cu 31 decembrie 2008, valoarea totală a depozitelor efectiv garantate la finele anului 2009 a crescut cu 22%, de la 73.218,93 milioane lei la 89.328,27 milioane lei, majorare explicată prin dinamica pozitivă a valorii depozitelor efectiv garantate pentru ambele categorii de deponenți, cu mențiunea specială că, în cazul deponenților garantați persoane juridice, o contribuție importantă a avut-o creșterea, începând cu data de 30 iunie 2009, a plafonului de garantare de la echivalentul în lei al sumei de 20.000 euro la 50.000 euro.

În cursul anului 2009, valoarea depozitelor efectiv garantate ale persoanelor fizice s-a mărit cu 19,44%, de la 64.943,04 milioane lei la 31 decembrie 2008 la 77.569,58 milioane lei la 31 decembrie 2009, în timp ce ponderea acesteia în valoarea totală a depozitelor efectiv garantate a scăzut cu 1,86 p.p. având în vedere creșterea mult mai accentuată a valorii depozitelor efectiv garantate ale persoanelor juridice.

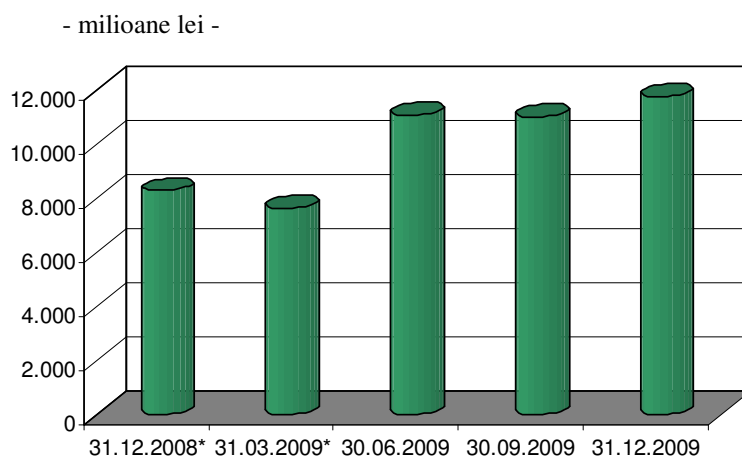
Astfel, după cum s-a menționat și mai sus, majorarea plafonului de garantare pentru depozitele persoanelor juridice a avut ca efect mărirea valorii depozitelor efectiv garantate ale acestora cu 42,08%, de la 8.275,89 milioane lei la sfârșitul anului 2008 la 11.758,69 milioane lei la 31 decembrie 2009, ceea ce a atras și creșterea ponderii valorii depozitelor efectiv garantate ale persoanelor juridice în valoarea totală a depozitelor efectiv garantate cu 1,86 p.p.

O imagine a evoluției valorii depozitelor efectiv garantate este prezentată în graficele următoare.

Grafic 8.1. Evoluția valorii depozitelor efectiv garantate ale persoanelor fizice

Grafic 8.2. Evoluția valorii depozitelor efectiv garantate ale persoanelor juridice

* Începând cu data de 30 iunie 2009, plafonul de garantare pentru depozitele persoanelor juridice a fost majorat de la echivalentul în lei al sumei de 20.000 euro la 50.000 euro

9. Valoarea medie și gradul de concentrare a depozitelor

9.1. Valoarea medie a depozitelor

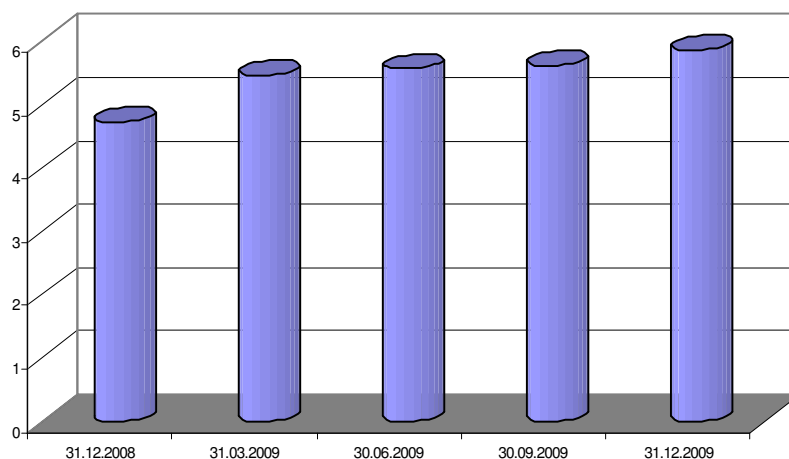
La 31 decembrie 2009, valoarea medie a depozitelor persoanelor fizice din sistemul bancar românesc a fost de circa 5,85 mii lei pe deponent, cu 3,48% mai mare decât cea de la finele trimestrului precedent.

În trimestrul IV 2009 se poate observa și în cazul persoanelor juridice o creștere cu 1,46% a valorii medii a depozitelor, care a ajuns la 31 decembrie 2009 la 190,25 mii lei pe deponent.

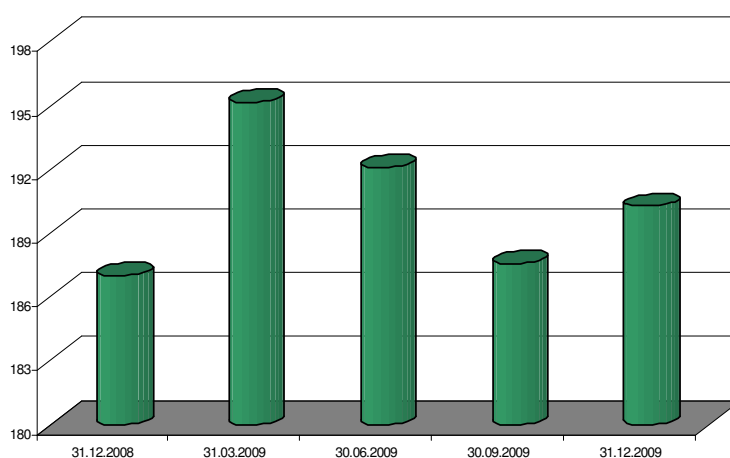
Evoluția valorii medii a depozitelor în sistemul bancar, pe categorii de deponenți, este prezentată în graficul de mai jos.

Grafic 9.1. Valoarea medie a depozitelor din sistemul bancar, pe categorii de deponenți

9.1.1. Valoarea medie a depozitelor persoanelor fizice (mii lei)

9.1.2. Valoarea medie a depozitelor persoanelor juridice (mii lei)

În cazul instituțiilor de credit participante la Fond, valoarea medie a depozitelor persoanelor fizice se situa, la 31 decembrie 2009, la 5,73 mii lei, în timp ce în cazul persoanelor juridice valoarea medie a depozitelor era de 185,80 mii lei. Similar evoluției care a avut loc pe ansamblul instituțiilor din sistemul bancar românesc, și în cazul instituțiilor de credit participante se constată o majorare a valorii medii a depozitelor față de 30 septembrie 2009 în cazul persoanelor fizice (+3,34%), în timp ce pentru persoanele juridice variația trimestrială a fost de +2,17%.

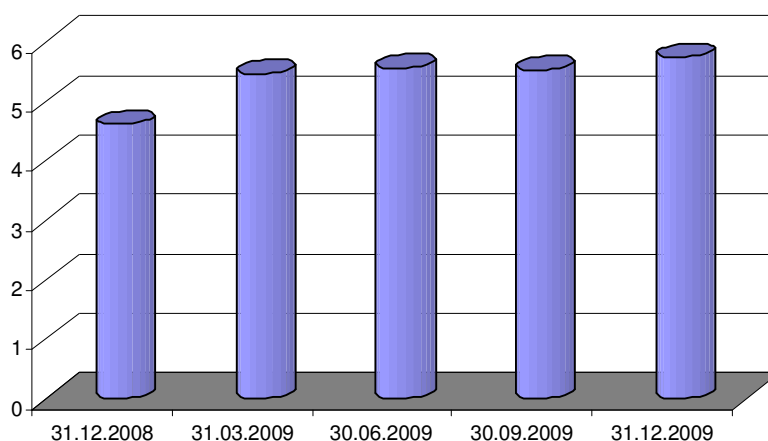
Comparativ cu 31 decembrie 2008, valoarea medie a depozitelor persoanelor fizice din sistemul bancar a crescut cu 23,58% (de la 4,74 mii lei pe deponent la 5,85 mii lei pe deponent), iar valoarea medie a depozitelor persoanelor juridice a crescut cu 1,76% (de la 186,96 mii lei pe deponent la 190,25 mii lei pe deponent).

9.2. Valoarea medie a depozitelor garantate

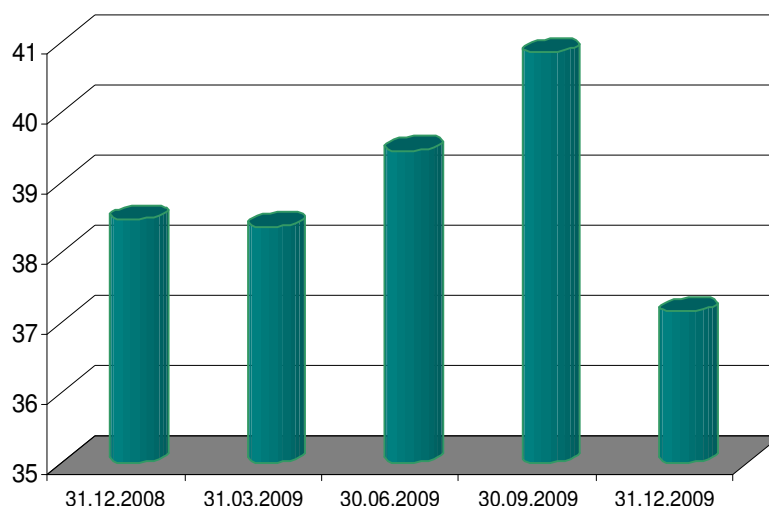
La 31 decembrie 2009 față de 30 septembrie 2009, valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor fizice a consemnat o creștere cu 3,51%, ajungând la circa 5,73 mii lei, în timp ce valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor juridice a înregistrat o scădere, cu o variație trimestrială de -9,05%, ajungând la 37,15 mii lei. Comparativ cu 31 decembrie 2008, valoarea medie a depozitelor garantate persoanelor fizice a crescut cu 24,30% (de la 4,61 mii lei pe deponent la 5,73 mii lei pe deponent), iar valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor juridice a scăzut cu 3,4% (de la 38,46 mii lei la 37,15 mii lei).

Grafic 9.2. Valoarea medie a depozitelor garantate, pe categorii de deponenți

9.2.1. Valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor fizice (mii lei)

9.2.2. Valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor juridice (mii lei)

Comparând valorile medii la 31 decembrie 2009 ale depozitelor garantate pe categorii de deponenți cu cele ale depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond, se observă că, pentru persoanele fizice, cele două valori sunt egale (5,73 mii lei), situație determinată de faptul că deponenții persoane fizice intră aproape în totalitate în sfera de garantare a Fondului.

Nu același lucru este valabil în cazul persoanelor juridice, valoarea medie a depozitelor garantate ale acestora fiind de 37,15 mii lei, de 5 ori mai mică decât valoarea medie a depozitelor persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la Fond (185,8 mii lei). Această diferență se explică prin faptul că din sfera de garantare a Fondului sunt excluse o serie de categorii de persoane juridice, în principal cele care au cunoștințele și experiența necesare pentru evaluarea riscului de nerambursare a plasamentelor efectuate.

9.3. Gradul de concentrare a numărului de titulari de depozite garantate

La 31 decembrie 2009, analiza ABC⁵ a gradului de concentrare a numărului titularilor de depozite garantate indică faptul că 84,15% dintre aceștia erau concentrați la 7 instituții de credit participante la Fond, adică la 21,21% din numărul total al instituțiilor de credit membre ale schemei de garantare a depozitelor din România.

9.4. Gradul de concentrare a valorii depozitelor garantate

Finele trimestrului IV al anului 2009 se caracterizează printr-o concentrare a 78,92% din valoarea totală a depozitelor garantate la un număr de 7 instituții de credit participante la Fond (21,21% din numărul total al instituțiilor de credit membre ale schemei de garantare a depozitelor din România).

⁵ Analiza ABC este analiza care pune în evidență proporția euristică funcțională 80/20 (80% din esența funcțională a unui agregat instituțional oarecare este concentrată în 20% din structura aceluia agregat).

10. Rezultatele studiului de piață realizat de Metro Media Transilvania pentru Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar cu privire la comportamentul, factorii de influență, evoluția și perspectivele economisirii

În vederea cunoașterii comportamentului de economisire, a factorilor de influență și a tendințelor economisirii, Fondul a comandat un studiu de piață cu această tematică.

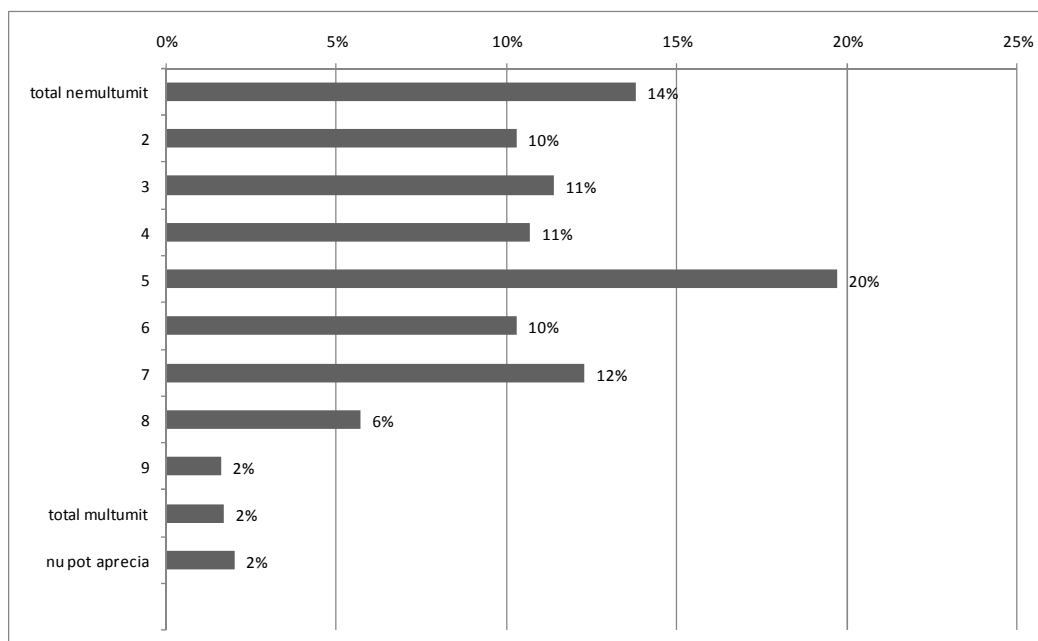
Studiul a fost realizat de către Metro Media Transilvania, institut de studii sociale, sondaje, marketing și publicitate, și s-a desfășurat în perioada 15-30 octombrie 2009, presupunând derularea unei anchete sociologice în rândul populației adulte a României, pe un eșantion de 1.199 subiecți, persoane în vârstă de peste 18 ani. Marja maximă de eroare admisă este de +/- 2,9%, la o probabilitate de 95%.

10.1. Aspecte generale

În prima secțiune a studiului de piață se urmărește evaluarea satisfacției respondenților față de situația generală de viață a acestora, cu referire în special la situația financiară, inclusiv la așteptările cu privire la aceasta.

Satisfacția cu privire la situația financiară este un indicator general puternic al stării de fapt în privința resurselor de economisire ale populației. Datele, culese pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă insatisfacție maximă, iar 10 înseamnă satisfacție maximă, indică o distribuție normală a răspunsurilor și o medie de 4,4 puncte, cu 0,6 puncte mai puțin decât valoarea din 2008, de 5,0, dar și decât cea din 2007, de 4,7. În concluzie, criza economică și financiară a influențat percepția pozitivă din perioada 2007-2008.

Grafic 10.1.1. Cât de mulțumit sunteți în general de situația dvs. financiară?
Acordați o notă de la 1 la 10, unde 1= total nemulțumit, iar 10= total mulțumit

O analiză a percepției situației financiare proprii în rândul principalelor categorii socio-demografice indică o satisfacție scăzută față de aceasta în rândul femeilor, persoanelor peste 65 ani, persoanelor cu un nivel scăzut de educație (maxim 10 clase), al celor cu venituri reduse (maxim 300 lei pe gospodărie) și al persoanelor din mediul rural, în timp ce gradul de

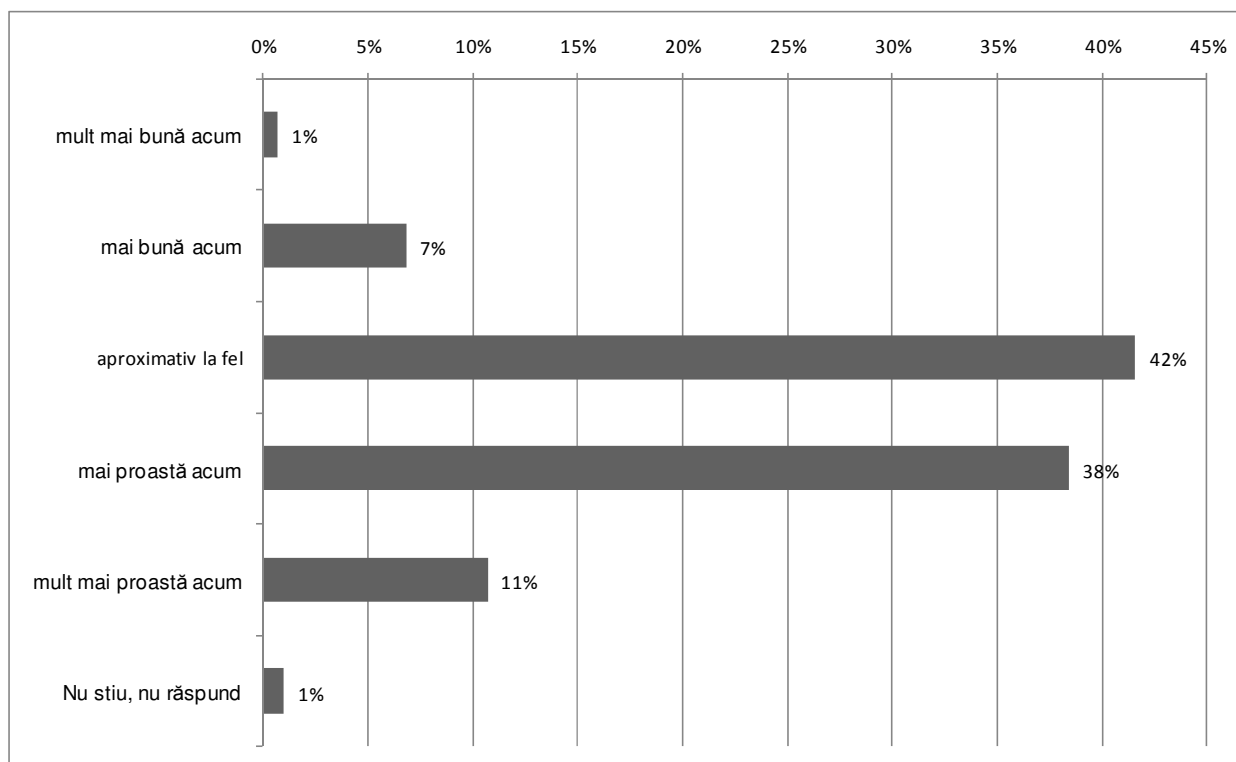
satisfacție este mai ridicată în rândul bărbaților, tinerilor (18-24 ani), persoanelor cu educație superioară, al celor cu venituri ridicate (peste 900 lei pe membru al gospodăriei) și al celor din mediul urban, în special din București.

Suma de resurse deținute (financiare, educaționale, de status ocupațional) determină gradul de satisfacție față de propria situație financiară. Potențialul de a deține și a atrage resurse generatoare (direct sau indirect) de venituri se asociază puternic cu satisfacția față de propria situație financiară.

Dacă cifrele din 2008 sugerau un echilibru în percepția respondenților, în 2009 poate fi remarcat un dezechilibru în privința aprecierii evoluției din ultimul an a situației financiare: 8% dintre subiecți percep o evoluție pozitivă, 42% consideră că s-a înregistrat o stagnare, iar 49% percep o evoluție negativă, cel mai probabil tot din cauza crizei financiare traversate.

Tinerii (18-24 ani), persoanele cu un nivel ridicat de educație și cele cu venituri familiale mari percep într-o mai mare măsură o evoluție pozitivă a situației financiare din ultimul an.

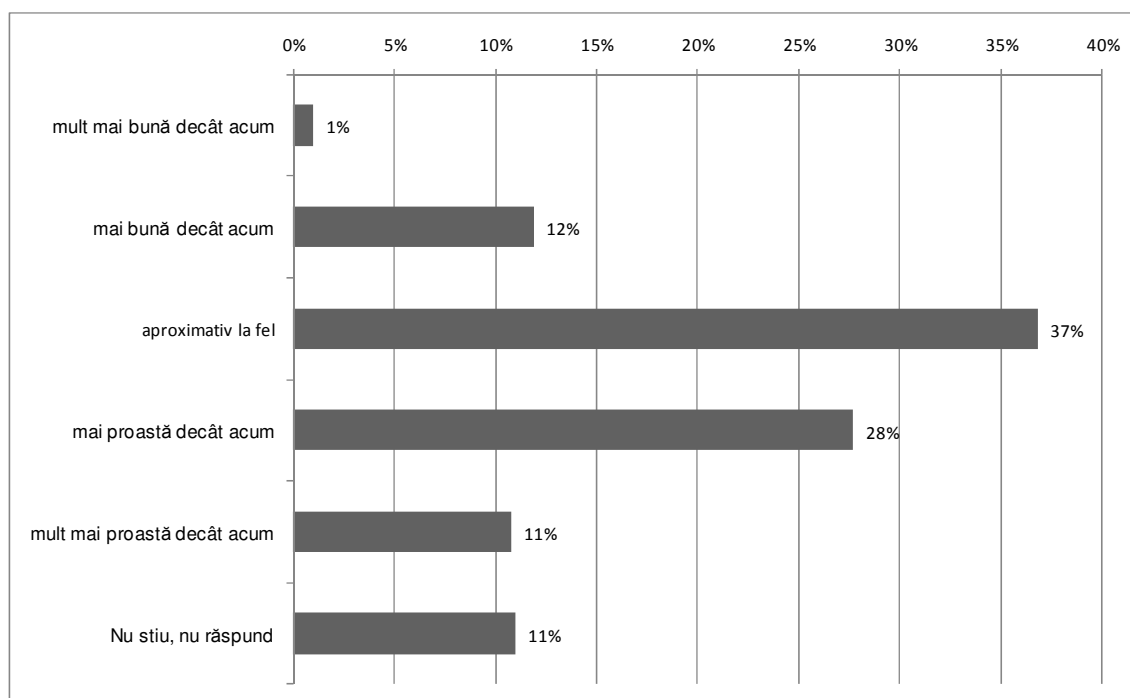
Grafic 10.1.2. Cum este situația dvs. financiară în prezent, comparativ cu cea de la sfârșitul anului trecut (mult mai bună/ mai bună/ aproximativ la fel/ mai proastă/ mult mai proastă/ nu pot aprecia)?

Evoluția stării financiare pentru următorul an indică, la nivel general, o poziționare pesimistă comparativ cu relativul optimism manifestat în 2008, 13% dintre subiecți declarând că o vor duce mai bine din punct de vedere financiar, 37% afirmând că o vor duce la fel, iar 39% că o vor duce mai rău. În 2008, 34% dintre respondenți afirmau că o vor duce mai bine în 2009 din punct de vedere financiar, 34% declarau că o vor duce la fel și 21% că o vor duce mai rău.

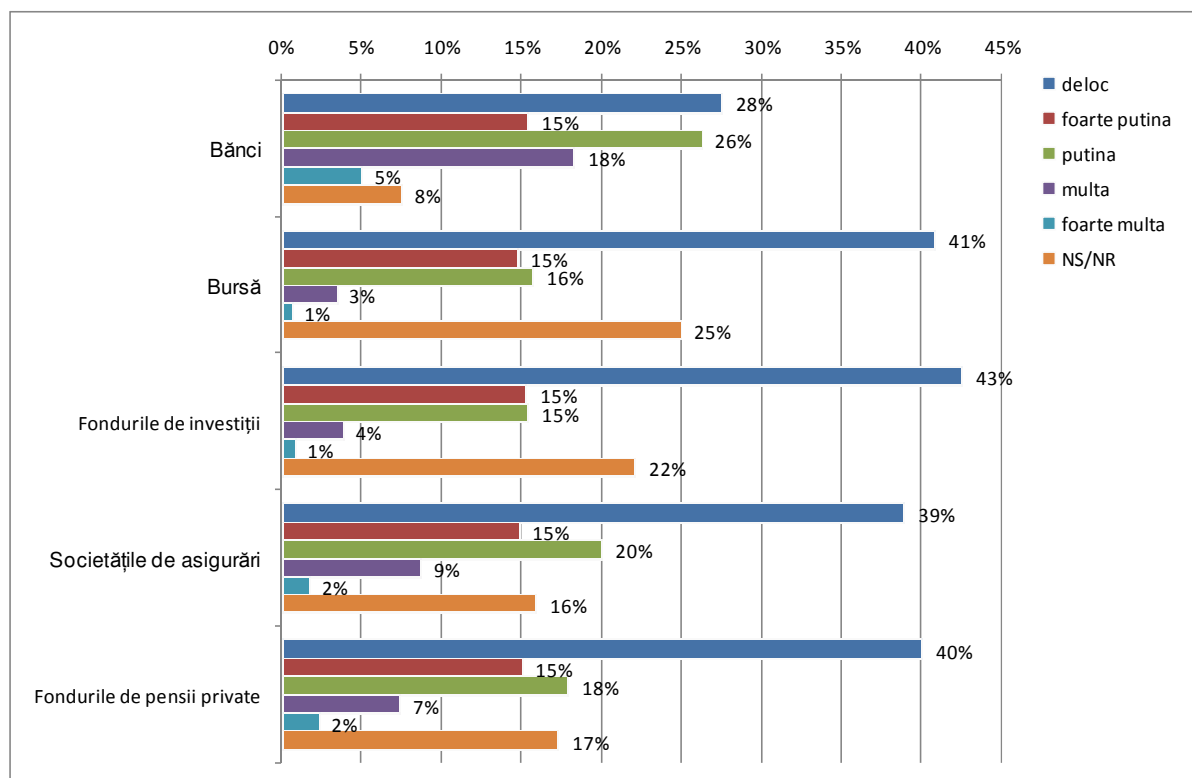
Analizând situația la nivelul categoriilor socio-demografice se observă un optimism mai ridicat în rândul categoriilor cu resurse ridicate și un optimism mai rezervat în rândul celor cu resurse scăzute.

Grafic 10.1.3. Cum credeți că va fi situația dvs. financiară peste un an, din punct de vedere al economiilor făcute, comparativ cu cea din prezent (mult mai bună/mai bună/aproximativ la fel/mai proastă/mult mai proastă/nu pot aprecia)?

În ceea ce privește încrederea în diferitele instituții financiare atunci când se ia decizia de a economisi, datele indică o tendință descrescătoare în anul 2009, comparativ cu anul 2008. Cu toate acestea, ierarhia instituțiilor rămâne neschimbată, băncile cumulând 23% capital de încredere (-7 p.p. față de 2008), societățile de asigurări 11% (-11 p.p. față de 2008), iar fondurile de pensii private 9% (-11 p.p. față de 2008).

Grafic 10.1.4. Câtă încredere aveți în bănci/bursă/fonduri de investiții/societăți de asigurări/fonduri de pensii private?

Încrederea generalizată în instituțiile financiare este mai ridicată în rândul tinerilor (18-24 ani), al celor cu educație superioară, al celor cu un venit lunar de peste 900 lei pe membru al gospodăriei, al celor din orașele cu peste 100 mii locuitori și al bucureștenilor.

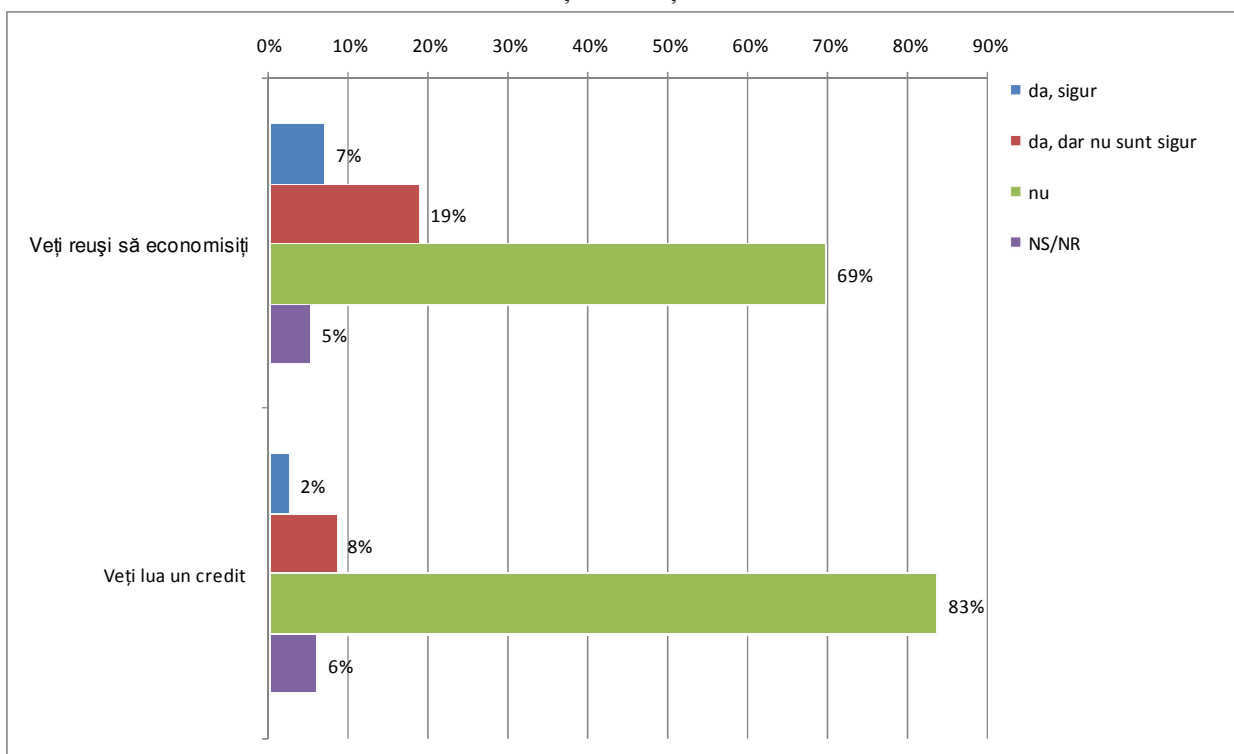
Față de 2008, persoanele cu vârste cuprinse între 35 și 54 de ani și cele cu un nivel mediu de educație manifestă o mai mică încredere în instituțiile financiar-bancare. În continuare, încrederea în instituțiile financiare se asociază cu o apreciere pozitivă a propriei situații financiare, dar și cu aprecierea unei evoluții pozitive a acesteia în ultimul an și cu un optimism ridicat în privința anului care urmează.

Așadar, resursele ridicate deținute de indivizi (educaționale, financiare și de status) contribuie la formarea unei percepții pozitive a stării financiare de moment, aspect care, coroborat cu o evoluție financiară pozitivă în ultimul an, conduce la un optimism în privința situației din anul care urmează. Totuși, trebuie remarcat faptul că un factor extern acestui model, și anume criza economică, reduce gradul de predicție pe baza aprecierii stării de fapt și a evoluției din ultimul an.

10.2. Percepția economisirii

În ceea ce privește intenția de economisire pe perioada următoarelor 12 luni, 7% dintre cei intervievați și-au exprimat cu certitudine această opțiune, în timp ce pentru 19% dintre aceștia există o oarecare incertitudine. Dacă se consideră că, dintre aceștia din urmă, ponderea celor care economisesc cu siguranță este de 25%, iar a celorlalți de 75%, atunci se poate afirma că intenția de economisire pentru următoarele 12 luni variază între 12% și 21% din populație, în scădere cu circa 10 p.p. față de anul precedent.

Grafic 10.2.1. Credeți că în următoarele 12 luni veți reuși să economisiți sau veți lua un credit?

Se observă o intenție mai accentuată spre economisire în următorul an în rândul persoanelor tinere (18-24 ani), al persoanelor cu studii superioare, al celor cu venituri familiale ridicate, precum și al celor cu rezidența în orașele cu peste 100 mii locuitori și al celor din București.

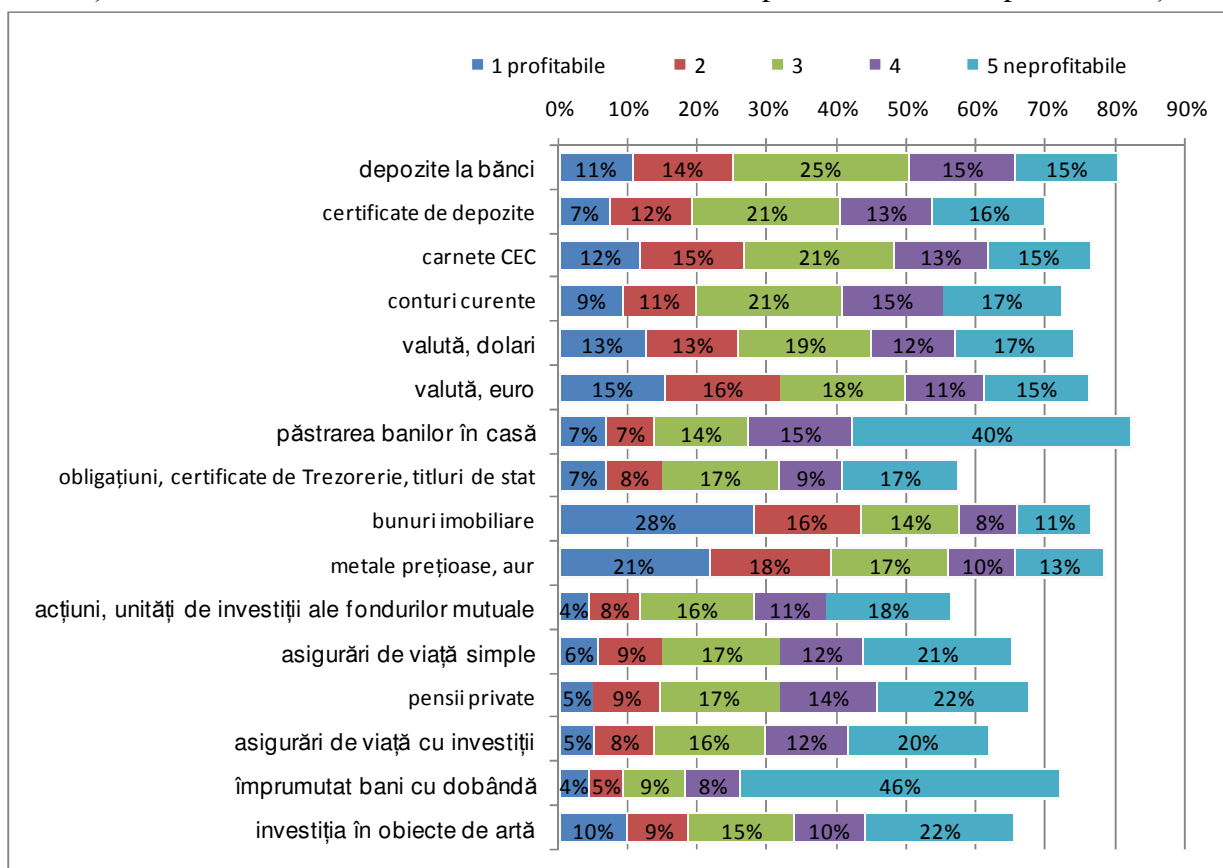
În ceea ce privește contractarea de credite, se constată o intenție mai ridicată în acest sens, în următoarele 12 luni, în rândul persoanelor cu vârste între 25 și 30 de ani, al celor cu studii superioare, al celor cu venituri familiale ridicate, al celor rezidente în orașe cu peste 100 mii locuitori și al celor din București.

Încrederea în sistemul financiar - bancar se corelează puternic cu tendința de economisire, cei care sunt siguri că vor reuși să economisească o sumă de bani în următoarele 12 luni fiind și cei care au o încredere ridicată în instituțiile de credit (scor de 0,48 pe o scală de la -1 la 1, unde -1 înseamnă încredere minimă, iar 1 încredere maximă), în timp ce respondenții care nu sunt foarte siguri că vor economisi au o încredere de aproximativ același nivel (scor 0,43), iar cei care declară că nu vor economisi au puțină încredere în instituțiile financiar-bancare (scor -0,16).

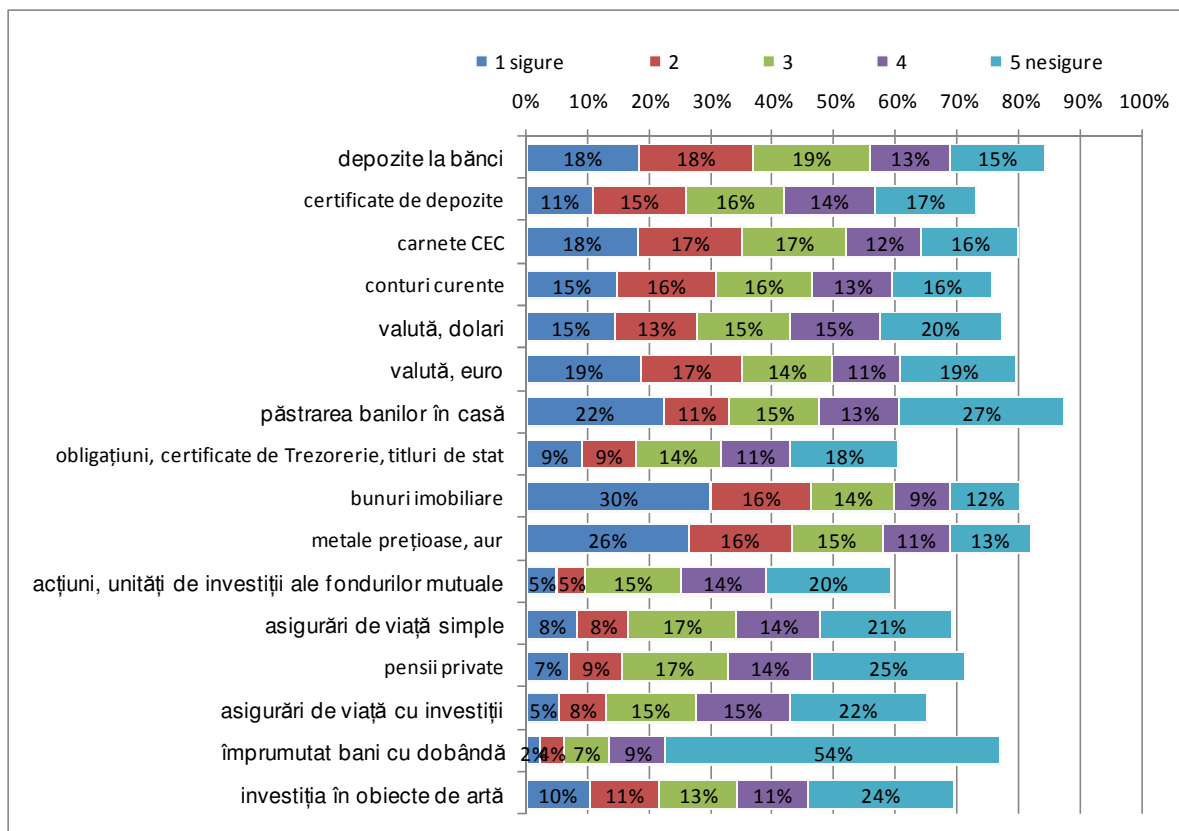
Analiza profitabilității și siguranței investițiilor într-o serie de instrumente de economisire ne indică o ierarhie în care cele mai profitabile mecanisme de economisire sunt considerate investițiile în bunuri imobiliare, achiziția de metale prețioase, achiziționarea de euro, în timp ce investițiile în bunuri imobiliare, achiziția de metale prețioase, depozitele la bănci sunt considerate cele mai sigure.

La cealaltă extremă se situează cele mai puțin profitabile: darea de împrumuturi, păstrarea în casă a banilor, acțiunile și unitățile de investiții ale fondurilor mutuale, iar cele mai nesigure: darea de împrumuturi, acțiunile, unitățile de investiții ale fondurilor mutuale, asigurările de viață cu investiții.

Grafic 10.2.2. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “profitabile”, iar 5 “neprofitaile”, cum ați caracteriza următoarele forme de economisire din punct de vedere al profitabilității?

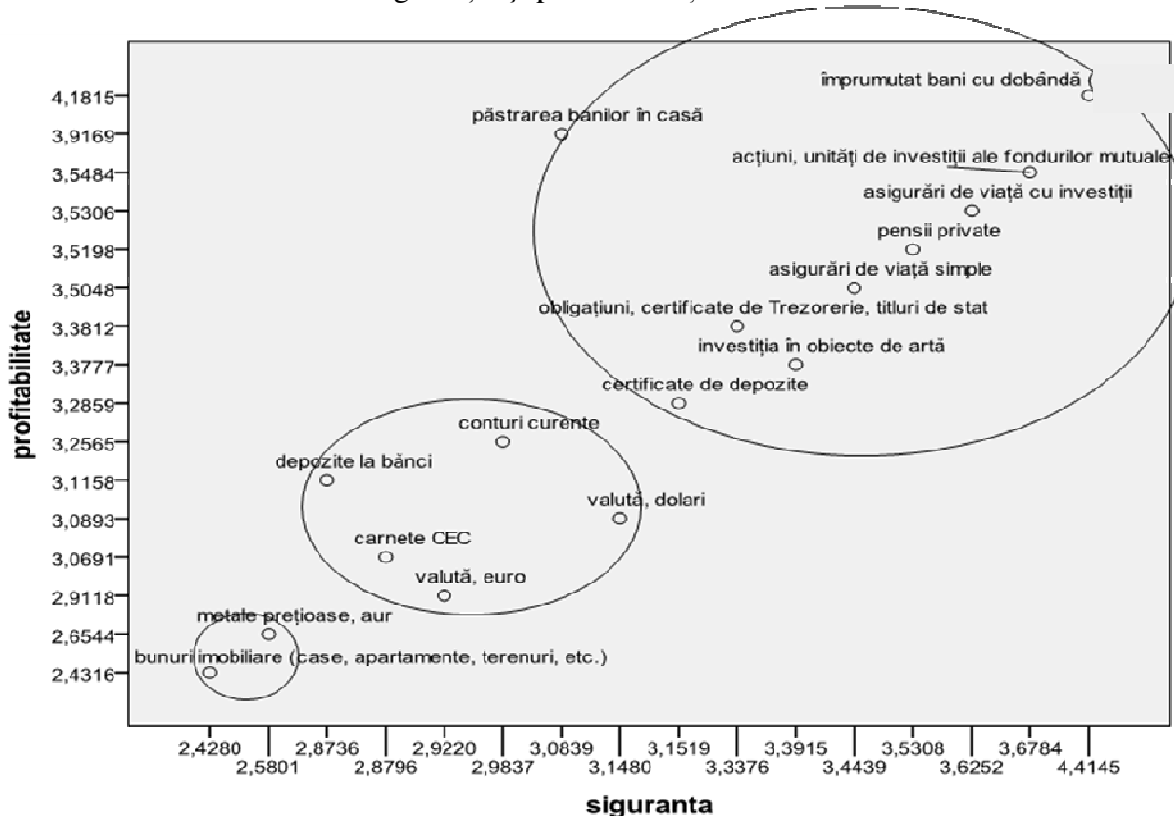

Grafic 10.2.3. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă “sigure, iar 5 “nesigure”, cum ați caracteriza următoarele forme de economisire din punct de vedere al siguranței?

În funcție de profitabilitatea și siguranța instrumentelor de economisire, se pot distinge anumite clase de instrumente de economisire, reprezentate în graficul următor.

Grafic 10.2.4. Evaluarea siguranței și profitabilității instrumentelor de economisire

Scală de la 1 la 5, unde 1 = sigur/ profitabil și 5 = nesigur/ neprofitabil

Cu excepția păstrării banilor în casă, evaluarea se face relativ similar pe cele două dimensiuni, putându-se identifica și trei mari clase de instrumente de economisire, evidențiate în graficul de mai sus, de la cele mai sigure și mai profitabile (cele mai mici scoruri) la cele puțin sigure și profitabile (cele mai mari scoruri).

Analiza celor mai importante instrumente de economisire indică faptul că bunurile imobiliare sunt considerate mai sigure și mai profitabile de către cei cu studii superioare, cei din orașele cu peste 100 mii locuitori, cei din regiunea Transilvania și din București, cei cu vârsta de 45-54 ani.

O percepție mai proastă a bunurilor imobiliare din punct de vedere al siguranței și profitabilității se constată în rândul celor din mediul rural, al celor cu vârsta peste 55 ani, al celor din Moldova, al celor cu venituri familiale scăzute, de maxim 300 lei/membru, și medii-scăzute, de 301-600 lei/membru.

Metalele prețioase sunt considerate mai sigure și mai profitabile cu precădere de către cei cu studii superioare, cei din orașele mari (peste 100 mii locuitori), cei din regiunea Transilvania și din București. Persoanele cu vârste între 18 și 24 de ani apreciază că metalele prețioase sunt mai sigure, în timp ce persoanele cu vârste între 45 și 54 de ani le consideră mai profitabile.

Moneda euro este considerată mai sigură și mai profitabilă de către cei din Transilvania, cei cu venituri familiale mari (peste 900 lei/membru) și de către cei cu studii superioare.

Depozitele la bănci sunt percepute mai sigure și mai profitabile de către cei cu venituri familiale medii și mari, peste 600 lei/membru, cei din București, cei cu studii superioare. Persoanele cu vârste între 35 și 44 de ani apreciază că depozitele la bănci sunt mai sigure, în timp ce persoanele cu vârste între 18 și 34 de ani le consideră mai profitabile.

Carnetele CEC sunt considerate mai sigure și mai profitabile de către persoanele cu vârsta de peste 65 ani, cele din orașele cu mai puțin de 100 mii locuitori, cele din București și din Transilvania.

În general, au o percepție mai proastă asupra siguranței și profitabilității principalelor instrumente de economisire cei cu studii de maxim 10 clase, cei cu venituri familiale mici, de maxim 300 lei/membru, cei din Moldova și din Muntenia, în timp ce o percepție mai bună se întâlnește la cei cu studii superioare, cei cu venituri personale mari, la cei din Transilvania și din București.

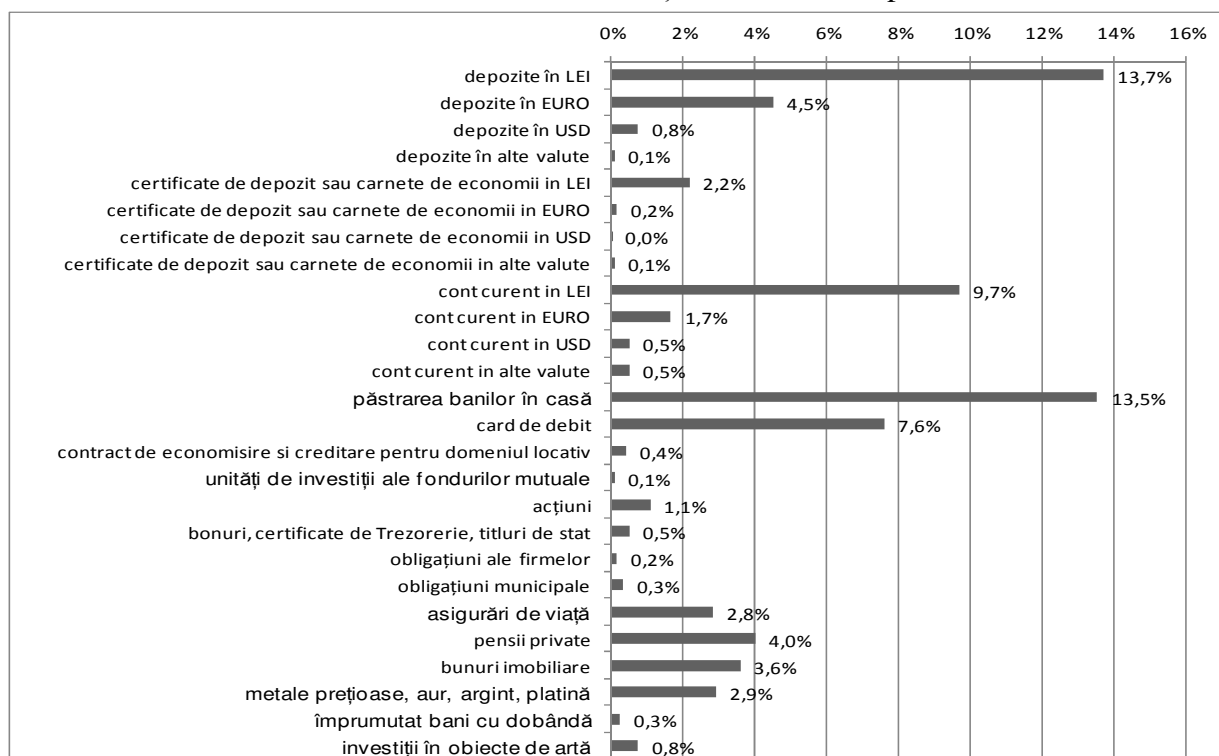
Se pot constata diferențe semnificative în privința modului de apreciere a instrumentelor de economisire la nivelul principalelor categorii socio-demografice. Factorii care determină cele mai diversificate percepții ale acestor instrumente sunt: educația, vârsta, schimbarea de status ocupațional - de la activ la inactiv, veniturile gospodărești, rezidența (mediul rural sau mediul urban), aria culturală, cu poziționări distincte între București, Transilvania, pe de-o parte, și Moldova, Muntenia, pe de altă parte.

10.3. Comportament general de economisire

În ultimul an, populația a economisit în special prin instrumente bancare, dintre care se remarcă depozitele în lei (14%), conturile curente în lei (10%) și cardurile de debit (8%), o proporție de circa 14% păstrându-și banii în casă. Deși această ierarhie este similară cu cele

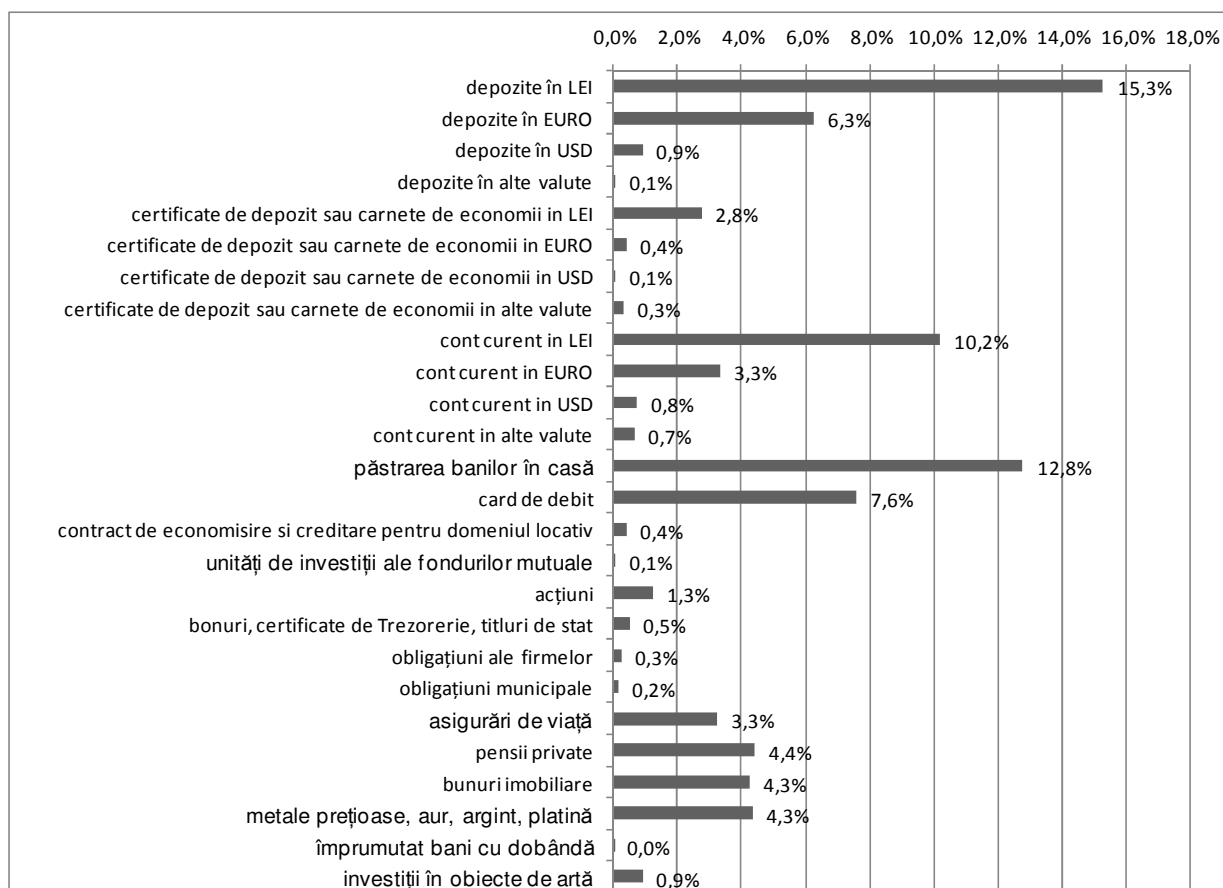
din 2008 și 2007, se remarcă ponderea din ce în ce mai redusă a celor care țin banii la domiciliu (de la 33% în 2007 la 21% în 2008 și la 14% în 2009).

Grafic 10.3.1. În ultimul an ați economisit în / prin...?

Intențiile de economisire pentru anul următor realizării sondajului sunt doar mici corecții ale comportamentului de economisire de la momentul interviului, cu un plus pentru intenția de a economisi mai mult prin depozitele în euro și în lei.

Grafic 10.3.2. În următorul an intenționați să economisiți în / prin...?

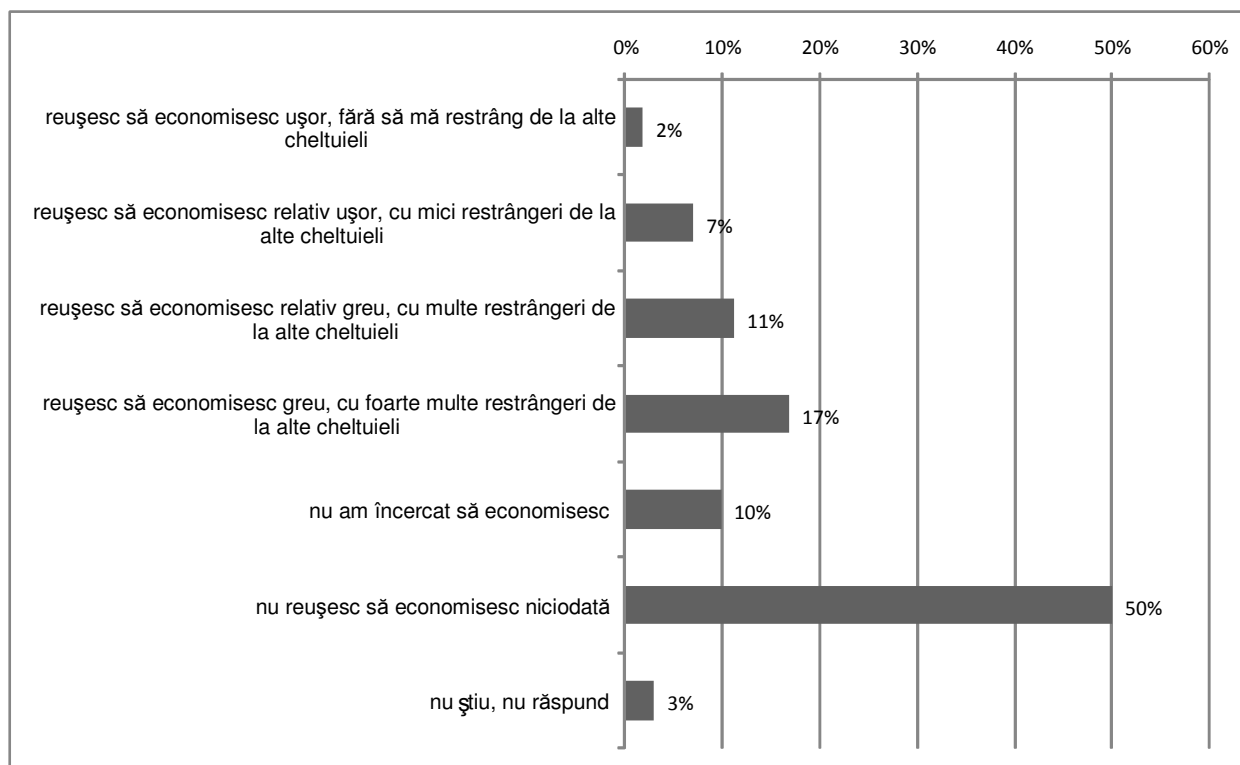
În privința depozitelor în lei, datele indică o incidență mai ridicată a acestei forme de economisire în rândul celor cu vârsta de peste 65 ani, al celor cu educație superioară, al celor cu venituri familiale medii-ridicate și ridicate (peste 601 lei/membru), al celor din Transilvania.

Păstrarea banilor în casă pare a fi un comportament întâlnit în măsură similară la nivelul tuturor segmentelor de populație analizate.

Dacă deținerea de depozite, certificate de depozit sau conturi curente se corelează puternic cu încrederea în mediul financiar-bancar, ar fi fost de așteptat ca păstrarea banilor în casă (ca formă de economisire) să fie determinată de încrederea redusă în instituțiile financiar-bancare. Cu toate acestea, și în cazul celor care își păstrează banii acasă, datele indică o încredere destul de mare în instituțiile financiar-bancare, situație similară cu cea din 2008.

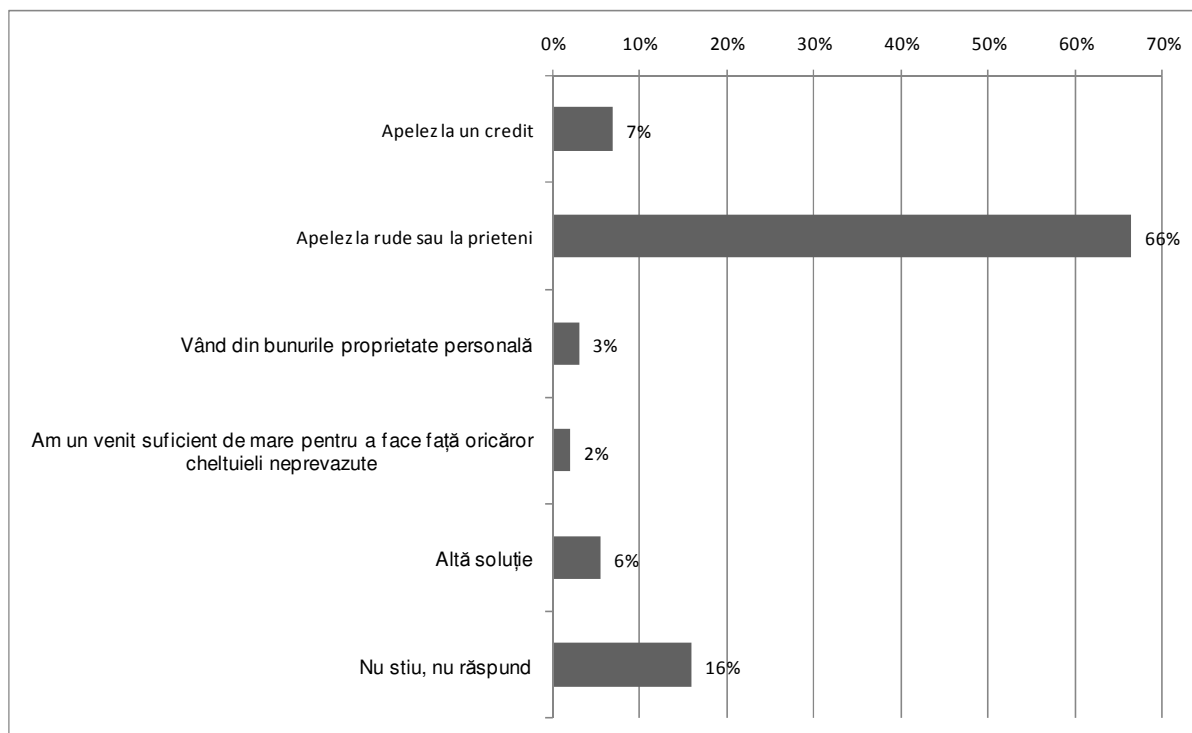
Numai un respondent din 11 reușește să economisească relativ ușor (în procente, 9% dintre cei intervievați), în timp ce 50% nu reușesc să economisească. Față de 2008 se constată o scădere cu 7 p.p. a ponderii celor care pot să economisească relativ ușor și o creștere cu 11 p.p. a celor care declară că nu pot să economisească.

Grafic 10.3.3. În cazul dvs., care din următoarele afirmații s-ar potrivi cel mai bine?

Reușesc să economisească mai ușor persoanele cu vârste între 25 și 34 de ani, cele cu educație superioară și cele cu venituri familiale de peste 900 lei/membru.

Grafic 10.3.4. Dacă nu economisiți, cum procedați de obicei în cazul unor cheltuieli neprevăzute?

N=724. Cei care nu economisesc.

Cei care nu economisesc utilizează, în proporție de 66%, rețelele informale (rude, prieteni) pentru a face față unor cheltuieli neprevăzute.

Motivația economisirii este marcată de nevoia de a depăși momentele dificile, nevoia de siguranță și dorința de a asigura un viitor copiilor.

Grafic 10.3.5. Care e principalul motiv pentru care economisiți? Dar următorul? Și al treilea?

Motivul (M)	% respondenți care au indicat ca M1	% respondenți care au indicat ca M2	% respondenți care au indicat ca M3
Pentru zile negre	25	19	17
Pentru siguranță, cheltuieli neprevăzute	10	23	18
În caz de șomaj	1	3	3
Pentru perioada de pensie	3	3	1
Pentru viitorul copiilor	23	9	5
Studii proprii sau ale copiilor, nepoților	9	2	3
Pentru achiziția primei locuințe	3	3	0
Pentru achiziția unei locuințe în afară de cea pe care o am	1	1	0
Pentru achiziția unui automobil	2	5	4
Pentru bunuri de folosință îndelungată	3	5	3
Pentru renovarea locuinței	7	9	8
Pentru a investi în propria afacere	1	1	1
Pentru alte investiții	2	3	3
Pentru vacanțe, concedii	3	4	5
Pentru nuntă	2	0	1
Fiindcă îmi rămân bani în plus	1	2	2
Fără vreun motiv anume	1	2	7

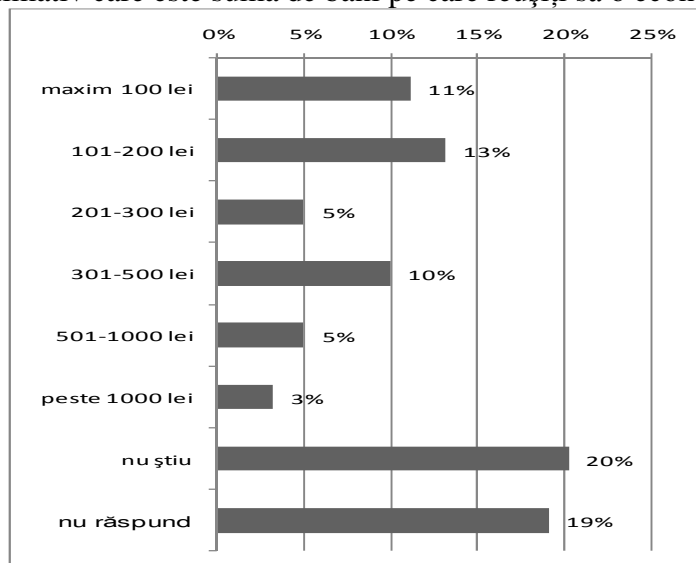
N=440. Cei care economisesc.

Dacă se analizează motivația economisirii din perspectiva a trei dimensiuni, și anume economisirea pentru copii, studiile și viitorul lor, economisirea pentru siguranță, zile negre, cheltuieli neprevăzute, precum și economisirea pentru locuință, achiziție sau renovare, se constată că vor să economisească mai mult pentru copii cei cu vârsta între 35 și 44 de ani, cei cu educație medie, cei din Muntenia, cei din orașele cu mai puțin de 100 mii locuitori.

Pentru siguranță vor să economisească mai mult bărbații, cei cu educație medie și superioară, cei cu venituri familiale medii-ridicate și ridicate (peste 600 lei/membru).

Pentru locuință vor să economisească preponderent persoanele cu vârste între 25 și 34 de ani, cele cu educație medie și superioară, precum și persoanele cu venituri familiale medii-ridicate și ridicate (peste 600 lei/membru).

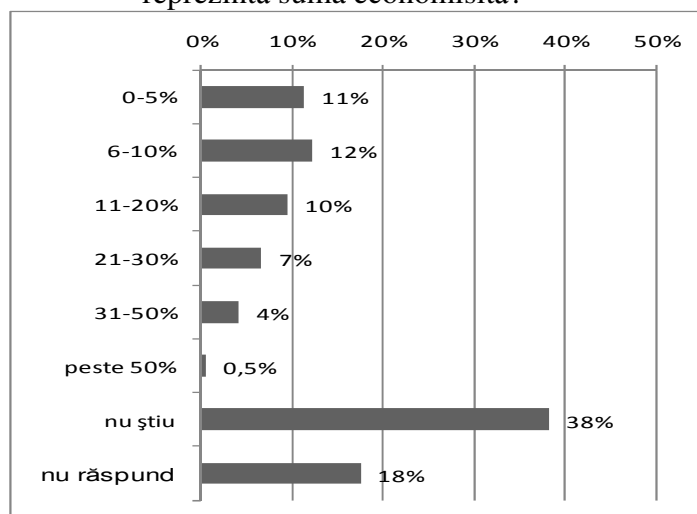
Grafic 10.3.6. Aproximativ care este suma de bani pe care reușiți să o economisiți lunar?

N=440. Cei care economisesc.

Subiecții chestionați care reușesc să economisească pot pune lunar deoparte, în medie, 328 lei, cu 40% mai mult decât în 2008, când economiseau 235 lei lunar, și de circa două ori mai mult decât valoarea aceluiași indicator din 2007, adică 163 RON.

Grafic 10.3.7. Ce procent din venitul lunar obișnuit al gospodăriei reprezintă suma economisită?

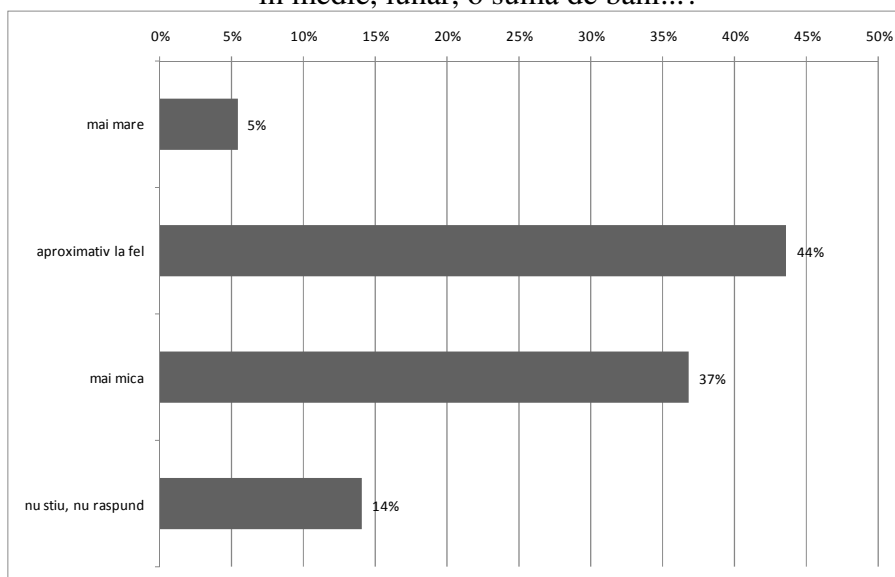

N=440. Cei care economisesc.

În procente, suma economisită reprezintă, în medie, 16% din venitul lunar al gospodăriei.

Reușesc să economisească mai mult persoanele cu vârste între 25 și 34 de ani, cele cu educație superioară, cele cu venituri familiale ridicate, rezidenții din București și din orașele cu peste 100 mii locuitori.

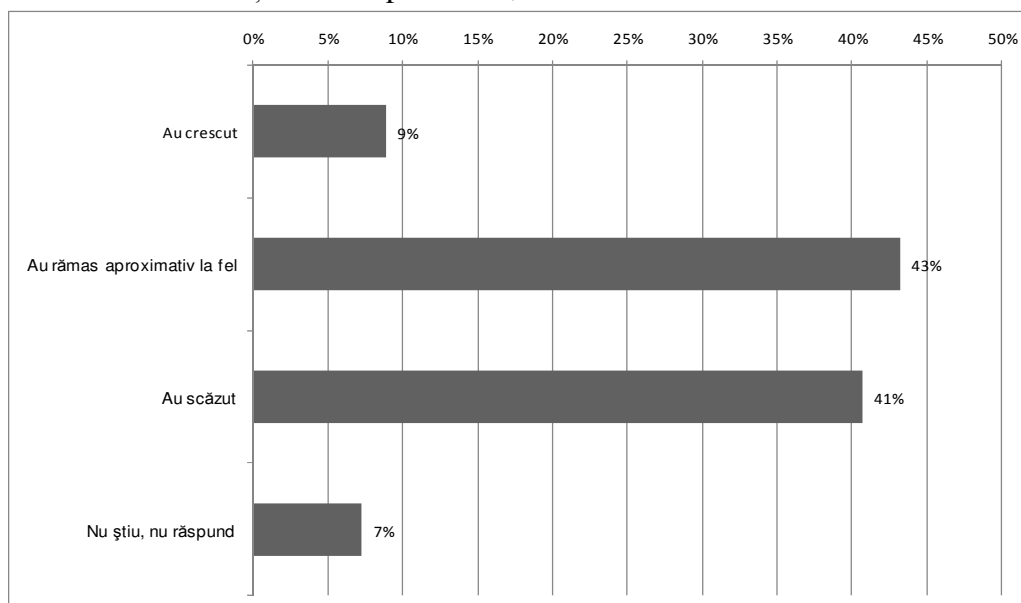
Grafic 10.3.8. În 2009, comparativ cu 2008, ați reușit să economisiți în medie, lunar, o sumă de bani...?

N=440. Cei care economisesc.

Dintre cei care au declarat că economisesc, numai 5% au reușit să facă economii mai mari decât anul precedent, în medie cu 183 lei/lunar, respectiv cu o proporție din venitul gospodăriei mai mare cu 22 p.p., în timp ce 44% au afirmat că au economisit la fel, iar 37% au declarat că au economisit mai puțin, în medie cu 144 lei/lunar, respectiv cu o proporție din venitul gospodăriei mai mică cu 15 p.p. Față de situația din 2008 lucrurile s-au schimbat semnificativ, mai ales în privința raportului dintre cei care au economisit mai mult și cei care au economisit mai puțin.

Grafic 10.3.9. Față de anul precedent, economiile dvs. au crescut sau au scăzut?

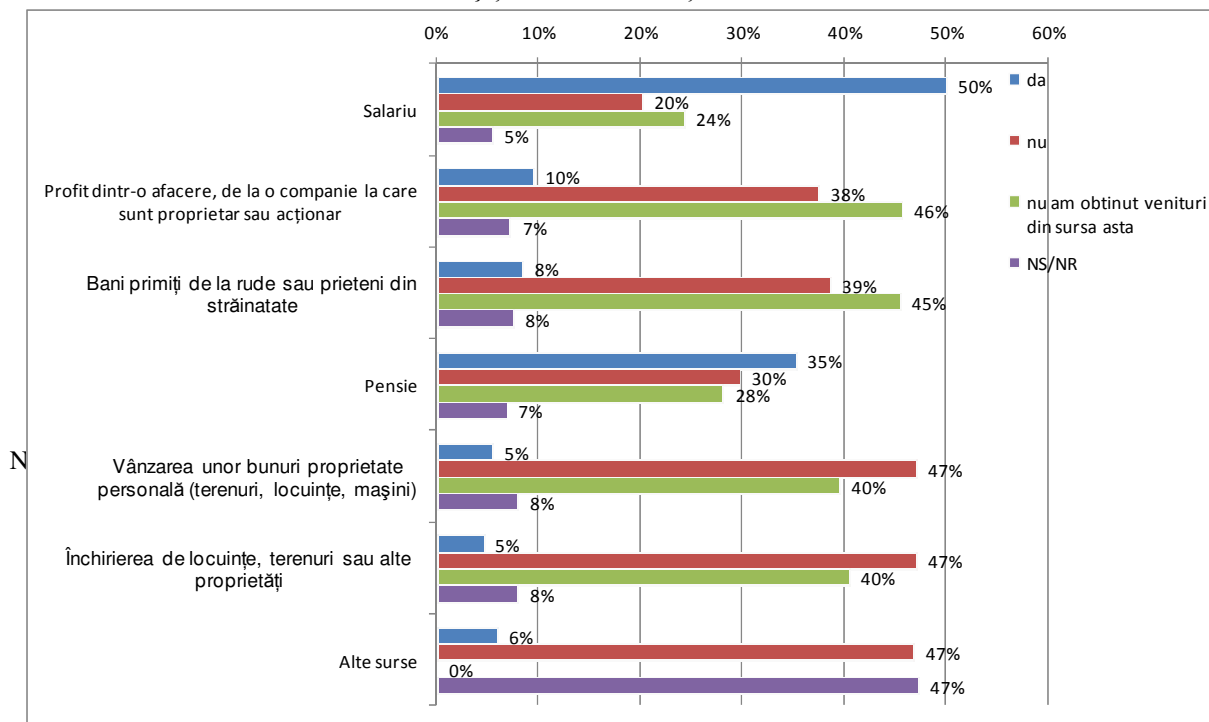

N=440. Cei care economisesc.

Numai 9% dintre cei care economisesc au declarat că în ultimul an le-au crescut economiile, în special datorită creșterii venitului obișnuit al gospodăriei, în timp ce 43% dintre subiecți au afirmat că economiile au stagnat, iar 41% au declarat că economiile le-au scăzut, în cele mai multe cazuri din cauza reducerii venitului obișnuit al gospodăriei.

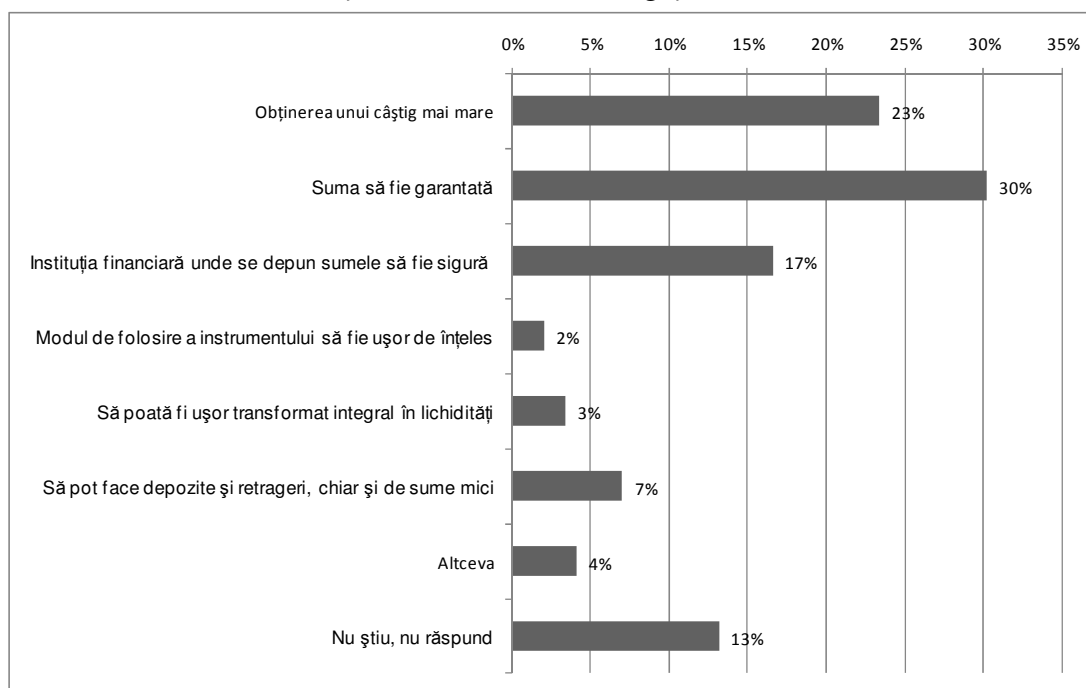
Sursele de economisire sunt în principal salariile și pensiile, urmate de profiturile din afaceri și transferurile de la rudele din străinătate.

Grafic 10.3.10. Dintre următoarele surse de venituri, din care reușiți să economisiți ceva de obicei?

În alegerea instrumentului de economisire au contat mai mult garantarea economiilor (30%), obținerea unui câștig mai mare (23%) și siguranța instituției unde se depun banii (17%).

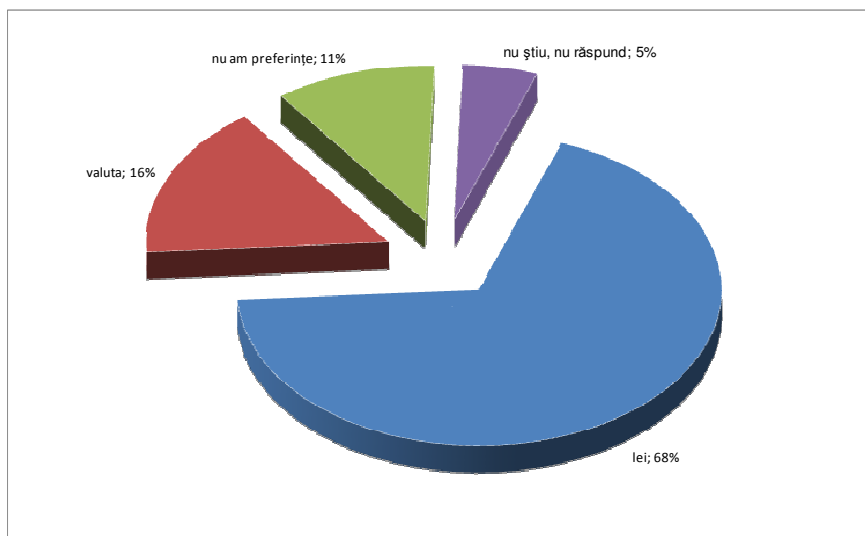
Grafic 10.3.11. Ce urmăriți cel mai mult când alegeți instrumentul de economisire?

N=440. Cei care economisesc.

Ceva mai mult de două treimi (68%) dintre subiecții care economisesc preferă să economisească în lei. Această valoare e practic similară cu cea din 2008 (67%).

Grafic 10.3.12. Preferați să economisiți în lei sau în valută?

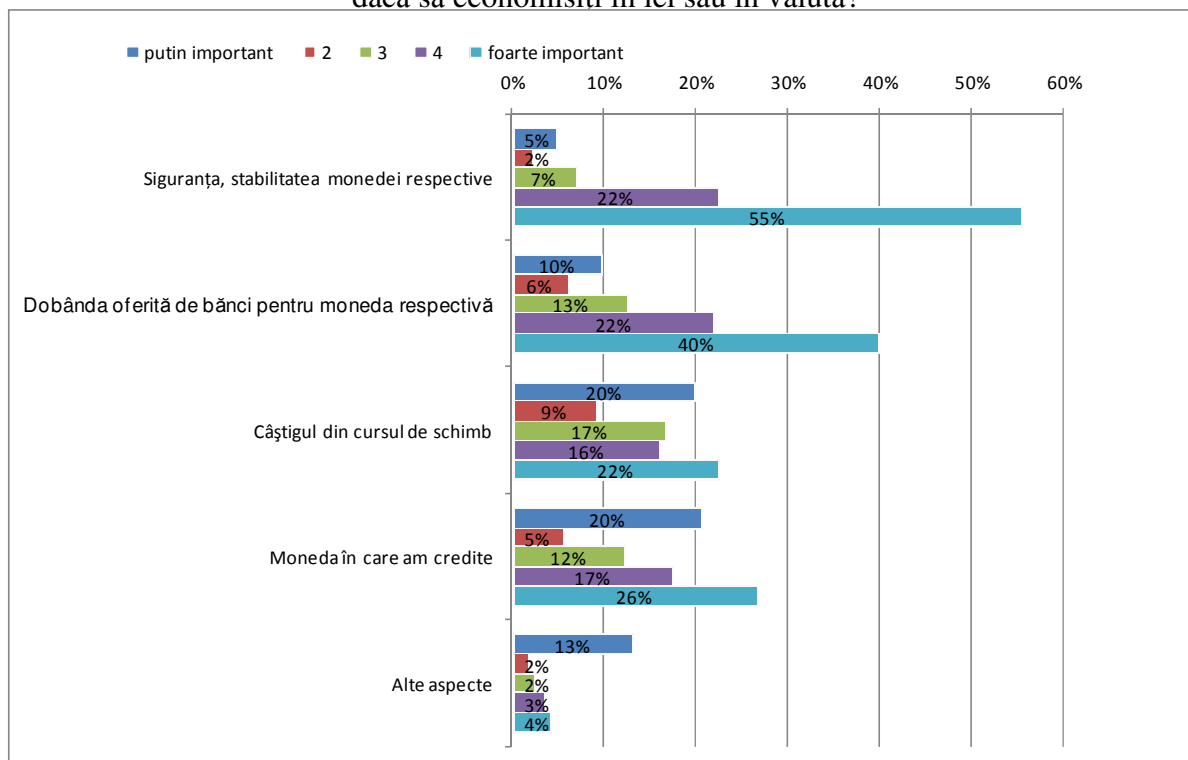

N=440. Cei care economisesc.

Preferința pentru economisirea în valută se manifestă în cazul celor tineri și de vârstă medie, al celor care economisesc sume mai mari, al celor cu educație superioară și al celor cu venituri familiale ridicate.

La baza deciziei de a investi în leu sau valută stau, în primul rând, siguranța și stabilitatea monedei respective. Un alt aspect important îl reprezintă dobânda bancară la depunerile moneda respectivă, în timp ce speculațiile pe marginea cursului de schimb și existența unor credite într-o anumită monedă sunt mai puțin importante.

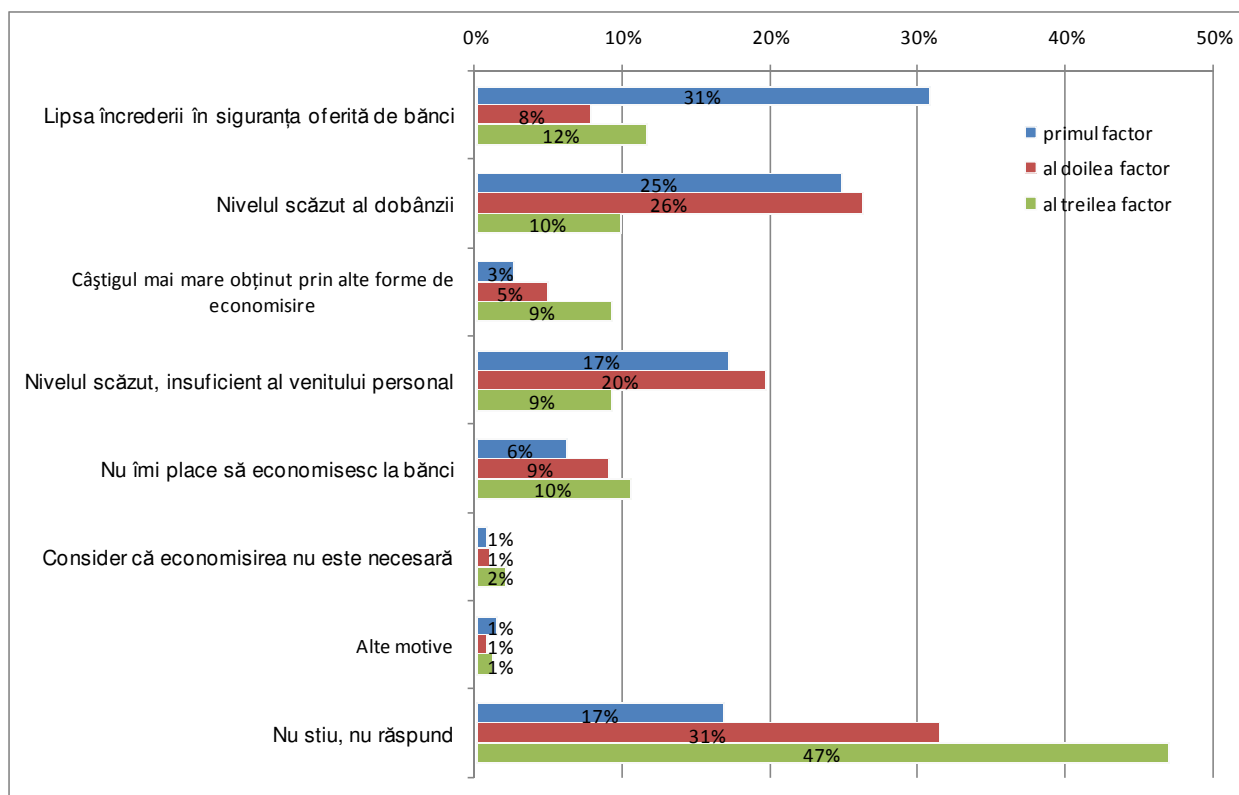
Grafic 10.3.13. Cât de importante sunt următoarele aspecte atunci când decideți dacă să economisiți în lei sau în valută?

N=440. Cei care economisesc.

Ceea ce îi descurajează pe respondenți să utilizeze instrumentele bancare de economisire sunt nivelul scăzut al dobânzii bancare, lipsa de credibilitate a băncilor și nivelul veniturilor personale.

Grafic 10.3.14. Care sunt principalii trei factori care vă descurajează să economisiți în produse bancare?

N=440. Cei care economisesc.

Principalul factor de descurajare în a economisi prin produse bancare îl reprezintă, în cazul persoanelor cu vârste între 25 și 34 de ani, posibilitatea obținerii de câștiguri mai mari prin alte metode, în timp ce pentru persoanele cu vârste între 35 și 54 de ani, acesta este reprezentat de nivelul scăzut al ratei dobânzii, iar în cazul persoanelor cu vârsta peste 65 de ani de lipsa încrederii în bănci.

Plusul de educație aduce cu sine și un plus de descurajare din cauza nivelului scăzut al ratei dobânzii sau a faptului că se pot obține câștiguri mai mari prin alte metode de economisire. În același timp, un grad scăzut de educație se asociază cu lipsa dorinței de a economisi prin produse bancare.

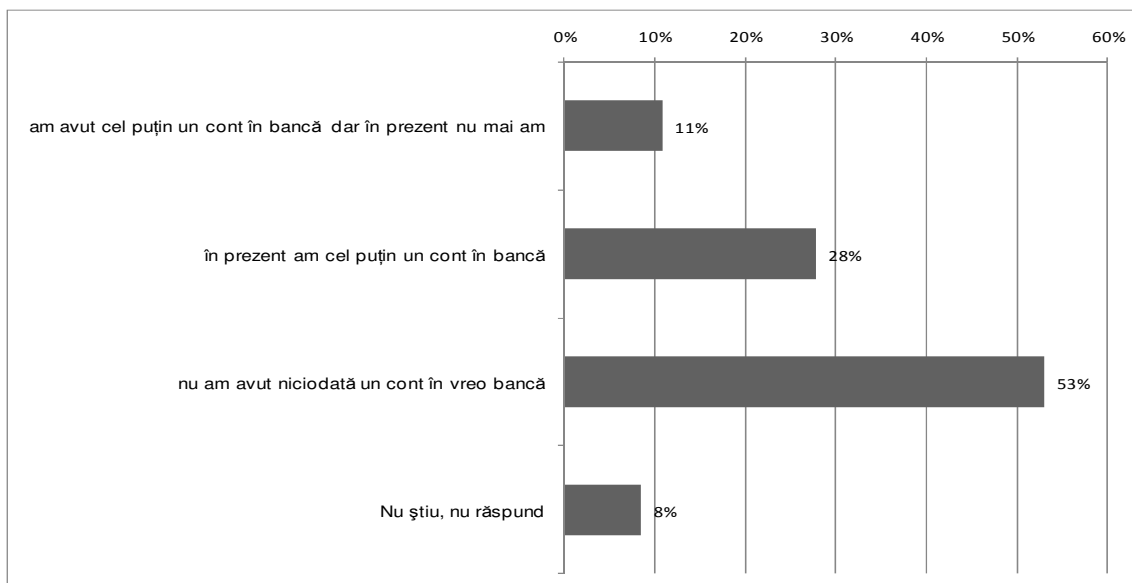
Cei cu venituri personale sau familiale mari sunt mai descurajați în a economisi la bănci din cauza lipsei de încredere instituțională și a nivelului scăzut al ratei dobânzii, în timp ce persoanele cu venituri mici nu au suficienți bani pentru a economisi sau nu le place să economisească în produse bancare.

Cei din mediul rural nu economisesc mai degrabă din cauza lipsei de încredere în bănci și a nivelului redus al ratei dobânzii, iar cei din orașele mici din cauza veniturilor personale reduse.

10.4. Comportament de economisire în produse bancare

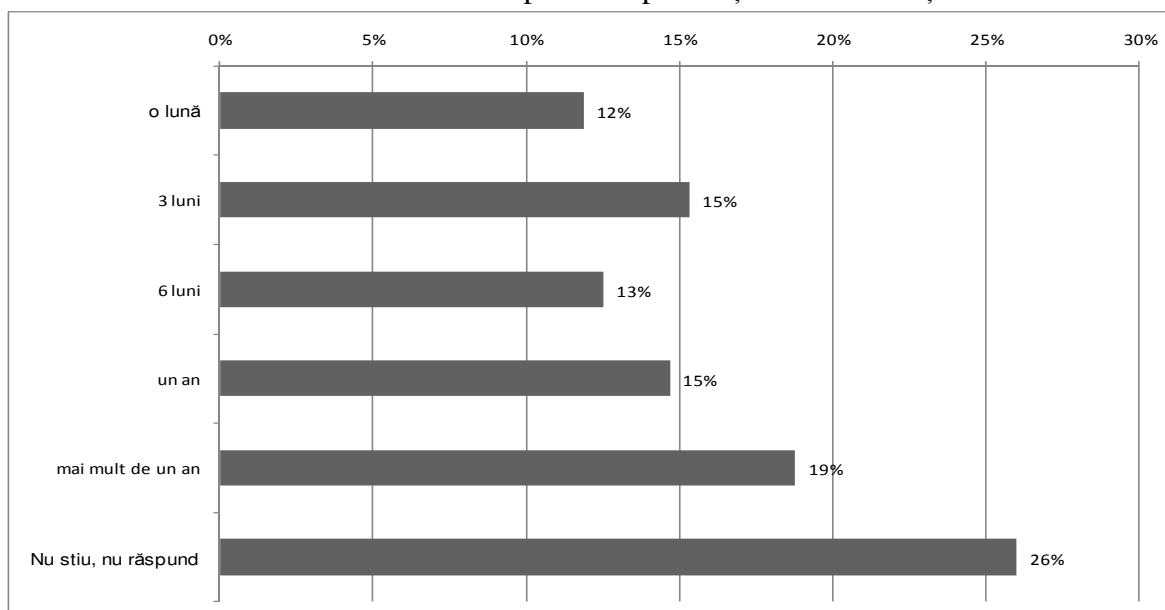
53% dintre respondenți nu au avut niciodată un cont la bancă, valoare în scădere față de 2008, când era de 64%, în timp ce 28% au declarat că au un cont în bănci, mai puțin cu 5 p.p. față de 2008.

Grafic 10.4.1. Care din următoarele afirmații este cea mai apropiată de situația dumneavoastră?

În ceea ce privește perioada preferată de economisire, 55% dintre subiecți preferă să economisească pentru o perioadă mai mică sau egală cu 1 an în timp ce 19% preferă să economisească pentru mai mult de un an. Nu există diferențe semnificative între sumele economisite, care să fie cauzate de perioada de economisire aleasă.

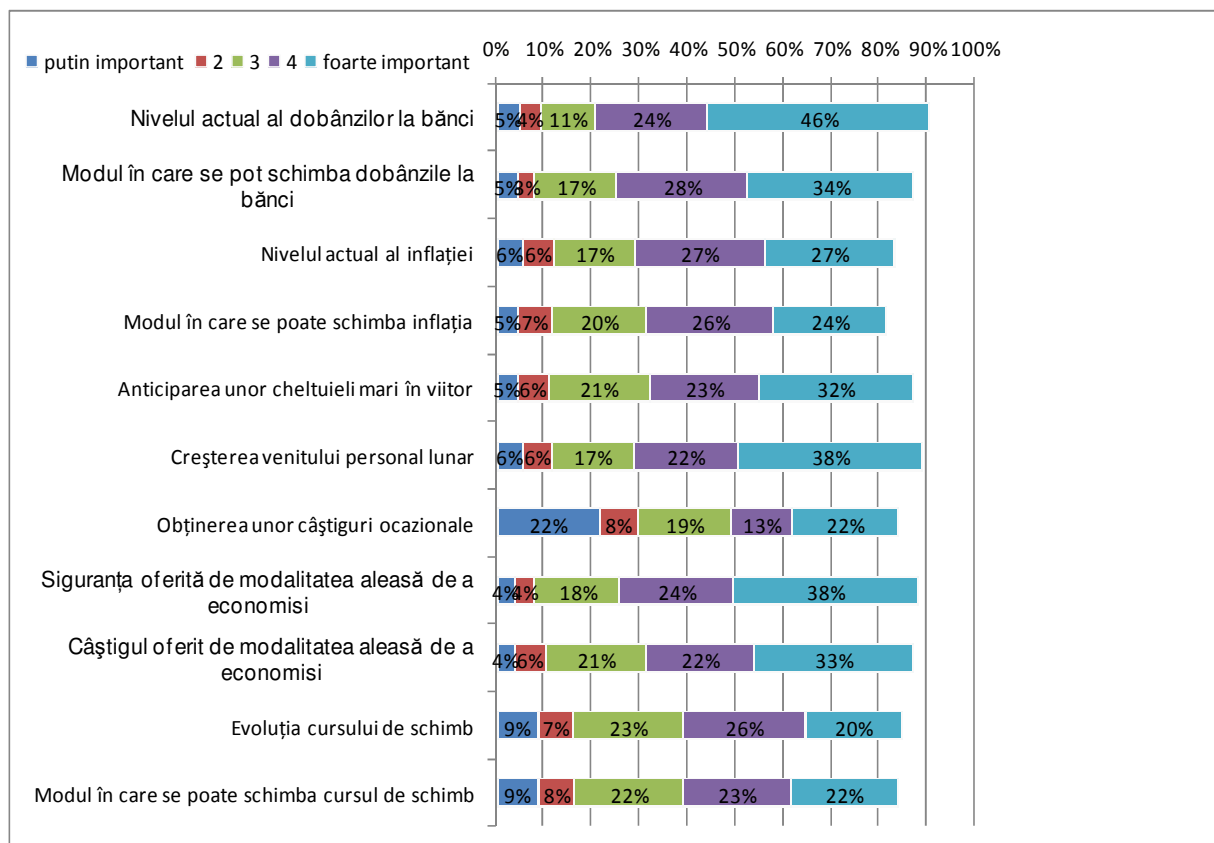
Grafic 10.4.2. Pe ce perioadă preferați să economisiți?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

Nivelul ratelor dobânzilor și siguranța oferită de modalitatea de a economisi reprezintă cele mai importante aspecte considerate atunci când indivizii decid să economisească prin bănci. Acestea sunt urmate de modul în care se vor schimba dobânzile și va crește venitul personal. De remarcat faptul că, față de 2008, siguranța capătă un plus de importanță, în condițiile unui profit garantat, nu unul ocazional sau cu un coeficient ridicat de risc.

Grafic 10.4.3. Cât de importante sunt următoarele aspecte atunci când decideți să economisiți prin bănci?

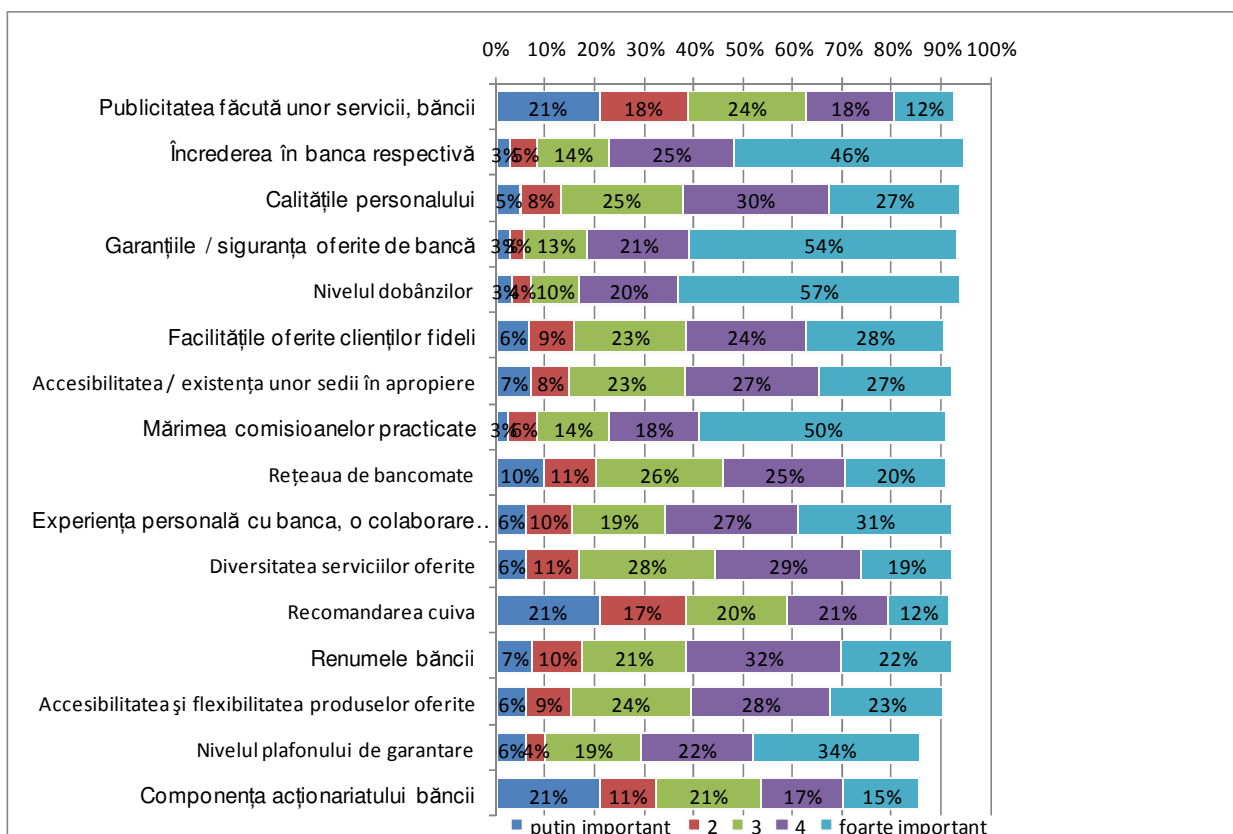

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

În alegerea unei bănci contează nivelul dobânzilor, garanțiile oferite de banca respectivă, mărimea comisioanelor practicate și încrederea în banca respectivă, ierarhie similară cu cele din 2008 și 2007.

Analiza datelor la nivelul diferitelor categorii socio-demografice nu indică diferențe semnificative statistic decât în câteva situații. Astfel, garanțiilor bancare li se acordă o mai mare importanță în București față de Moldova și în orașele cu peste 100 mii locuitori față de mediul rural. De asemenea, încrederii în banca respectivă i se acordă o importanță mai mare în Transilvania decât în Moldova.

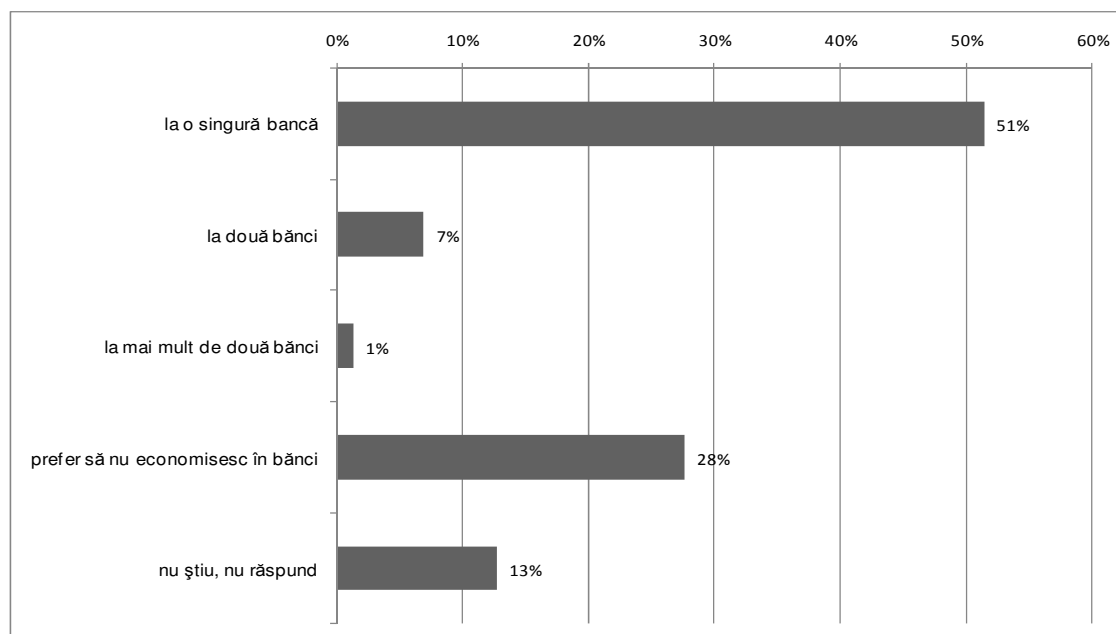
Grafic 10.4.4. În ce măsură următoarele aspecte sunt importante atunci când alegeți o bancă?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

51% (față de 57% în 2008) dintre cei care au sau au avut un cont bancar preferă relația cu o singură bancă, în timp ce 8% (față de 11% în 2008) preferă relația cu mai multe bănci, motivând-o în special prin nevoia de siguranță pentru economii sau prin ofertele personalizate, dedicate, oferite de diferite bănci. În general, cei care aleg mai multe bănci sunt cei cu studii superioare, care dețin venituri familiale ridicate (peste 900 lei/membru) și cei care reușesc să economisească sume mai mari.

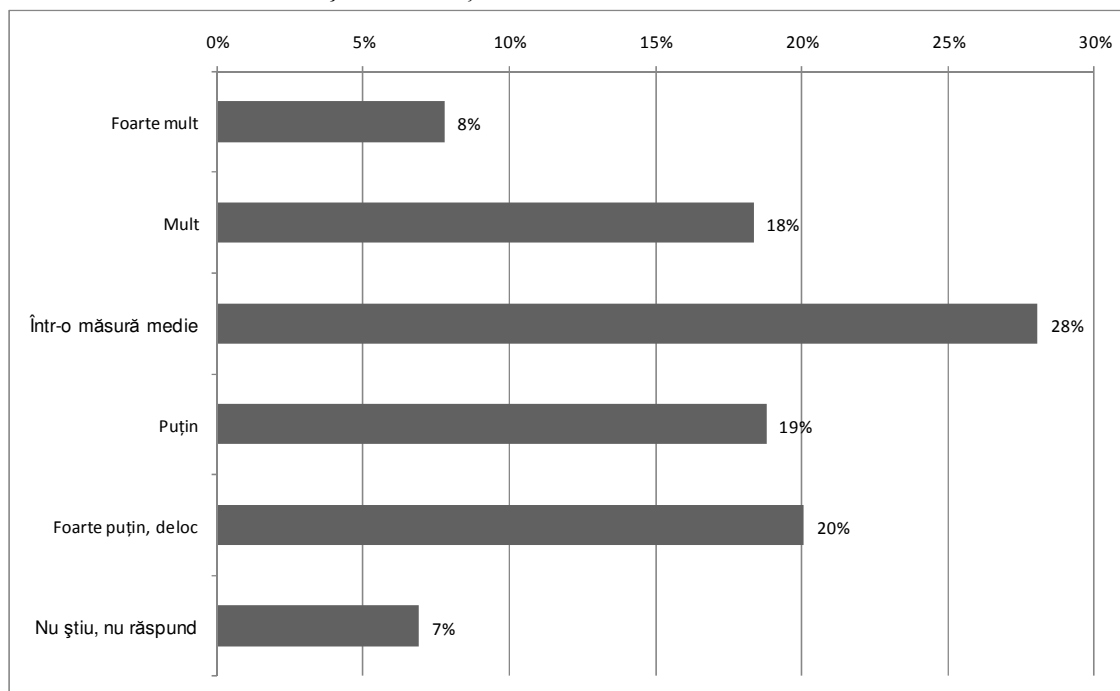
Grafic 10.4.5. În acest moment economisiți la o singură bancă, la două sau mai multe bănci?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

26% dintre cei care dețin sau au deținut conturi în bănci sunt interesați de situația financiară a băncilor și de condițiile sistemului financiar, în timp ce 39% sunt puțin sau foarte puțin interesați.

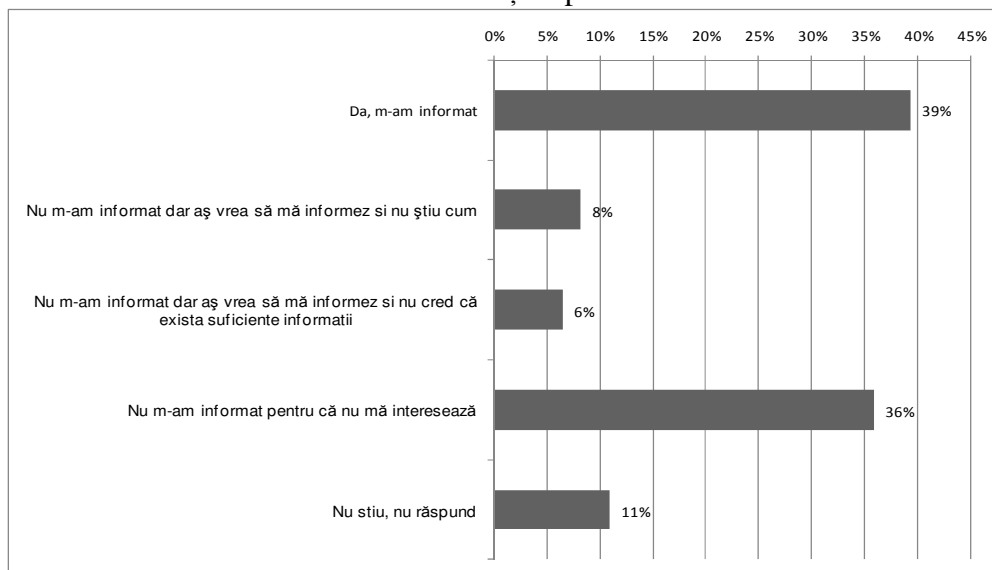
Grafic 10.4.6. Cât de mult sunteți interesat de situația financiară a băncilor și de condițiile sistemului financiar?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

Relativ la aceeași sub-populație de referință, 39% s-au informat despre situația financiară a băncii unde aveau depozite în timp ce 50% nu au făcut acest demers, în mare măsură datorită lipsei de interes.

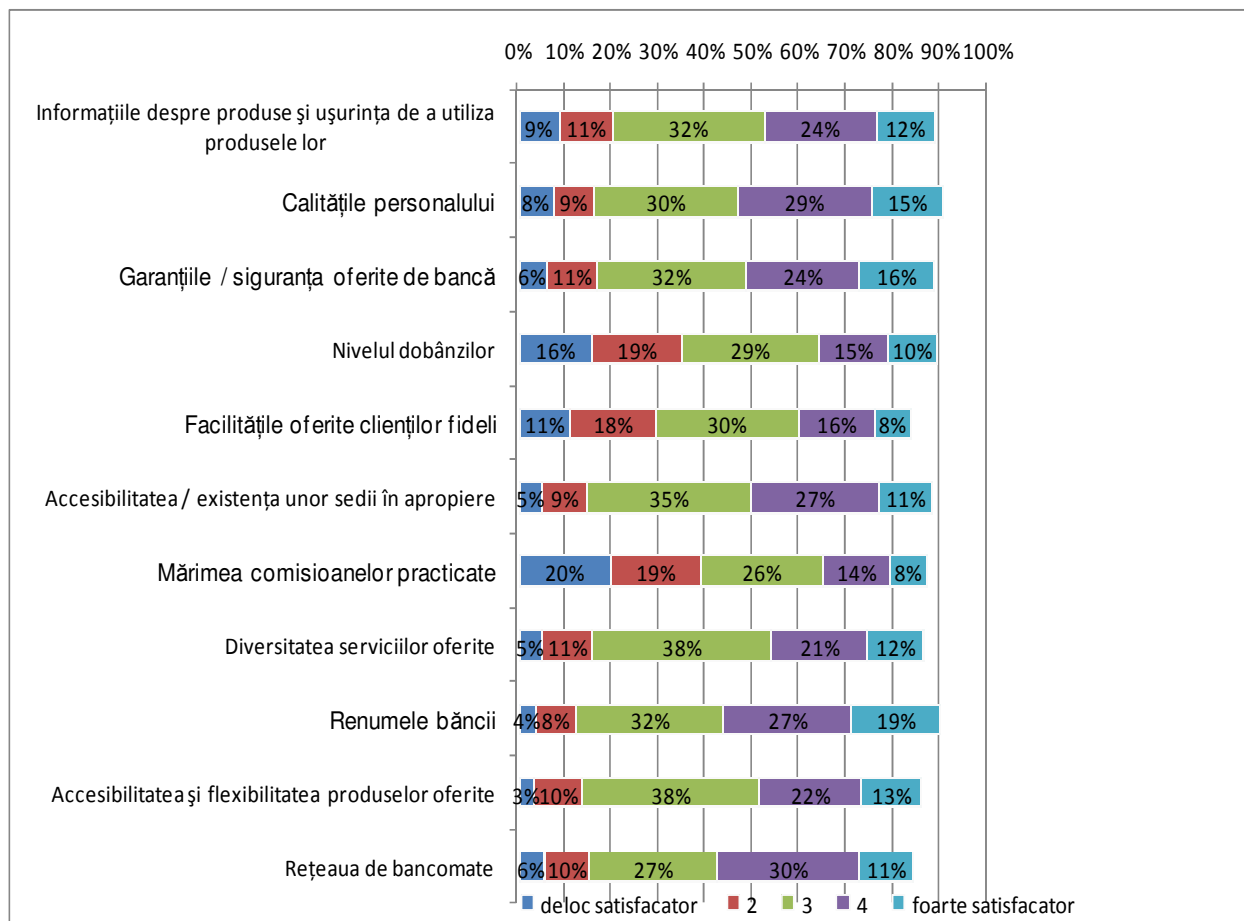
Grafic 10.4.7. V-ați informat vreodată despre situația financiară a băncilor la care aveți depozite?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

În raport cu propriile standarde, clienții băncilor găsesc cele mai satisfăcătoare aspecte ale activității bancare ca fiind renumele băncii, calitatea personalului și rețeaua de bancomate, și cele mai puțin satisfăcătoare mărimea comisioanelor, nivelul dobânzilor și facilitățile oferite clienților fideli, configurații foarte apropiate de cele din 2008.

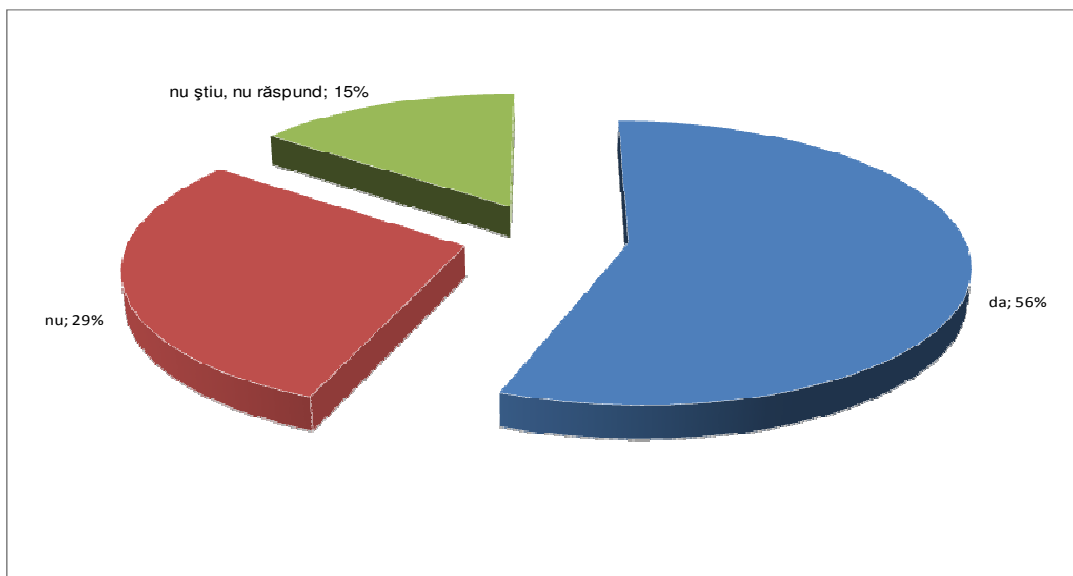
Grafic 10.4.8. În ce măsură credeți că băncile din România satisfac cerințele dumneavoastră cu privire la...?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

56% dintre subiecți au declarat că au găsit o bancă pe măsura pretențiilor lor, în timp ce 29% nu au descoperit încă una care să corespundă cerințelor acestora. Valorile sunt practic similare cu cele din 2008. Interesant este faptul că 9% dintre cei care au identificat o bancă pe măsura standardelor lor au o relație cu două sau mai multe bănci, în timp ce aceia care nu au identificat-o preferă, în proporție de 43%, să nu mai economisească la bănci. Se regăsesc, astfel, situații identice cu cele din 2008, putând concluziona că există un model cristalizat în ceea ce privește modul de accesare al sistemului bancar.

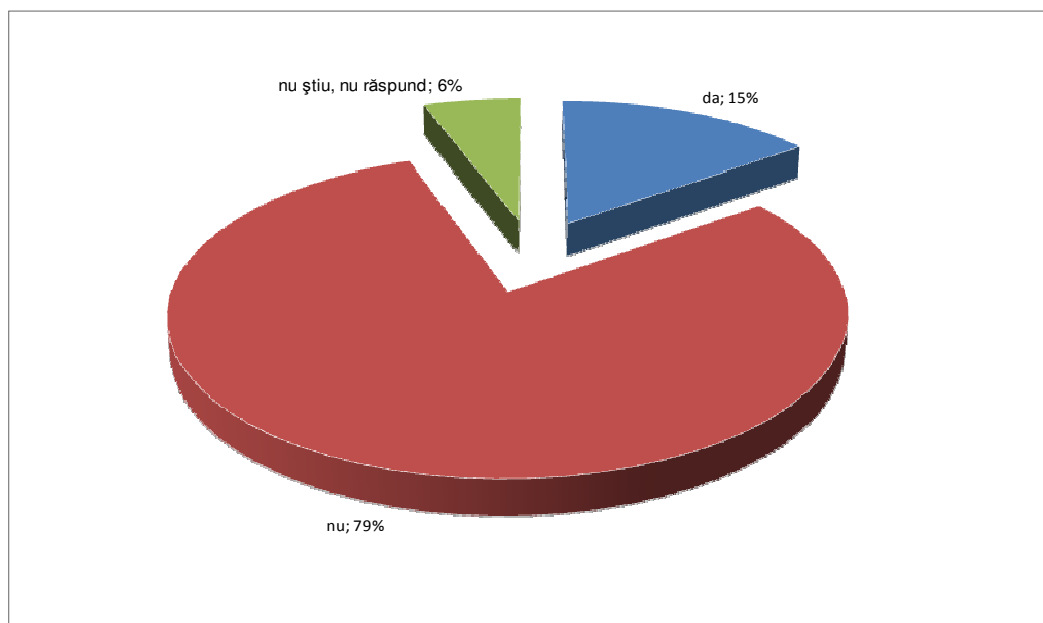
Grafic 10.4.9. Ați găsit vreo instituție de credit care să corespundă, în linii mari, cerințelor dumneavoastră?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

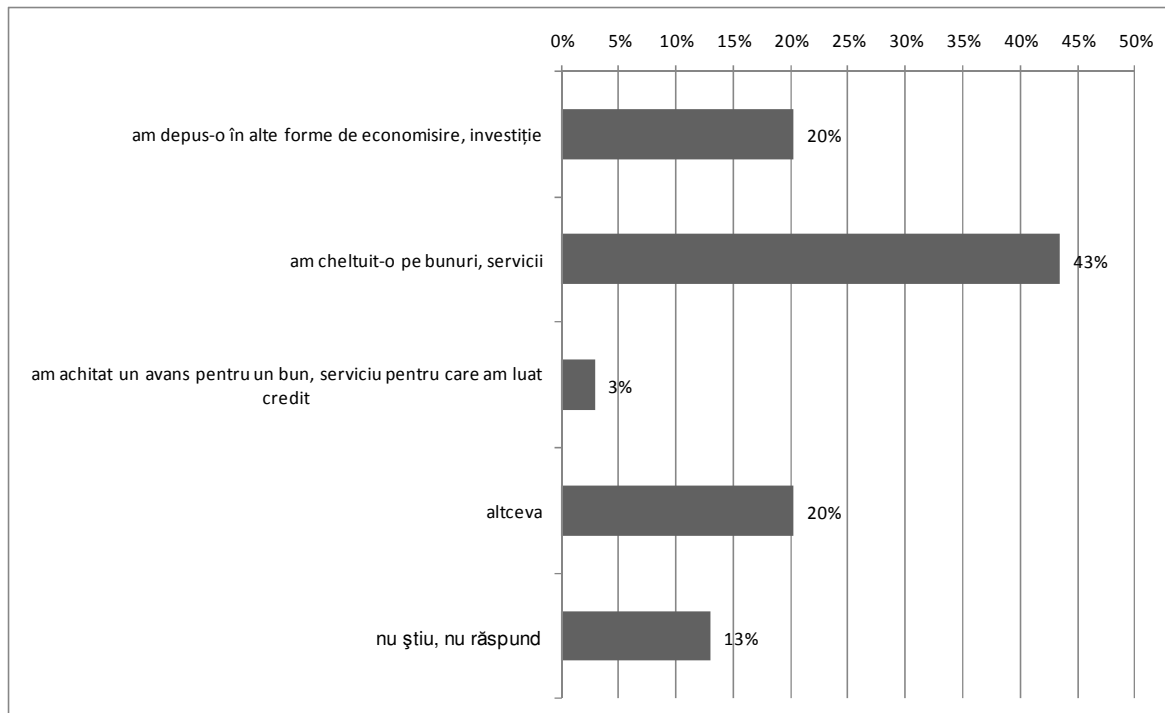
În perioada ultimelor 12 luni anterioare sondajului, circa 15% dintre subiecții care au sau au avut un cont în bancă au lichidat un cont sau depozit, valoare ușor mai mică decât cele din 2008 și 2007.

Grafic 10.4.10. În ultimul an ați lichidat vreun cont sau depozit, în lei sau valută?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

Grafic 10.4.11. Dacă Da. Ce ați făcut cu cea mai mare parte din acești de bani?

N=69. Cei care au sau au avut cont în bancă și au lichidat un cont sau un depozit.

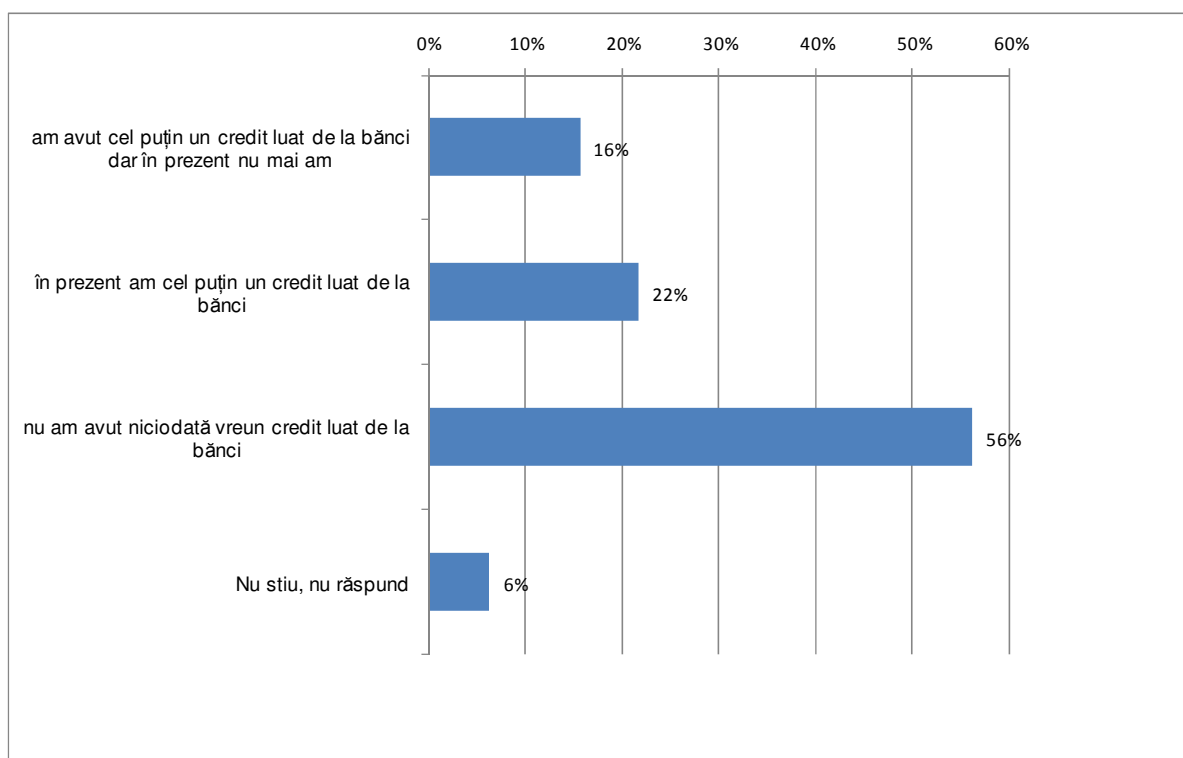
Și motivația lichidării este cvasi-similară celei din anii anteriori, circa 46% dintre subiecți cheltuind suma, în timp ce în jur de 20% au preferat o altă formă de economisire.

10.5. Comportament de utilizare a creditelor bancare

Scopul acestei secțiuni este de a oferi o imagine asupra utilizării creditelor bancare și a factorilor care influențează contractarea unui credit.

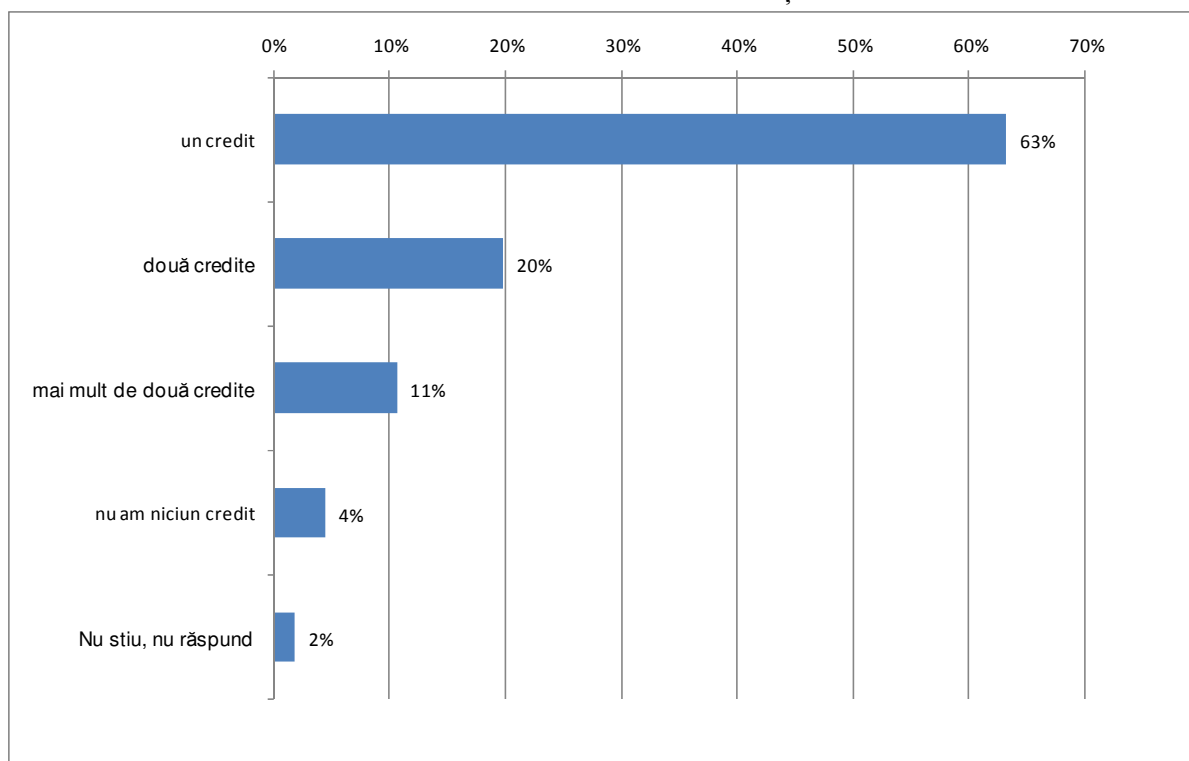
Circa 56% dintre cei intervievați nu au avut niciodată vreun credit de la bănci. La momentul sondajului, 22% dintre subiecți au declarat că aveau cel puțin un credit luat de la bancă, iar 16% au afirmat că au avut un credit în perioada anterioară interviului.

Grafic 10.5.1. Care din următoarele afirmații este cea mai apropiată de situația dumneavoastră?

Dintre cei care au cel puțin un credit luat de la bancă, 63% au un singur credit, 20% au două credite, iar 11% au mai mult de două credite.

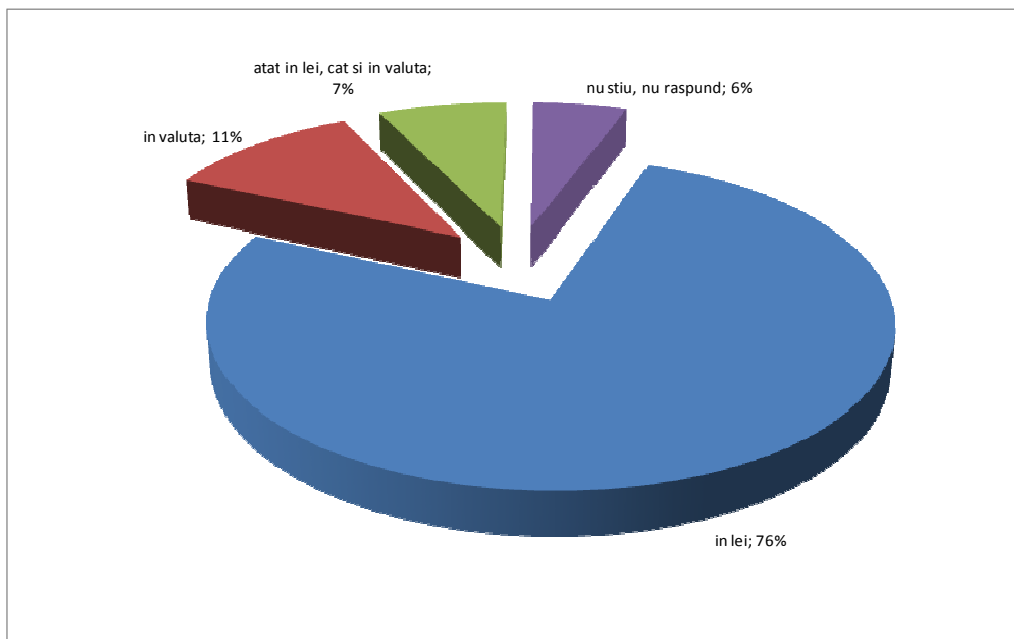
Grafic 10.5.2 Câte credite luate de la bănci aveți în acest moment?

N=261. Cei care au cel puțin un credit luat de la bănci.

Mai mult de trei sferturi din cei care au credite contractate declară că au credite în lei, în timp ce 11% au în valută, iar 7% au atât în lei, cât și în valută.

Grafic 10.5.3. În situația în care aveți unul sau mai multe credite luate de la bănci, acestea au fost luate...?

N=261. Cei care au cel puțin un credit luat de la bănci.

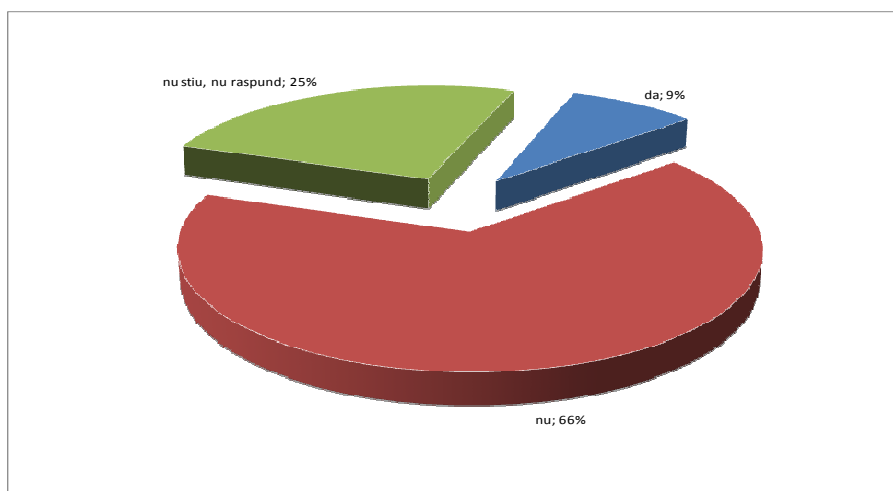
Sunt într-o mai mare măsură utilizatori de credite persoanele între 25 și 54 de ani, cele cu studii liceale sau superioare, persoanele din Moldova, Muntenia, București, cele din mediul urban și cele cu venituri familiale medii-ridicate sau ridicate.

10.6. Informații referitoare la Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar

Scopul acestei secțiuni este de a oferi o imagine asupra gradului de cunoaștere a informațiilor referitoare la garantarea depozitelor și asupra canalelor prin care acestea ajung la deponenți.

Două treimi dintre cei intervievați declară că nu au cunoștință de măsurile luate în țara noastră în scopul asigurării unei protecții mai bune a deponenților la bănci. Se identifică o rată mai mare de lipsă de informare în mediul rural.

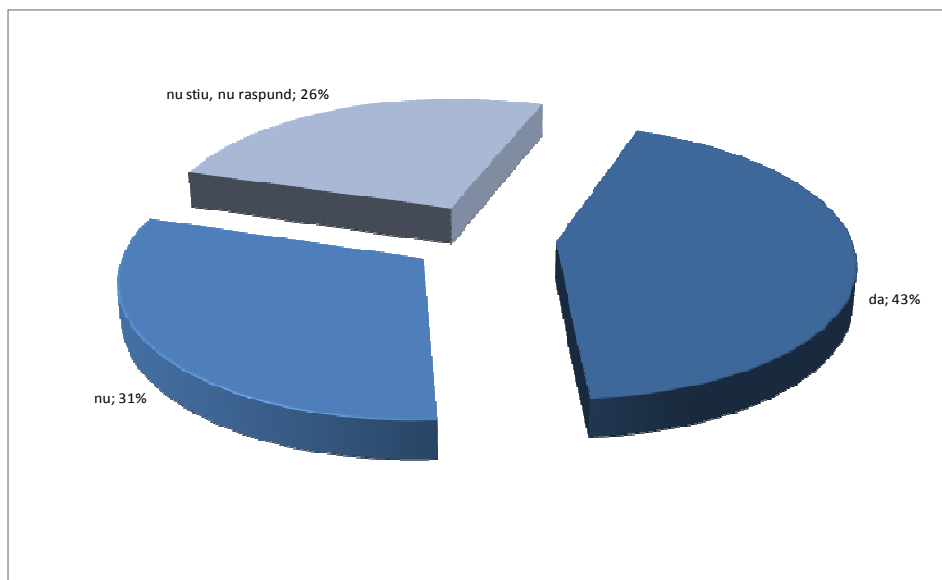
Grafic 10.6.1. În condițiile actualei crize financiare, aveți cunoștință de măsurile luate în țara noastră în scopul asigurării unei protecții mai bune a deponenților la bănci?

Cele mai des menționate măsuri sunt garantarea depozitelor, restituirea banilor depuși, mărirea plafonului de garantare.

43% dintre persoanele care au deschis un cont bancar au fost informate cu privire la modul în care le sunt garantate depozitele bancare, cifră mai mică decât cele din 2007 și 2008, când raportul dintre informați și neinformați a fost de 2 la 1.

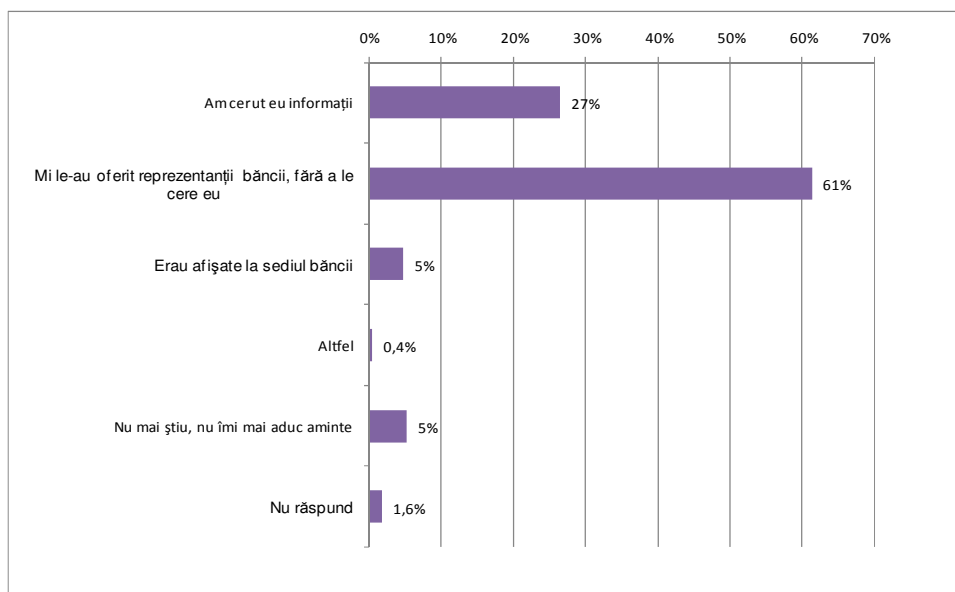
Grafic 10.6.2. În momentul în care ați deschis un cont sau depozit bancar, vi s-a spus ceva despre modul în care vă sunt garantate depunerile?

N=463. Cei care au sau au avut cont în bancă.

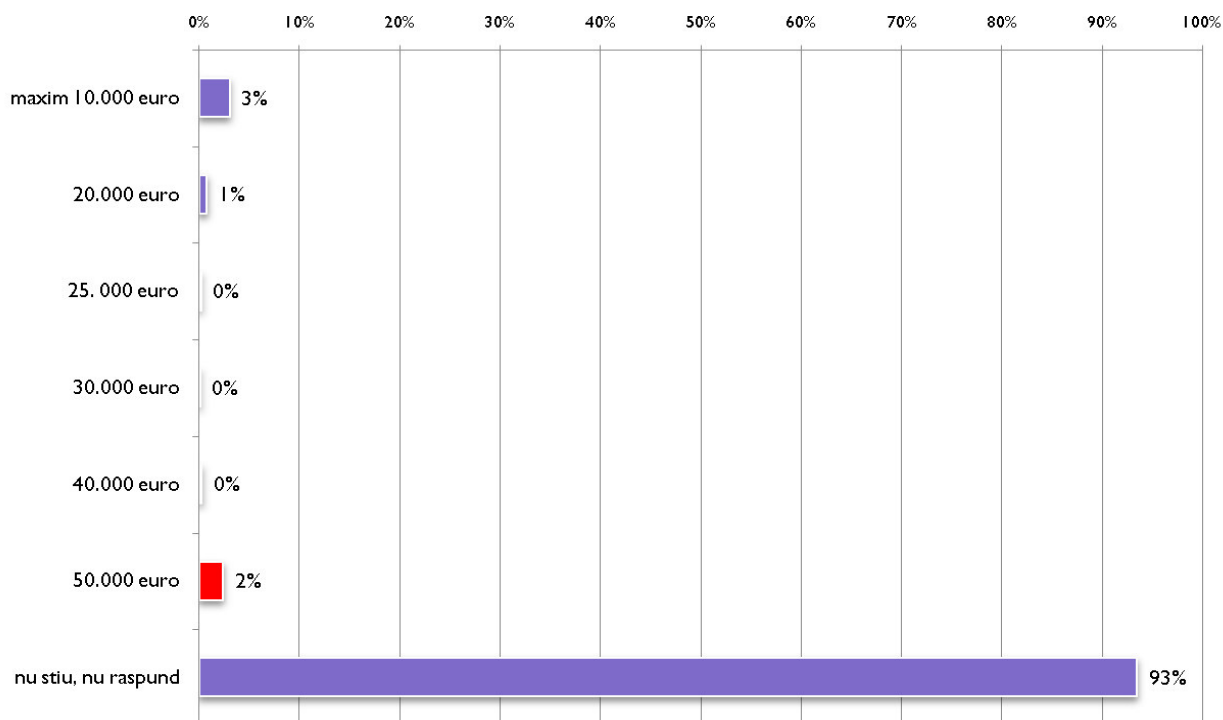
61% dintre cei informați despre garantarea depozitelor au obținut informațiile fără a le solicita (procent în creștere față de 2008, când era de circa 50%), în timp ce 27% au cerut să li se furnizeze asemenea informații, cifră aproape similară cu cea din 2008.

Grafic 10.6.3. Cum ați intrat prima dată în posesia acestor informații?

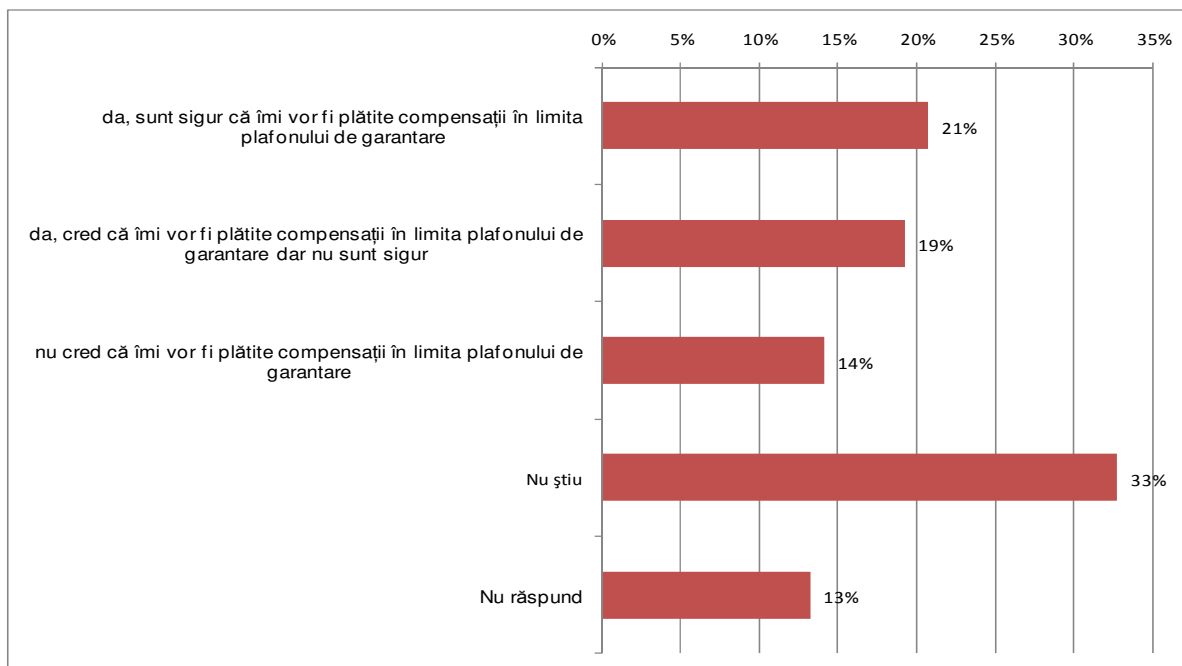
N=201. Cei care au intrat în posesia informațiilor despre garantarea depozitelor.

Ponderea celor care nu pot indica o valoare a plafonului de garantare este de 93%, în timp ce ponderea celor care au indicat valoarea exactă este de numai 2%.

Numai 21% dintre cei care au conturi la bănci sunt siguri că, în cazul unui faliment, li se vor plăti compensații în limita plafonului de garantare, în timp ce 19% nu sunt siguri de acest lucru. Alți 14% nu cred că li se vor plăti compensații în limita plafonului de garantare.

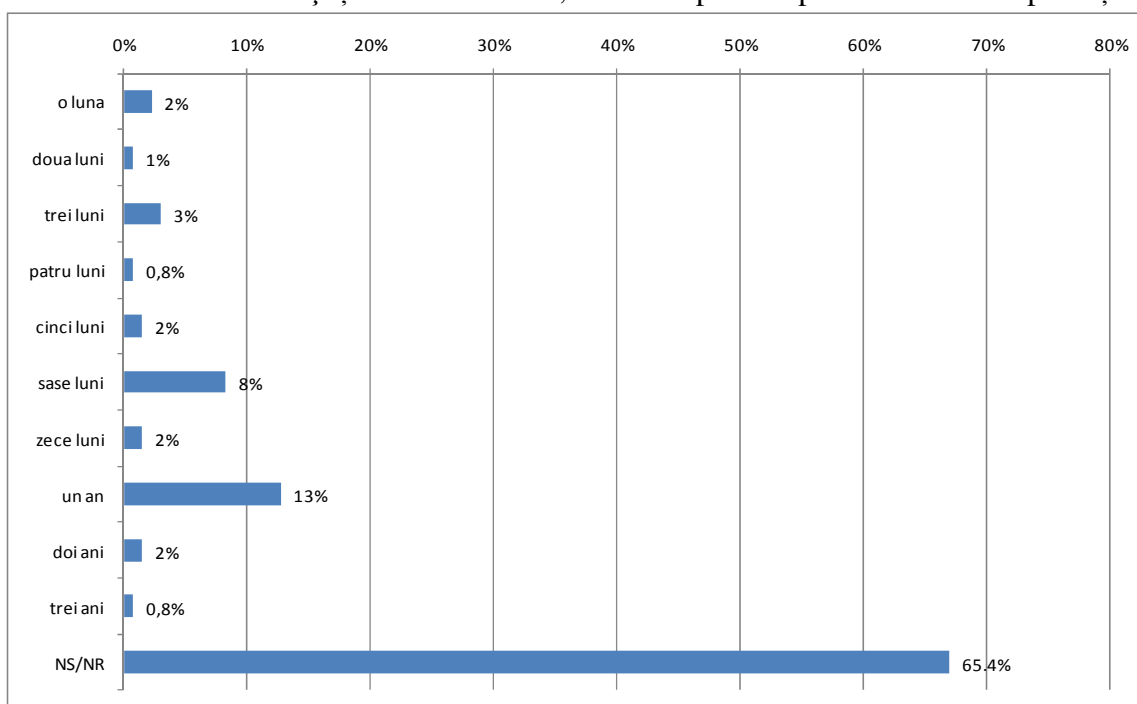
Grafic 10.6.5. În cazul în care banca la care aveți economii intră în faliment, dvs. ce credeți, vi se vor plăti sau nu compensații în limita plafonului de garantare?

N=333. Cei care au în prezent un cont în bancă.

Cei care consideră că ar beneficia de compensații, apreciază că le vor primi în circa 10 luni (perioadă medie).

Grafic 10.6.6. Din câte știți dumneavoastră, în cât timp vor fi plătite aceste compensații?

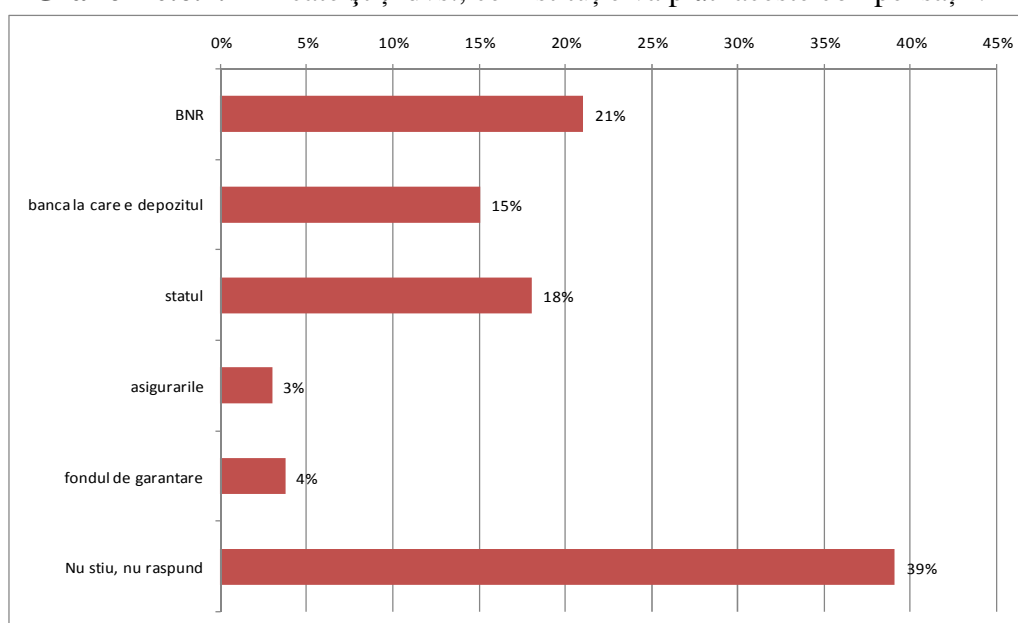

N=133. Cei care consideră că li se vor plăti compensații.

Aceste compensații vor fi plătite, în opinia aceluiași subiecți, de Banca Națională a României (21%), statul român (18%) sau de banca la care au existat depozitele (15%). Numai 4% au menționat Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, iar 39% dintre respondenți nu au putut face nicio precizare.

Banca Națională a României este menționată în mai mare măsură ca fiind instituția care va plăti compensațiile de către persoanele cu studii superioare și cele cu venituri familiale mari (peste 900 lei/ membru).

Grafic 10.6.7. Din câte știți dvs., ce instituție va plăti aceste compensații?

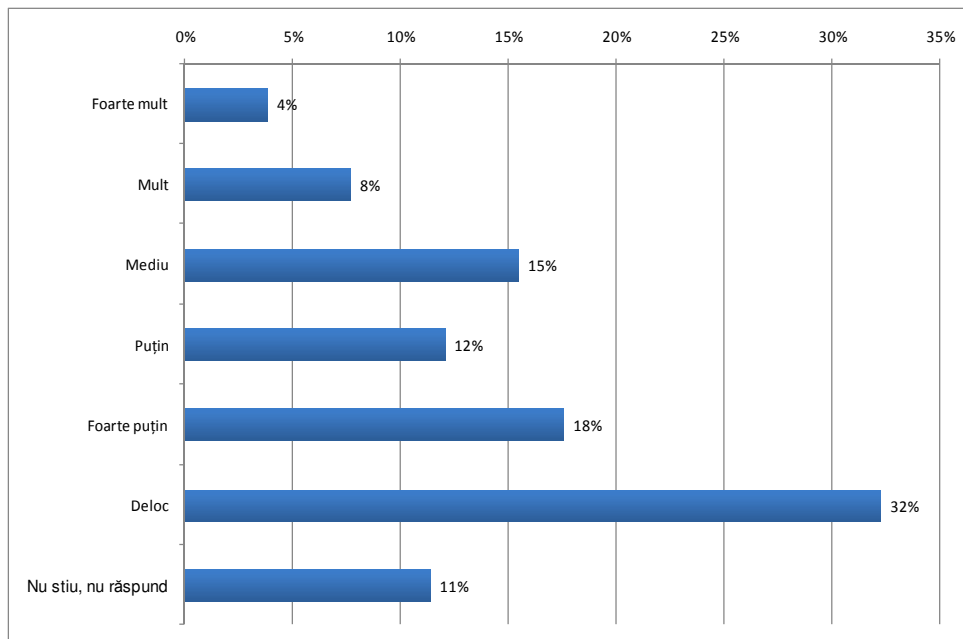
N=133. Cei care consideră că li se vor plăti compensații.

49% dintre cei care consideră că vor primi compensații declară că sunt garantate depozitele de la toate băncile, în timp ce 15% consideră că sunt garantate numai depozitele de la anumite bănci. Trebuie remarcată tendința de creștere, față de 2008, a ponderii celor care consideră că toate băncile intră în sfera de garantare și scăderea ponderii celor care consideră că sunt unele instituții la care nu sunt garantate depozitele.

Bărbații consideră, într-o mai mare măsură decât femeile, că sunt garantate depozitele la toate băncile, situație inversă față de 2008. De asemenea, cei cu studii superioare, cei din Transilvania și Moldova și cei cu venituri medii-ridicate sau ridicate consideră într-o mai mare măsură că toate depozitele sunt garantate.

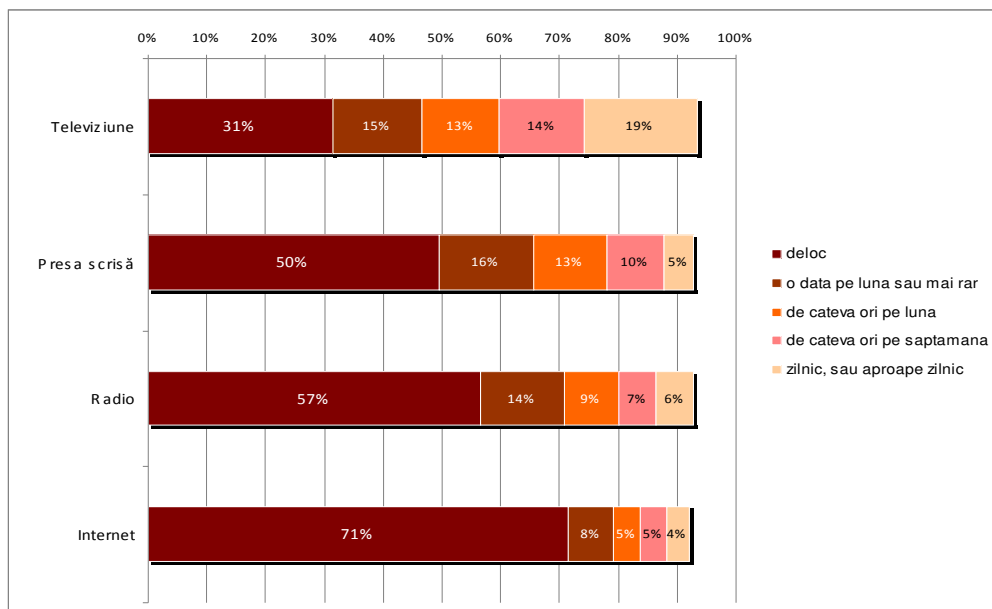
Interesul pentru informațiile de natură financiar-bancară este unul redus, numai 12% dintre subiecți declarându-se interesați în mare și foarte mare măsură de astfel de informații.

Grafic 10.6.8. În ce măsură vă interesează informații privind depozitele bancare, dobânzile, modurile de garantare, alte forme de economisire/ investire?

Informațiile menționate sunt obținute de cele mai multe ori prin intermediul televiziunii.

Grafic 10.6.9. Cât de des vă informați în privința problemelor economico-financiare din următoarele surse?

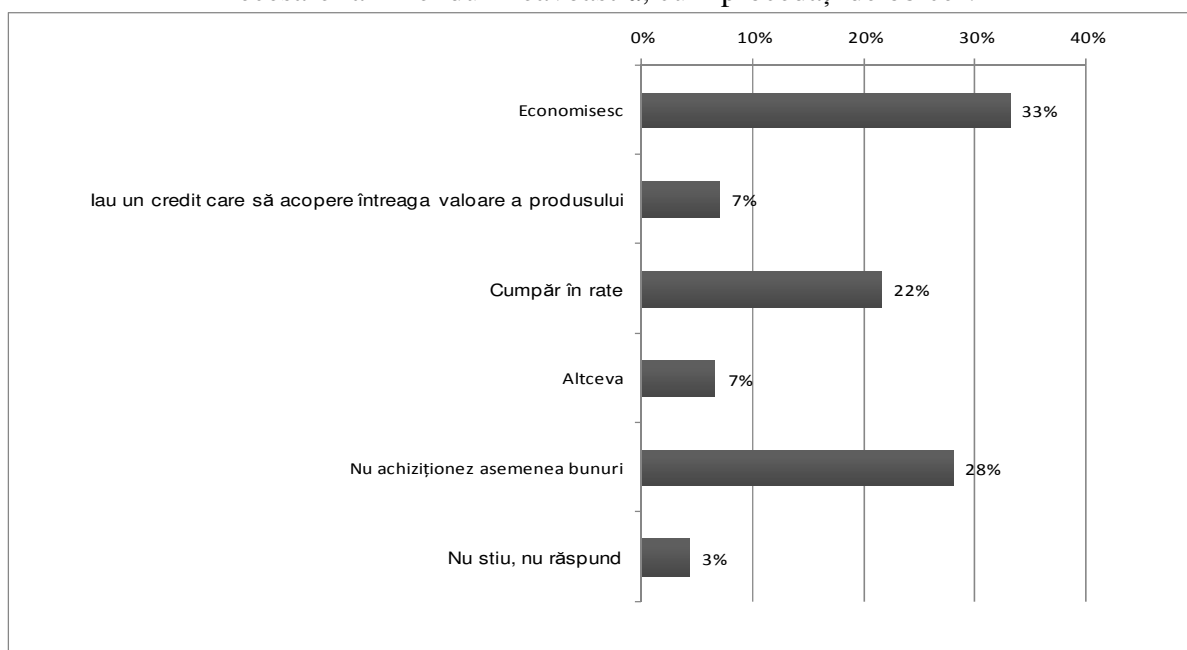

10.7. Achiziția de bunuri de folosință îndelungată și investițiile

În ceea ce privește modalitatea de plată a bunurilor de folosință îndelungată achiziționate, o treime dintre respondenți preferă economisirea, iar 22% dintre aceștia optează pentru plata în rate, pe când doar 7% dintre respondenți preferă contractarea unui credit care acopere întreaga valoare a bunurilor. Valorile sunt foarte apropiate de cele din 2008, semn că se poate identifica un model stabil de acțiune.

28% dintre cei intervievați au declarat că nu achiziționează astfel de bunuri. 52% dintre persoanele peste 65 ani și 36% dintre cele care au venituri familiale lunare de până la 300 lei/membru nu achiziționează deloc bunuri de folosință îndelungată.

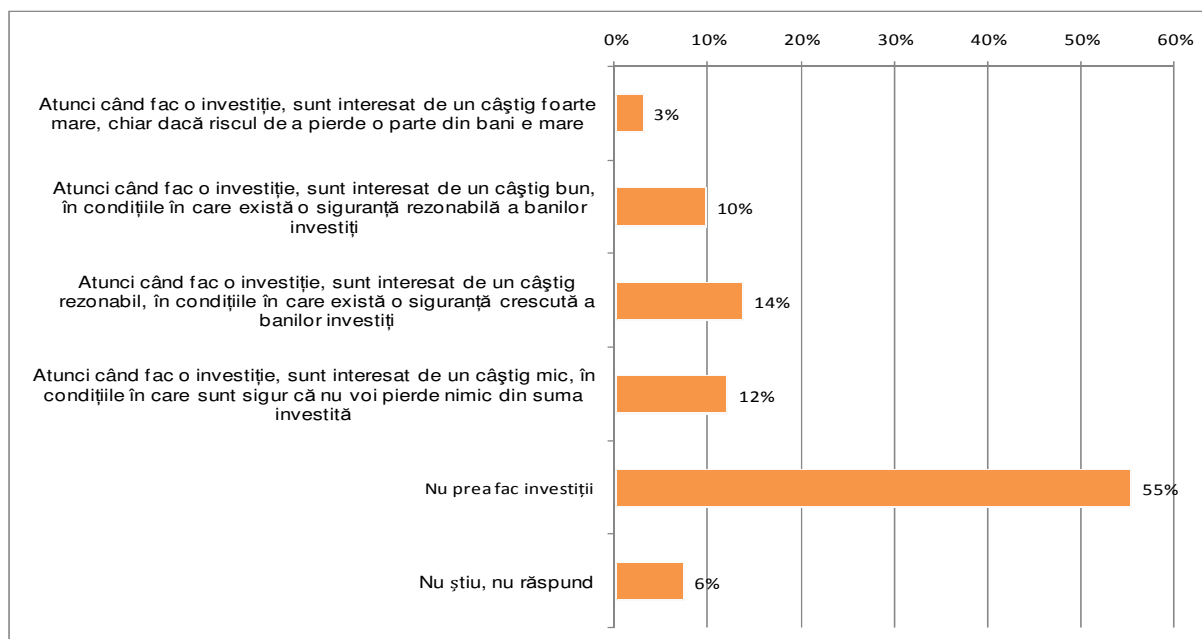
Grafic 10.7.1. Atunci când intenționați să achiziționați bunuri de folosință îndelungată, necesare familiei dumneavoastră, cum procedați de obicei?

Comportamentul românilor față de investiții poate fi caracterizat drept unul mai degrabă prudent. Dintre cei 39% de intervievați care fac investiții, cea mai mare parte preferă câștiguri mai mici, dar mai sigure, asumându-și astfel riscuri mai mici de a pierde o parte din banii investiți. Doar aproximativ 3% dintre respondenți sunt gata să își asume riscuri mai mari de a pierde o parte din bani, pentru a obține câștiguri foarte mari, în acest caz datele fiind asemănătoare cu cele din 2008.

În ceea ce privește acest tip de comportament, există însă o serie de diferențe între diferitele categorii de indivizi. Tind să investească într-o mai mare măsură tinerii (18-34 ani), persoanele cu educație superioară, rezidenții din mediul urban, persoanele cu venituri familiale ridicate.

Grafic 10.7.2. Care dintre următoarele afirmații vă caracterizează mai bine atunci când faceți o investiție?

11. Factori, efecte și perspective ale dinamicii depozitelor în sistemul bancar și ale economisirii

Asupra comportamentelor financiare ale persoanelor fizice sau juridice au acționat diverși factori, unii dintre aceștia fiind total non-economici (efectul de contagiune, așteptări subiective, efecte psihologice, etc.). Totuși, în general, acești factori sunt în corelație directă cu dinamica unor variabile macroeconomice care sunt fie generatoare, fie condiționează comportamentul de economisire, atât la nivelul volumului, cât și la nivelul structurii „portofoliului” de economisire.

În continuare se analizează evoluția depozitelor totale și a depozitelor garantate ale persoanelor fizice și juridice, ca formă a comportamentului de economisire, în corelație cu evoluția câtorva variabile macroeconomice cu care sunt susceptibile să fie în corelație, în vederea formulării unor concluzii privind comportamentele medii (statistice) în domeniul economisirii.

11.1. Inflația

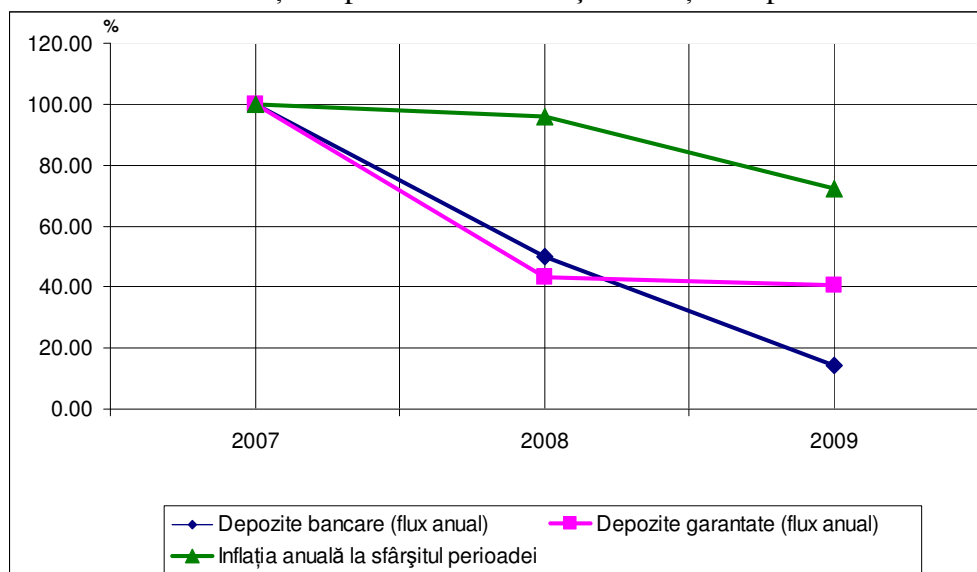
Pe termen lung, evoluția inflației și a valorii depozitelor bancare⁶ ⁷se prezintă după cum urmează:*Tabelul 1*

Nr crt	Indicatorul	2007	2008	2009
1.	Depozite bancare (flux anual) – mld. lei	94,99	47,42	13,70
2.	Depozite garantate (flux anual) – mld. lei	33,12	14,29	13,39
3.	Inflația anuală la sfârșitul perioadei - %	6,57	6,30	4,74

Se observă că valorile depozitelor bancare (sub forma fluxurilor monetare anuale) au o tendință de scădere constantă în perioada 2007-2009, în ciuda efectului stimulativ pe care îl are reducerea nivelului inflației în această perioadă, de la 6,57% în 2007 la 4,74% în 2009.

Din graficul următor se poate observa corelația care există între dinamica depozitelor bancare și inflație în perioada 2007 – 2009.

Graficul 11.1.1. Evoluția depozitelor bancare și a inflației în perioada 2007-2009

⁶ Reprezintă depozitele bancare constituite la instituțiile de credit participante la Fond

⁷ Valoarea depozitelor bancare se poate exprima ca stoc la sfârșitul perioadei sau ca flux (diferența între valoarea depozitelor bancare la sfârșitul perioadei și cea de la începutul perioadei de analiză)

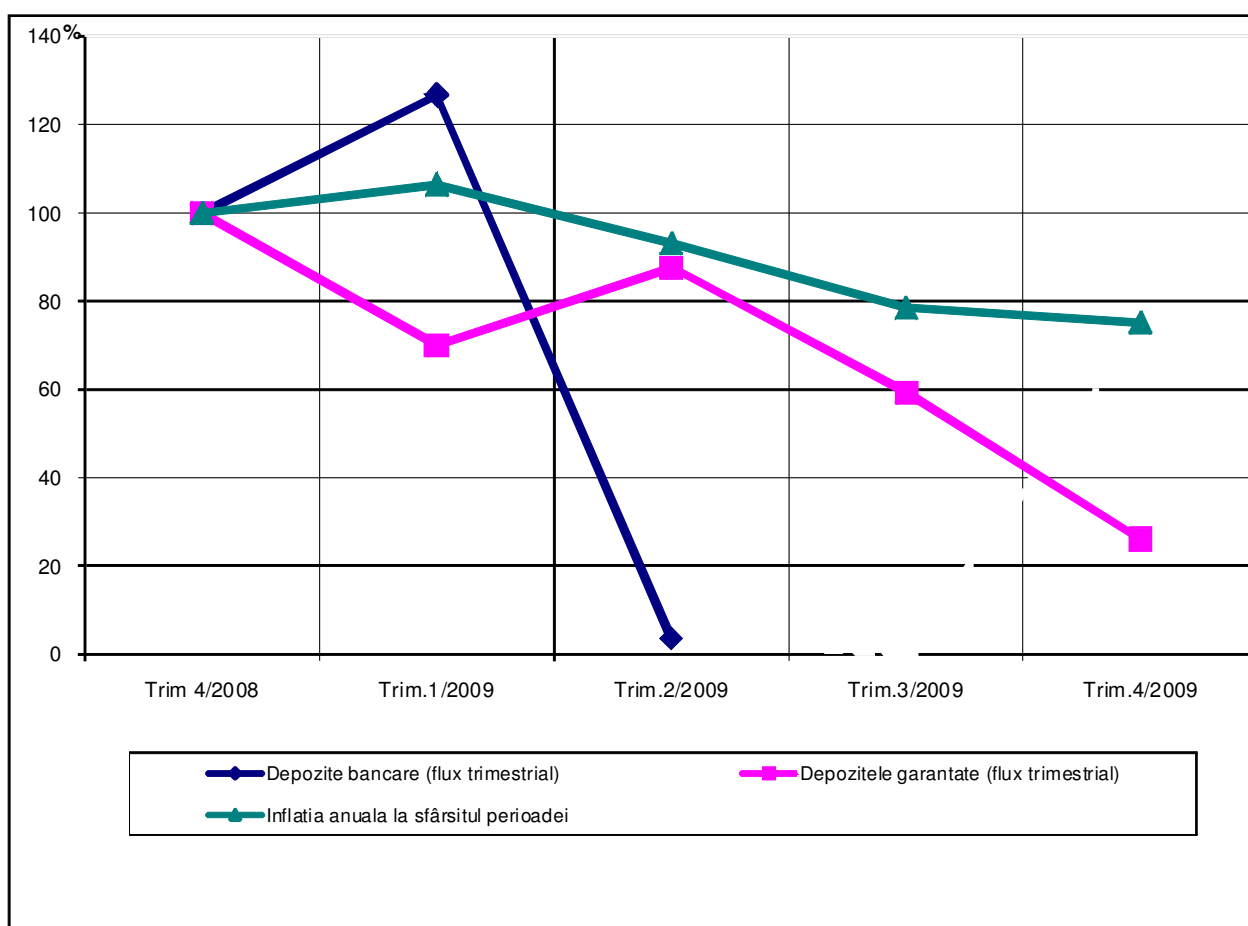
Pentru anul 2009, datele privind evoluția economisirii prin depozite bancare și inflația se prezintă ca în tabelul următor.

Tabelul 2

Nr crt	Indicatorul	Trim. 4/2008	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009
1.	Depozite bancare (flux trimestrial) – mld. lei	9,84	12,27	0,44	-6,17	7,16
2.	Depozite garantate (flux trimestrial) – mld. lei	1,07	6,10	3,70	2,50	1,09
3.	Inflația anuală la sfârșitul perioadei - %	6,30	6,71	5,86	4,94	4,74

După cum se poate observa și din graficul 11.1.2, în anul 2009 s-au produs o serie de fenomene și procese care au dus la oscilații surprinzătoare ale fluxurilor de depozite. După două trimestre cu fluxuri monetare semnificative (trimestrul IV 2008 și trimestrul I 2009), în perioada aprilie – septembrie 2009, se înregistrează un declin semnificativ, ca apoi în ultimul trimestru din 2009, fluxurile de economisire în depozite bancare să se apropie de nivelurile din ultimul trimestru din 2008.

Graficul 11.1.2. Evoluția depozitelor bancare și a inflației în 2009

Deși, sintetic, evoluția inflației a fost favorabilă economisirii, trebuie să amintim o serie de fenomene care au marcat anul 2009.

Inflația în trimestrul I din 2009 a urmat o traiectorie ascendentă, indicele prețurilor de consum – variația anuală – ajungând la sfârșitul lunii martie 2009 la 6,71%. Accelerarea cu 0,41 pp a ritmului anual de creștere a prețurilor de consum față de luna decembrie 2008 s-a datorat preponderent efectului deprecierii semnificative a monedei naționale, în urma înrăutățirii

percepției investitorilor cu privire la vulnerabilitățile și perspectivele economice și în relație directă cu amplificarea efectelor negative ale crizei financiare și economice globale.

În primele trei luni ale anului 2009, prețurile volatile au constituit o sursă importantă de presiune inflaționistă (+1,7 pp față de decembrie 2008, ajungând la 4,2% în martie 2009).

De asemenea, o contribuție considerabilă la accelerarea inflației anuale, de dimensiune comparabilă cu cea a prețurilor volatile, au avut-o prețurile produselor din tutun, în pofida ponderii net inferioare deținute în coșul de consum. Impactul acestei grupe a fost semnificativ ca urmare a modificărilor intervenite la nivelul accizelor asociate, respectiv devansarea calendarului de majorare a accizei în euro și actualizarea cursului de transformare în lei. Anticipațiile producătorilor au condus la creșterea graduală a prețurilor la această grupă de produse chiar înainte de aplicarea deciziei de devansare a măsurilor de modificare a nivelului accizelor (prima etapă de modificare a accizelor a fost în aprilie 2009). Sub acțiunea celor doi factori amintiți, rata anuală de creștere a prețurilor produselor din tutun a urcat la 18,9% în luna martie (+5,2 pp față de luna decembrie 2008).

În ciuda conturării tot mai clare a tendinței de scădere a consumului, anticipațiile inflaționiste ale operatorilor comerciali au determinat o curbă constant ascendentă a inflației, formând un element semnificativ de frânare a dezinflației. Evoluția diametral opusă din industria prelucrătoare și participarea considerabilă a importurilor la satisfacerea consumului intern pun în evidență rolul avut de volatilitatea cursului de schimb în modificarea percepției managerilor, în special din comerțul cu amănuntul, în trimestrul I din 2009, comparativ cu trimestrul IV din 2008.

Riscurile inflaționiste ca urmare a evoluției pe termen scurt a cererii au continuat să fie semnificative, datele statistice pentru trimestrul I din 2009 arătând stoparea creșterii economice, precum și o diminuare drastică a dinamicii cererii interne.

În trimestrul II 2009, rata anuală a inflației și-a reluat tendința descendentă, coborând cu 0,85 pp față de sfârșitul intervalului precedent, până la 5,86%. Determinante pentru această evoluție au fost stabilizarea traiectoriei cursului de schimb și reducerea cererii de consum, pe fondul deteriorării situației financiare actuale a populației și al perspectivelor incerte privind fluxul viitor de venituri disponibile. Un efect contrar a exercitat aplicarea primei etape de majorare a accizelor la produse din tutun, contribuția acestei grupe de mărfuri la rata inflației ajungând la circa 1,2 pp.

După inversarea temporară de tendință din intervalul anterior, în trimestrul II din 2009 prețurile volatile au redevenit componenta cu cea mai consistentă decelerare a dinamicii anuale (-1,9 pp).

Similar ultimelor două trimestre, variația consemnată de ritmul anual al prețurilor administrate a fost nesemnificativă (-0,1 pp, până la 7,7% în luna iunie 2009). Prețurile bunurilor nealimentare se dovedesc mai rigide, dinamica anuală a acestora rămânând la un nivel similar celui înregistrat la sfârșitul trimestrului I din 2009, în pofida comprimării progresive a cererii de consum. S-a manifestat o reticență constantă a producătorilor autohtoni de a opera reduceri de prețuri în condițiile în care ajustarea costurilor cu forța de muncă la restrângerea volumului activității este incompletă în unele sectoare, iar dificultățile de finanțare sunt în continuare invocate ca factor de limitare a producției. În plus, ponderea substanțială a importurilor accentuează relevanța cursului de schimb pentru evoluția prețurilor acestei categorii de mărfuri, ceea ce ar oferi o explicație pentru rezistența la scădere manifestată în intervalul analizat.

Odată cu depășirea șocului indus de deprecierea rapidă a monedei naționale în prima lună a anului și cu extinderea efectelor crizei internaționale asupra economiei românești, s-a remarcat o tendință generalizată de atenuare a anticipațiilor inflaționiste în rândul operatorilor economici din industrie, comerț, servicii, dar și al consumatorilor, ceea ce a furnizat un suport suplimentar dezinflației înregistrate pe parcursul trimestrului II din 2009; în cazul operatorilor bancari, schimbarea de perspectivă a devenit vizibilă abia spre sfârșitul intervalului.

Intensificarea presiunilor concurențiale în contextul restrângerii cererii de consum, deopotrivă pe plan intern și extern, s-a regăsit în temperarea dinamicii anuale a prețurilor produselor comercializabile cu 0,8 pp, până la 4,7% (iunie 2009 față de martie 2009); mișcarea a fost sensibil atenuată de segmentul produselor din tutun, afectat de majorarea accizei. În condițiile în care influența cererii în declin a fost dublată de scăderea tarifului gazelor naturale, frânarea ritmului anual de creștere a fost mai pronunțată în cazul prețurilor produselor necomercializabile (-1,1 pp, până la 7,9%), astfel încât decalajul față de grupa produselor comercializabile s-a diminuat comparativ cu finele trimestrului I din 2009.

În trimestrul III 2009, rata anuală a inflației și-a accentuat tendința descendentă, coborând cu 0,92 pp față de finele intervalului precedent, până la 4,94%. Evoluția cvasi-stabilă a cursului de schimb și cererea în declin au continuat să acționeze și în intervalul analizat, iar dominante au devenit nivelul în general satisfăcător al producției agricole și reducerea impactului prețurilor administrate.

După nouă luni de evoluție relativ constantă a ratei anuale de creștere, prețurile administrate au devenit în trimestrul III 2009 componenta cu cea mai rapidă decelerare (-3 pp), ca urmare a reducerii tarifelor gazelor naturale (cu aproximativ 5,1% în luna iulie 2009) și a disipării efectelor de bază nefavorabile generate, în cazul energiei electrice și al gazelor naturale, de ajustările de tarif operate în iulie 2008.

Pe poziții diametral opuse s-au plasat serviciile comunale, cu un ritm anual în creștere cu 1,7 puncte procentuale, și serviciile de telefonie fixă, care au înregistrat un salt de 10,7 pp al dinamicii anuale, rezultat al efectelor statistice manifestate atât la nivelul tarifelor în euro, cât și la nivelul cursului de schimb.

O contribuție semnificativă la progresul dezinflației, chiar dacă mai puțin amplă decât în intervalul anterior, a revenit prețurilor volatile, a căror variație anuală s-a atenuat cu încă 1,2 pp, ajungând la numai 1%.

Grupa mărfurilor alimentare (cu excepția celor cu prețuri volatile) a reprezentat și în trimestrul III 2009 principala sursă de dezinflație, rata anuală de creștere atinsă în luna septembrie 2009 situându-se cu 1,2 pp sub cea din iunie 2009. Ajustarea descendentă s-a realizat însă cu o viteză inferioară celei din trimestrul II 2009 pentru majoritatea bunurilor alimentare de bază (cu excepția laptelui și a produselor derivate), odată cu încetarea efectului statistic favorabil care a marcat evoluția inflației începând cu jumătatea anului 2008.

O ușoară dezinflație s-a produs și pe segmentul mărfurilor nealimentare, în condițiile comprimării progresive a cererii de consum și ale diminuării inflației importate – rezultat conjugat al atenuării dinamicii prețurilor externe și al absenței șocurilor din partea cursului de schimb. Evoluția prețurilor de producție pentru piața internă a reprezentat în continuare însă un element de frânare a dezinflației la nivelul prețurilor de consum, ratele anuale de creștere rămânând consistente – aproximativ 10% în cazul bunurilor de folosință îndelungată (și chiar în ușoară creștere față de trimestrul anterior) și respectiv circa 8% în cazul bunurilor de uz curent. Posibilele motivații ale comportamentului rigid al producătorilor de astfel de bunuri

constau, pe de o parte, în persistența presiunilor din partea costurilor cu forța de muncă, iar pe de altă parte, în dificultățile de finanțare a activității curente, pe fondul întârzierilor cu care se confruntă operatorii industriali în recuperarea contravalorii mărfurilor.

Deși majoritatea serviciilor au înregistrat o încetinire a dinamicii anuale a prețurilor, sub impactul restrângerii cererii, pe ansamblul grupei, rata de creștere atinsă în luna septembrie 2009 a fost similară celei din iunie 2009. Explicația rezidă în accelerarea de ritm observată la nivelul serviciilor de telefonie (poziție cu o pondere de circa 29% în totalul grupei), în corelație cu creșterea vitezei de depreciere în termeni anuali a monedei naționale față de euro, în principal ca urmare a efectului de bază indus de aprecierea survenită în trimestrul III 2008.

La sfârșitul anului 2009, rata anuală a inflației IPC a coborât la 4,74%, nivel situat cu 0,24 pp peste limita superioară a intervalului de variație din jurul țintei de 3,5% și cu 0,2 pp sub nivelul atins în luna septembrie 2009 (4,94%). Efecte favorabile scăderii inflației au fost exercitate de deficitul persistent de cerere, precum și de dinamica cursului de schimb al leului. Acestea au fost însă în mare măsură atenuate de influența nefavorabilă a factorilor de natura ofertei, dominant fiind impactul majorărilor accizelor pentru produsele din tutun.

Pe parcursul anului 2009, prețurile produselor din tutun au contribuit cu peste o treime la creșterea anuală a prețurilor de consum, ca urmare a majorărilor succesive de accize.

În trimestrul IV 2009, creșterea rapidă a acestor prețuri a fost cauzată de devansarea de către producători a impactului inflaționist asociat modificării, în ianuarie 2010, a cursului de schimb aplicabil în calculul accizelor (majorarea nivelului în euro al accizei fiind estimată a fi încorporată în prețurile de consum la începutul anului 2010).

În schimb, rata de creștere anuală a inflației, care ilustrează mai bine efectele gestionării cererii agregate, s-a redus în perioada septembrie-decembrie 2009 cu 1,4 pp, până la nivelul de 2,8%. La decelerarea inflației de bază ajustate au contribuit presiunile dezinflaționiste exercitate de contracția cererii, atenuarea deprecierei în termeni anuali a monedei naționale, absența unor șocuri negative din partea ofertei agricole în anul 2009 și diminuarea presiunilor inflaționiste induse de costurile salariale.

În trimestrul IV 2009, dinamica anuală a ratei inflației a continuat să fie influențată favorabil de decelerări ale creșterilor prețurilor mărfurilor alimentare, precum și de evoluții relativ moderate ale prețurilor administrate. O contribuție dezinflaționistă semnificativă a provenit din partea prețurilor volatile ale unor mărfuri alimentare, al căror ritm anual de creștere a coborât la valori negative în trimestrul IV 2009. În schimb, un substanțial efect advers a fost generat de dinamica anuală puternic accelerată a prețurilor combustibililor, datorată atât creșterii trimestriale a prețului internațional al petrolului, cât și unui amplu efect de bază.

Pe măsura accentuării decalajului dintre cerere și ofertă pe piața muncii, ritmul anual de creștere a salariului mediu net real pe economie a înregistrat valori negative în ultima parte a anului 2009. Ca urmare, s-au intensificat semnalele de atenuare a presiunilor inflaționiste din partea costurilor salariale. Tendința se manifestă mai puternic în industrie, unde variația anuală negativă a costurilor unitare cu forța de muncă s-a accentuat substanțial în aceeași perioadă. Cu toate acestea, în unele ramuri ale industriei persistă evoluții de sens contrar dinamicii de ansamblu a sectorului.

11.2. Rata medie nominală a dobânzii bancare pasive

Cu toate că, așa cum am amintit anterior, fluxurile de economisire au avut o tendință de scădere în perioada 2007-2009, valoarea depozitelor bancare constituite de persoanele fizice și juridice a crescut în această perioadă, atât pe componenta în lei, cât și pe cea în valută, cu toate că ratele medii ale dobânzilor bancare pasive au avut tendința de reducere în majoritatea cazurilor.

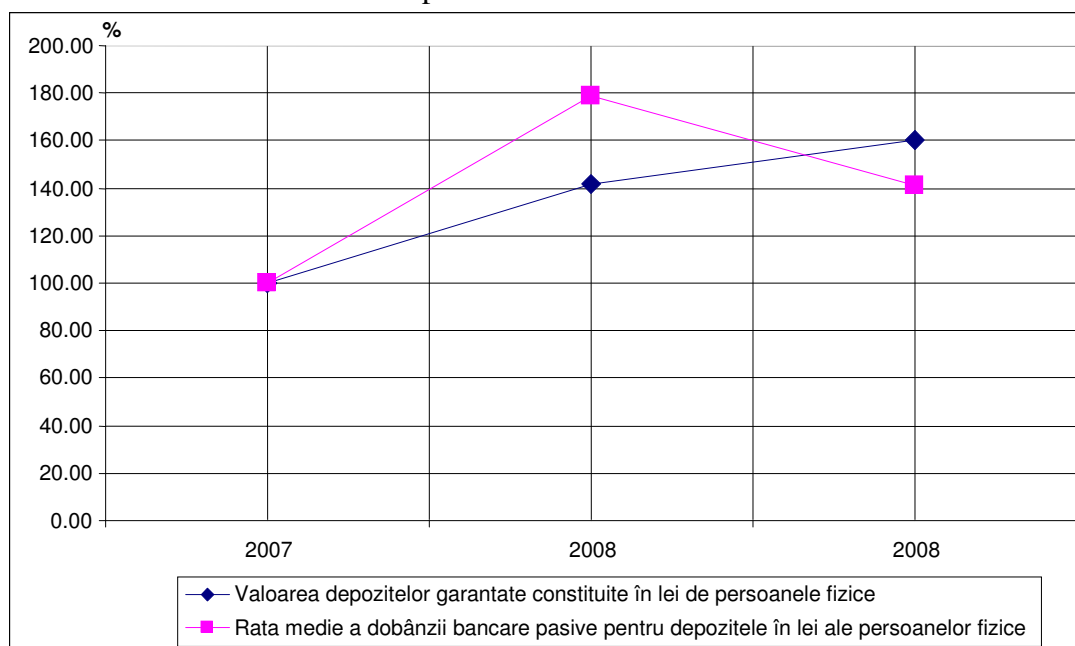
Tabelul 3

		Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Rată nominală de modificare (%) anul 2009 în comparație cu:	
					2008	2007
1	Valoarea depozitelor garantate constituite în lei de persoanele fizice (mld lei)	34,61	48,94	55,54	13,50	60,50
2	Valoarea depozitelor garantate constituite în valută de persoanele fizice (mld lei)	30,78	30,87	38,07	23,35	23,70
3	Valoarea depozitelor garantate constituite în lei de persoanele juridice (mld lei)	19,40	24,23	22,55	-6,90	16,25
4	Valoarea depozitelor garantate constituite în valută de persoanele juridice (mld lei)	14,75	9,80	11,05	12,72	-25,13
5	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor fizice %*	6,79	12,12	9,57	-2,55 pp	2,78 pp
6	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor fizice % *	3,67	5,36	3,51	-1,85 pp	-0,16 pp
7	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor juridice % *	6,76	14,81	9,07	-5,74 pp	2,31 pp
8	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor juridice % *	3,54	6,12	2,90	-3,22 pp	-0,64 pp

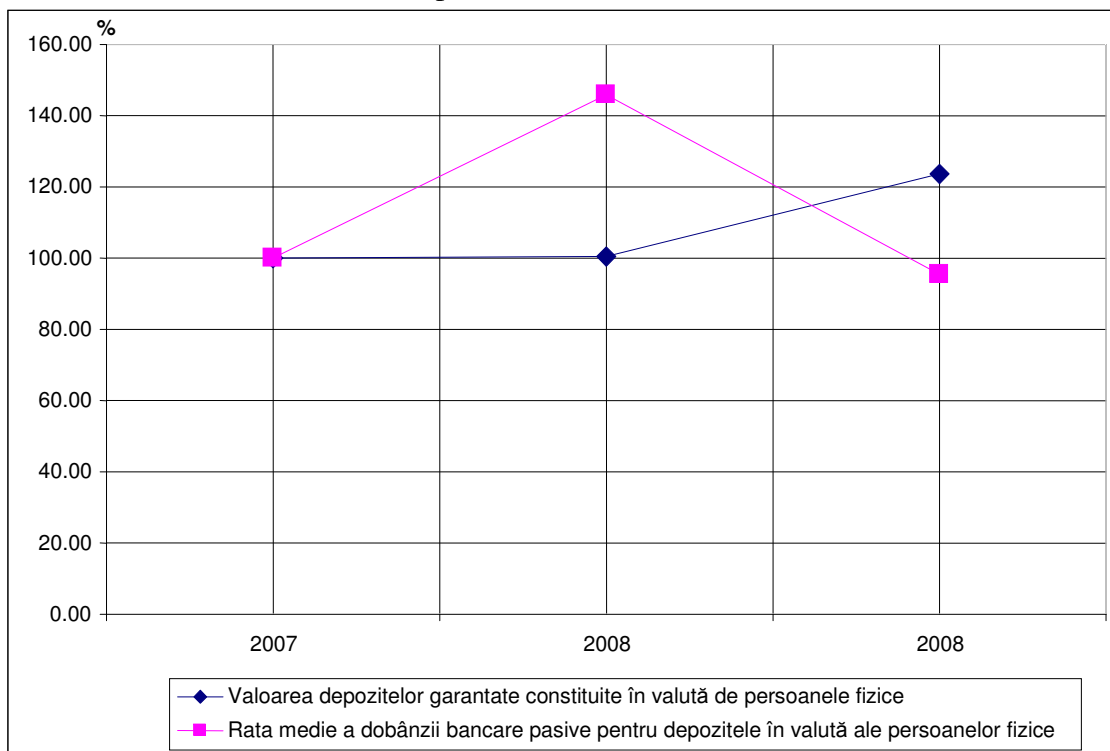
*La sfârșitul perioadei

Corelația între valoarea depozitelor bancare și rata medie a dobânzii bancare pasive pe fiecare categorie de deponenți se poate observa în graficele următoare.

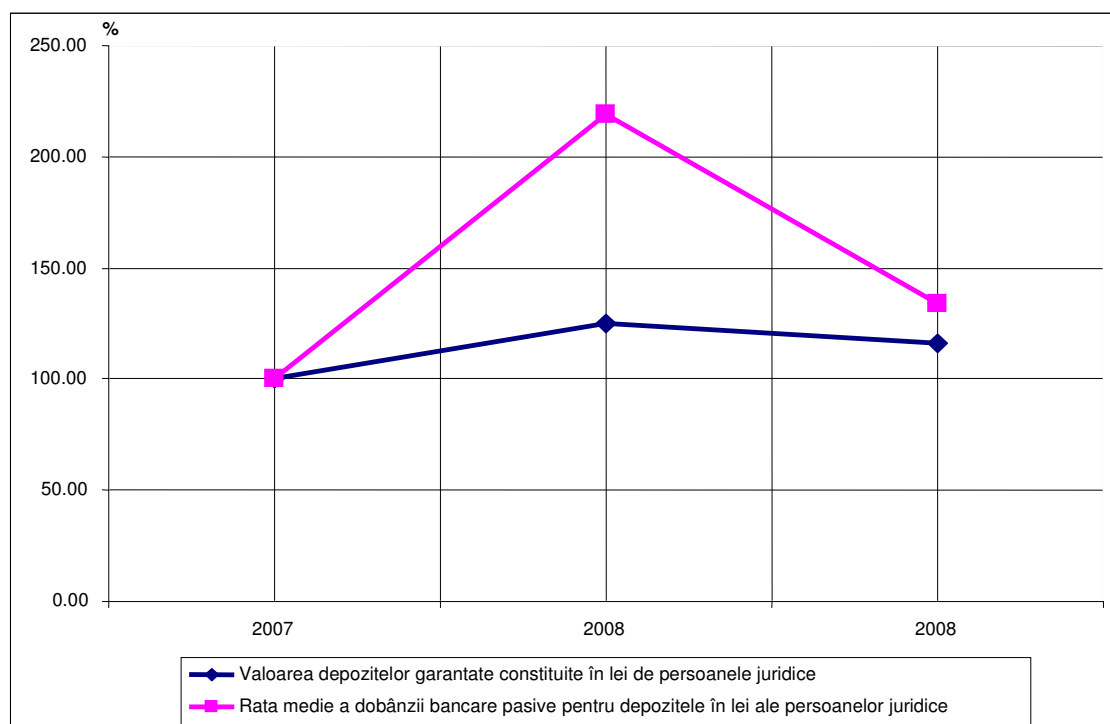
Graficul 11.2.1. Evoluția depozitelor garantate constituite în lei ale persoanelor fizice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor fizice în perioada 2007-2009

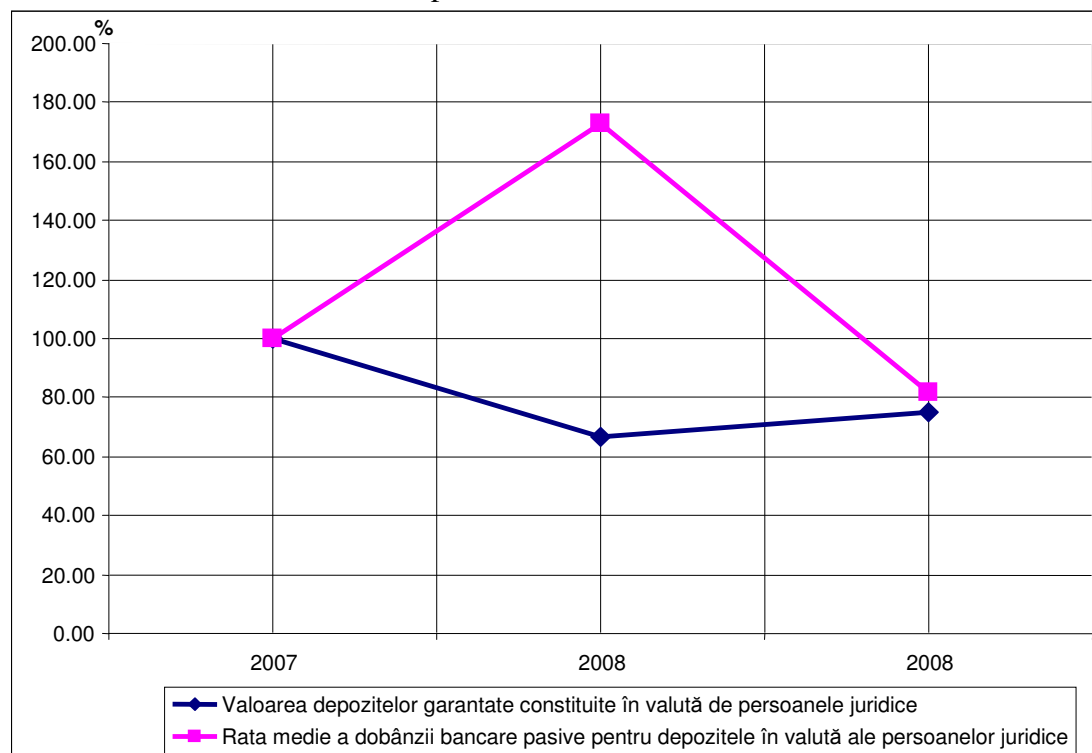
Graficul 11.2.2. Evoluția depozitelor garantate constituite în valută ale persoanelor fizice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor fizice în perioada 2007-2009

Graficul 11.2.3. Evoluția depozitelor garantate constituite în lei ale persoanelor juridice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor juridice în perioada 2007-2009

Graficul 11.2.4. Evoluția depozitelor garantate constituite în valută ale persoanelor juridice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor juridice în perioada 2007-2009

Analitic, în 2009, evoluția depozitelor bancare pe categorii de deponenți și a ratelor medii ale dobânzilor bancare pasive se prezintă ca în tabelul de mai jos.

Tabelul 4

Nr crt	Indicatorul	Trim. 4/2008	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009	Rată nominală de modificare (%) trim.4/2009 în comparație cu:			
							Trim.3 2009	Trim.2 2009	Trim.1 2009	Trim.4 2008
1	Valoarea depozitelor garantate constituite în lei de persoanele fizice (mld lei)	48,94	53,98	55,99	54,53	55,54	1,85	-0,80	2,90	13,50
2	Valoarea depozitelor garantate constituite în valută de persoanele fizice (mld lei)	30,87	33,31	34,24	36,60	38,07	4,03	11,21	14,28	23,35
3	Valoarea depozitelor garantate constituite în lei de persoanele juridice (mld lei)	24,23	22,01	22,36	21,88	22,55	3,07	0,86	2,46	-6,90
4	Valoarea depozitelor garantate constituite în valută de persoanele juridice (mld lei)	9,80	10,62	11,04	13,11	11,05	-15,76	0,10	4,02	12,72
5	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor fizice %*	12,12	14,08	12,89	10,21	9,57	-0,64 pp	-3,32 pp	-4,51 pp	-2,55 pp

6	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor fizice %*	5,36	6,00	5,38	4,10	3,51	-0,59 pp	-1,87 pp	-2,49 pp	-1,85 pp
7	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor juridice % *	14,81	15,47	12,09	9,26	9,07	-0,19 pp	-3,02 pp	-6,40 pp	-5,74 pp
8	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor juridice % *	6,12	5,95	5,05	3,46	2,90	-0,56 pp	-2,15 pp	-3,05 pp	-3,22 pp

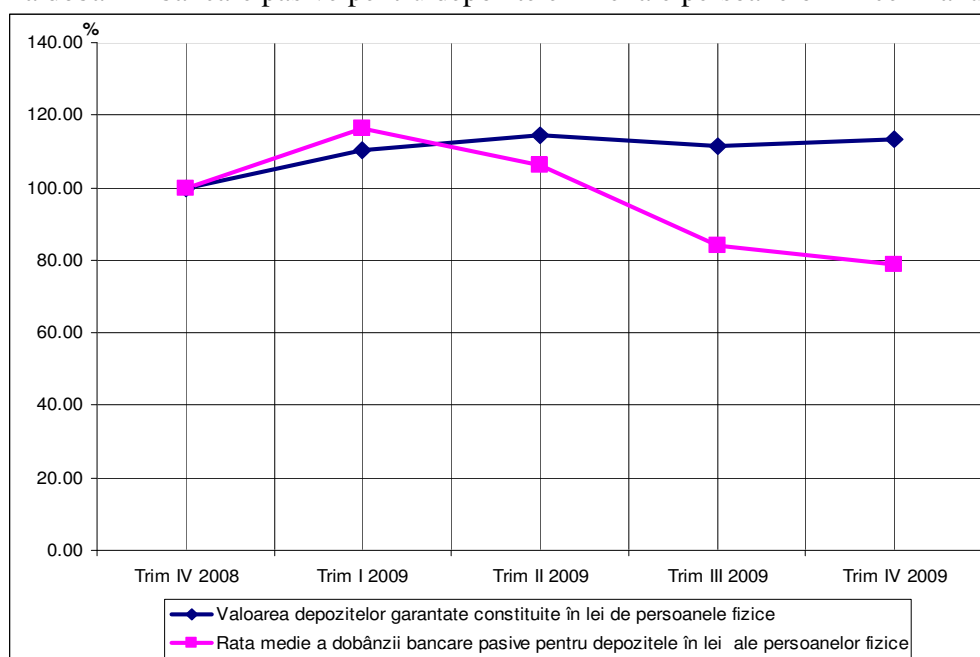
*La sfârșitul perioadei

În general, la sfârșitul trimestrului IV 2009, valoarea depozitelor bancare pentru persoanele fizice a fost net superioară celei înregistrate la sfârșitul anului 2008 (+13,50% în cazul depozitelor în lei și +23,35% în cazul depozitelor în valută), cu toate că ratele medii ale dobânzilor bancare pasive au fost mai reduse.

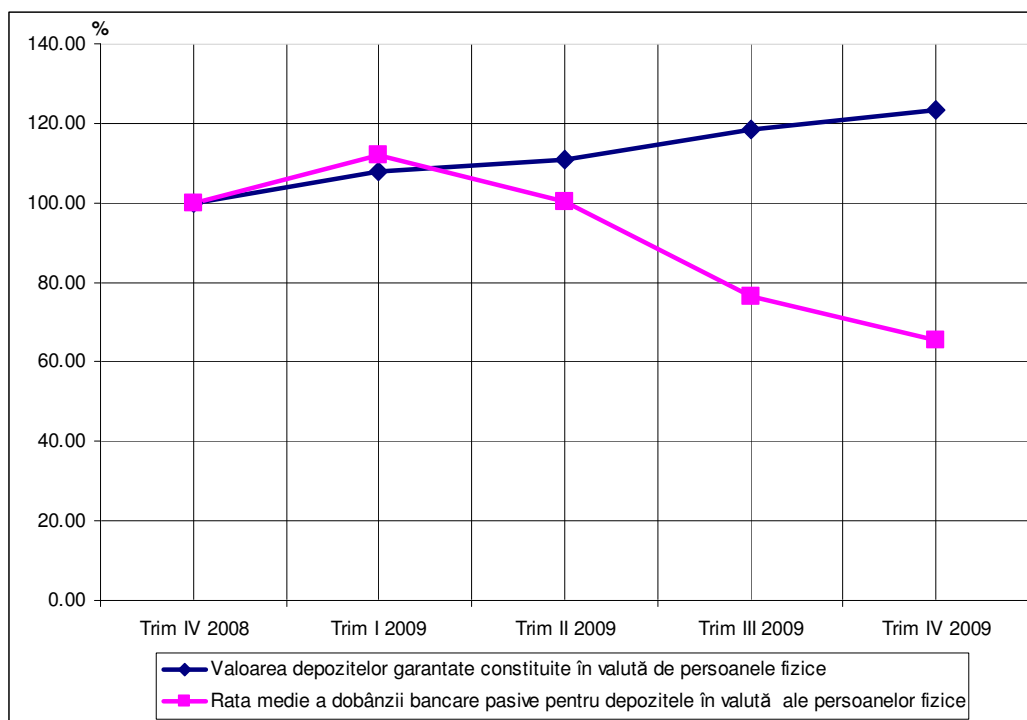
În ceea ce privește persoanele juridice, la 31 decembrie 2009 în comparație cu 31 decembrie 2008 se observă o scădere a valorii depozitelor bancare în lei cu 6,90% și o creștere a celor în valută cu 12,72%, cu toate că ratele medii ale dobânzilor bancare pasive au fost reduse cu 5,74 pp pentru depozitele în lei și cu 3,22 pp pentru cele în valută.

În cursul anului 2009 evoluția corelației între valoarea depozitelor și rata medie a dobânzii bancare pasive se poate observa în graficele următoare.

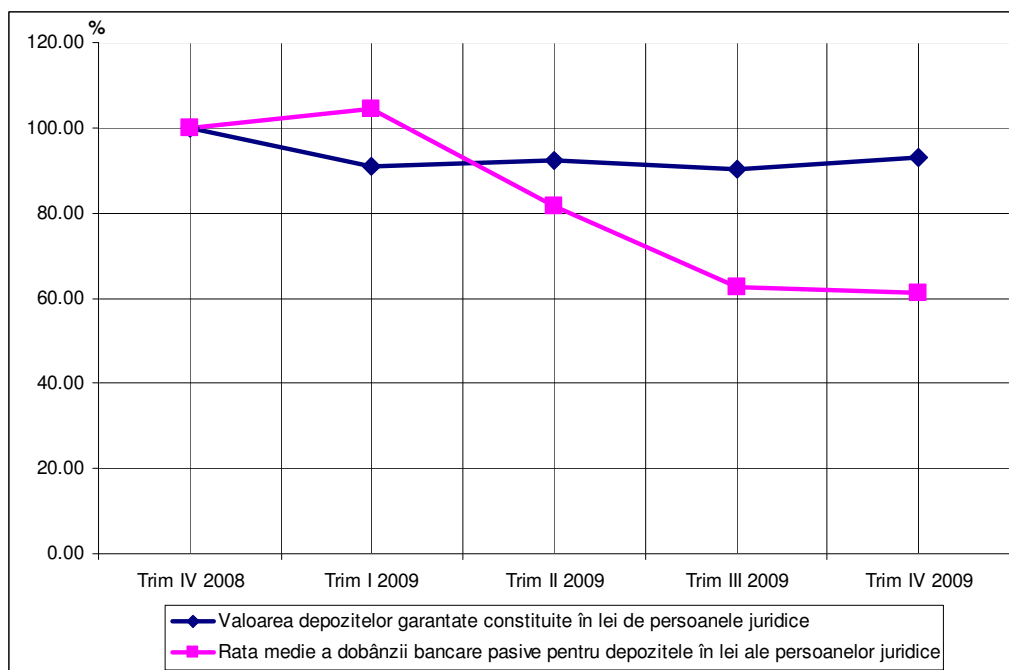
Graficul 11.2.5. Evoluția depozitelor garantate constituite în lei ale persoanelor fizice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor fizice în anul 2009

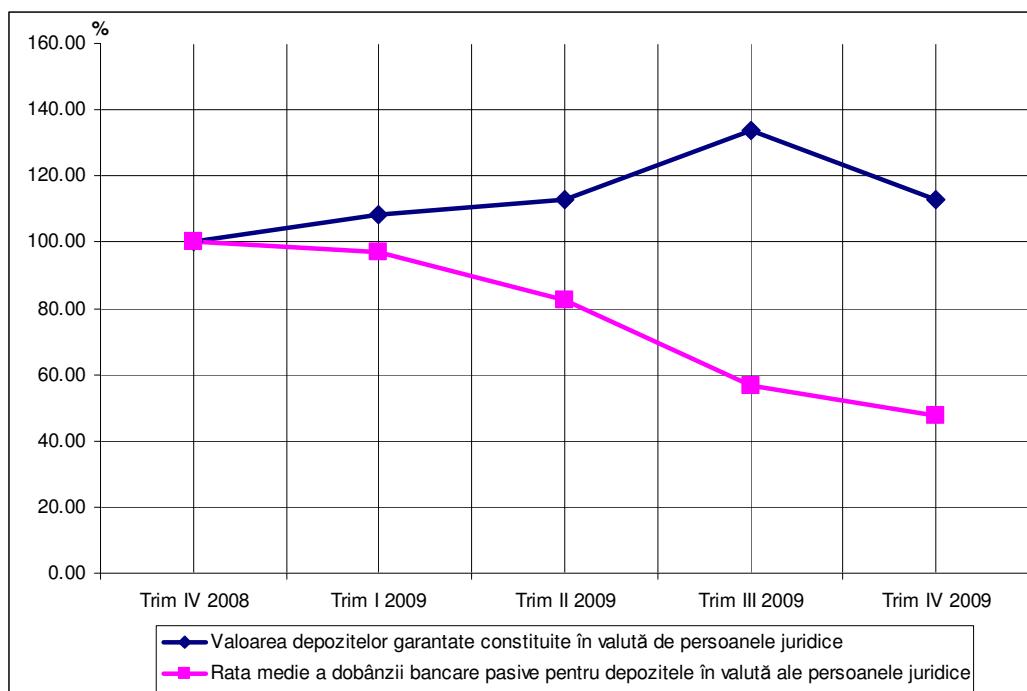
Graficul 11.2.6. Evoluția depozitelor garantate constituite în valută ale persoanelor fizice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor fizice în anul 2009

Graficul 11.2.7. Evoluția depozitelor garantate constituite în lei ale persoanelor juridice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor juridice în anul 2009

Graficul 11.2.8. Evoluția depozitelor garantate constituite în valută ale persoanelor juridice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor juridice în anul 2009

11.3. Produsul intern brut

Se poate afirma că în perioada 2007 – 2009 economisirea sub forma depozitelor bancare nu a avut o evoluție corelată cu cea a PIB-ului. În trei ani, fluxurile anuale de economisire prin depozite bancare s-au redus, ajungând ca în 2009 să reprezinte doar 14,43% din cele ale anului 2007, în timp ce PIB-ul în 2009 a fost cu 13,30% mai mare față de cel din 2007.

Tabelul 5

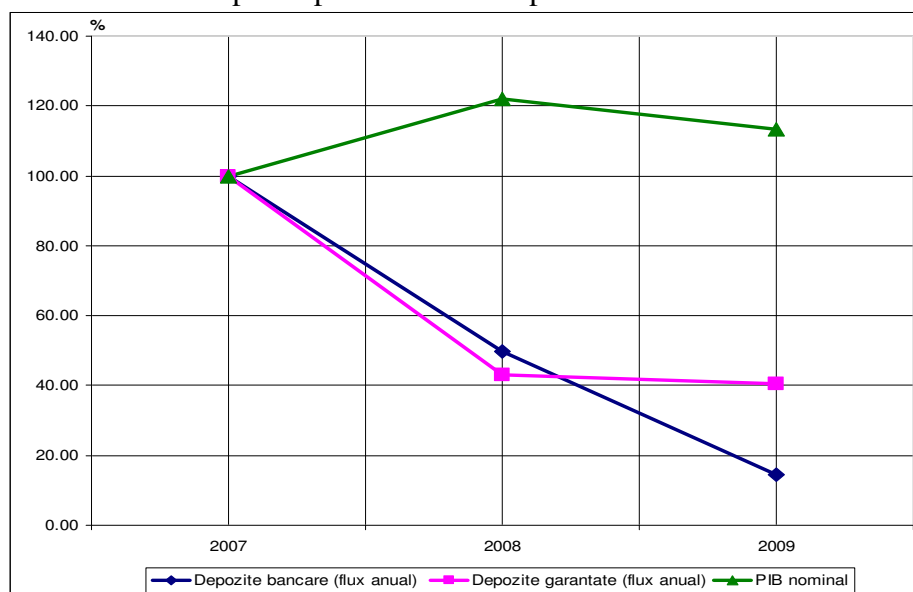
		Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Rată nominală de modificare (%) anul 2009 în comparație cu:	
					2008	2007
1	Depozite bancare (flux anual) – mld. lei	94,99	47,42	13,70	-71,10	-85,57
2	Depozite garantate (flux anual) – mld. lei	33,12	14,29	13,39	-6,27	-59,57
3	PIB nominal – mld lei	412,76	503,96	467,67*	-7,20	+13,30

* Date preliminare Institutul Național de Statistică

Este evident că există alte componente ale PIB-ului sau instrumente de economisire care au antrenat o evoluție mai bună a PIB-ului. Se poate considera că, în 2009, pe fondul unei crize economice și financiare, a lipsei de lichiditate pentru persoanele juridice, a reducerii producției ca urmare a contracției cererii, a unui consum final net inferior celui din 2008, s-au redus volumul și opțiunile pe partea de venituri ale agenților economici și ale populației, cu finalitate în contracția fluxurilor de economisire prin depozite bancare.

Sugestiv, evoluția depozitelor bancare și a PIB-ului pentru perioada 2007-2009 se prezintă ca în graficul de mai jos.

Graficul 11.3.1. Evoluția Produsului Intern Brut și a depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond în perioada 2007-2009

Pe parcursul anului 2009, după un recul semnificativ în trimestrul I, PIB-ul a înregistrat fluxuri trimestriale crescătoare, dar trebuie remarcat că în trimestrul IV 2009, acesta reprezenta doar 83,70% din cel aferent trimestrului IV 2008. În același timp, fluxurile depozitelor bancare au înregistrat o scădere cu 27,21% în aceeași perioadă.

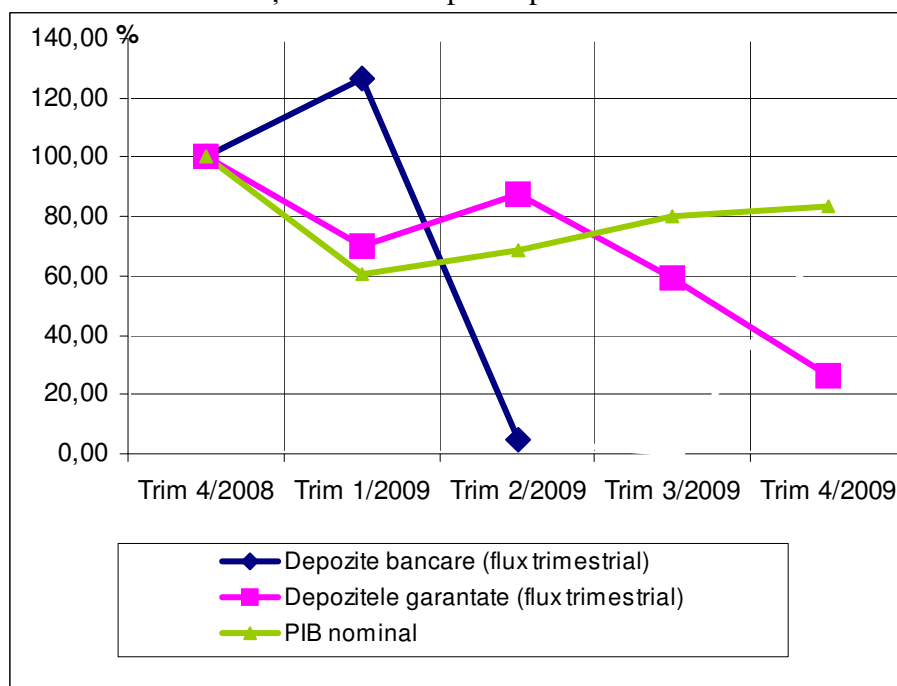
Tabelul 6

		Trim. 4/2008	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009	Rată nominală de modificare (%) trim.4/2009 în comparație cu:			
							Trim.3 2009	Trim.2 2009	Trim.1 2009	Trim.4 2008
1.	Depozite bancare (flux trimestrial) – mld. lei	9,84	12,27	0,44	-6,17	7,16	***	16,27 ori	-41,64	-27,21
2.	Depozite garantate (flux trimestrial) – mld. lei	1,07	6,10	3,70	2,50	1,09	-56,38	-70,51	-82,11	1,55
3.	PIB nominal – mld lei	159,43	96,52	109,93	127,78	133,44*	4,43	21,39	38,25	-16,30

* Date preliminare Institutul Național de Statistică

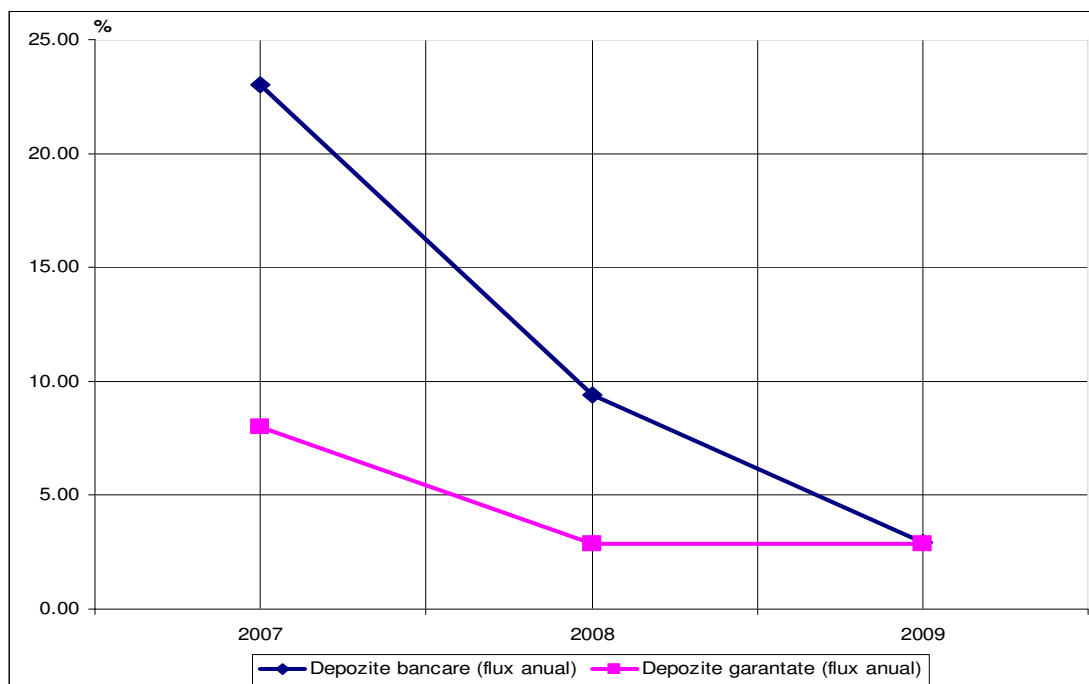
Corelația PIB-ului și a depozitelor bancare se poate observa și din graficul de mai jos.

Graficul 11.3.2. Evoluția Produsului Intern Brut și a depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond în anul 2009

Analiza ponderilor în PIB ale fluxurilor corespunzătoare depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond, precum și ale celor aferente depozitelor garantate se prezintă ca în graficul următor.

Graficul 11.3.3. Ponderea în Produsul Intern Brut a depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond în perioada 2007-2009

În timp ce ponderea depozitelor bancare a fost în 2009 de circa 7 ori mai mică în raport cu 2007, ponderea depozitelor garantate a fost de aproximativ 3 ori mai mică.

11.4. Economisirea totală

Economisirea totală și fluxurile depozitelor garantate au înregistrat în perioada 2007-2009 următoarele rezultate:

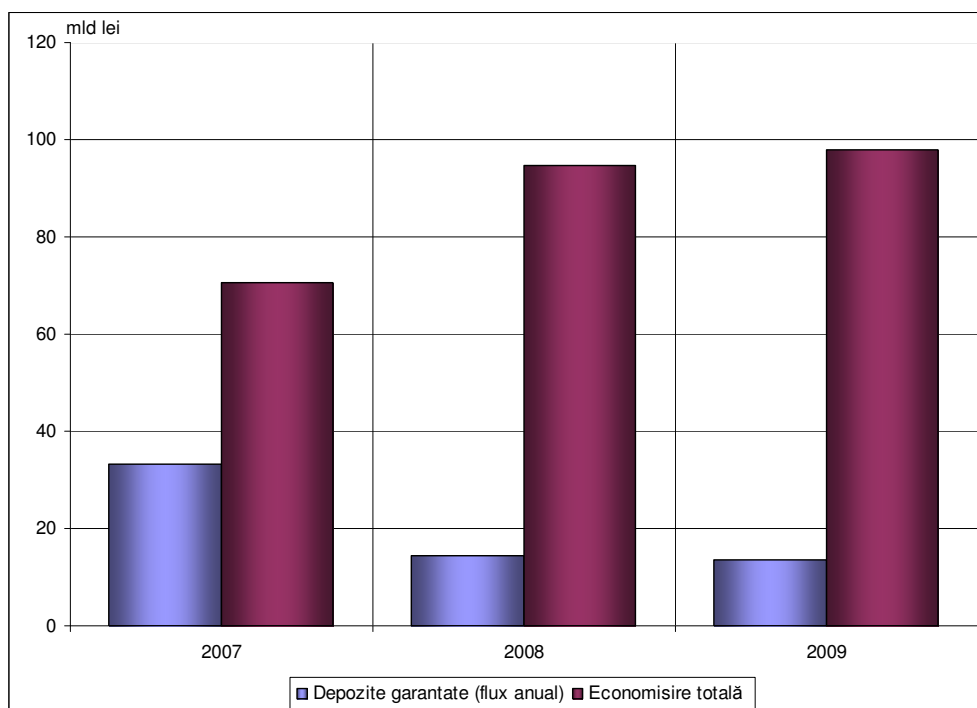
Tabelul 7

		Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Rată nominală de modificare (%) anul 2009 în comparație cu:	
					2008	2007
1	Depozite garantate (flux anual) – mld. lei	33,12	14,29	13,39	-6,27	-59,57
2	Economisire totală – mld. lei	70,60	94,73	97,97*	3,42	38,77

*Estimări CCFM

În 2009, economisirea totală a sporit cu 38,77% în comparație cu 2007 și cu 3,42% față de 2008, în timp ce fluxurile depozitelor bancare garantate au înregistrat dinamici negative, în 2009 reprezentând doar 40,43% din nivelul anului 2007. Sugestiv, corelația dintre cei doi indicatori se prezintă în graficul de mai jos.

Graficul 11.4.1. Evoluția depozitelor garantate (fluxuri trimestriale) și a economisirii totale în perioada 2007-2009

În anul 2009, economisirea totală și fluxurile depozitelor garantate au înregistrat următoarele rezultate:

Tabelul 8

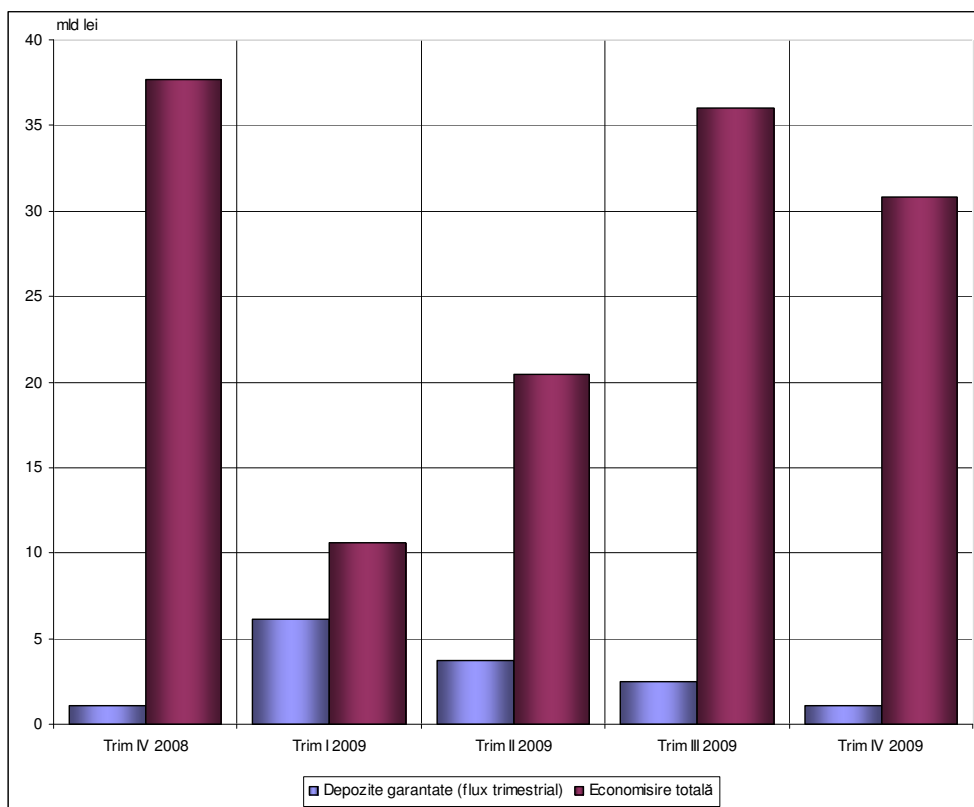
		Trim. 4/2008	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009	Rată nominală de modificare (%) trim.4/2009 în comparație cu:			
							Trim.3 2009	Trim.2 2009	Trim.1 2009	Trim.4 2008
1	Depozite garantate (flux trimestrial) – mld. lei	1,07	6,10	3,70	2,50	1,09	-56,38	-70,51	-82,11	1,55
2	Economisire totală – mil. lei	37,70	10,61	20,49	36,05	30,82*	-14,51	50,41	190,48	-18,25

* Estimări CCFM

În anul 2009 se păstrează tendința multianuală în ceea ce privește evoluția fluxurilor depozitelor bancare garantate, în trimestrul IV 2009 acestea fiind cu 1,55% mai mari în raport cu nivelul atins în trimestrul IV din 2008. Economisirea, după o scădere pronunțată în trimestrul I 2009, s-a redresat treptat, ajungând la sfârșitul anului 2009 să reprezinte 81,75% față de trimestrul IV din 2008.

Evoluția celor doi indicatori se prezintă ca în graficul următor.

Graficul 11.4.2. Evoluția depozitelor garantate (fluxuri trimestriale) și a economisirii totale în anul 2009

11.5. Creditul bancar neguvernamental

Evoluția pe termen lung a depozitelor bancare și a creditului bancar neguvernamental se prezintă ca în tabelul de mai jos.

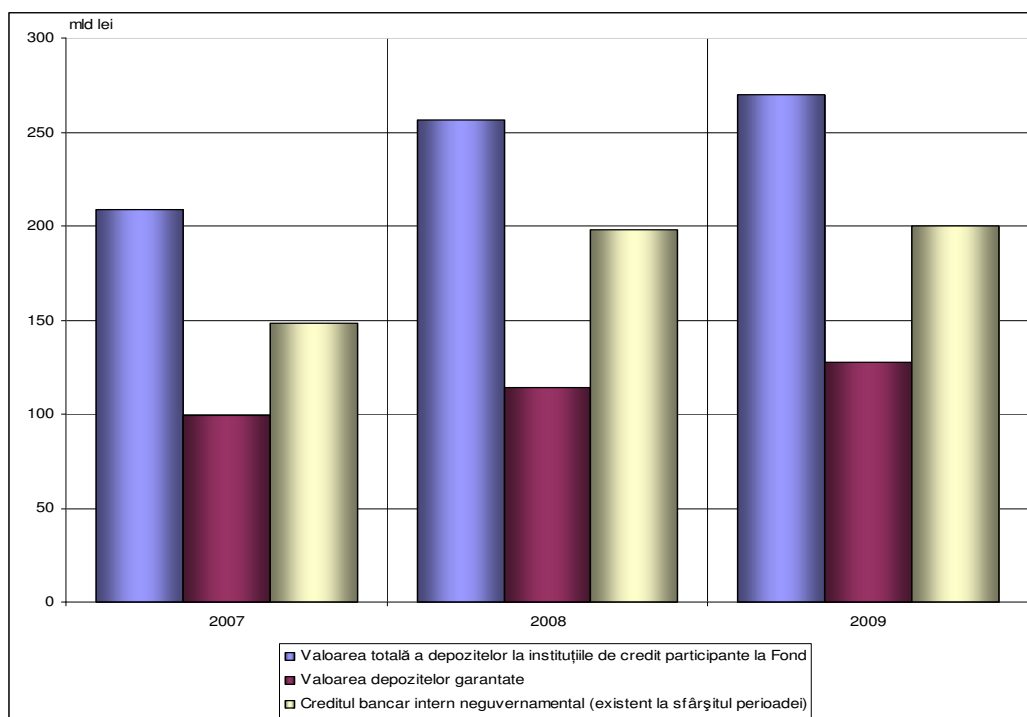
Tabelul 9

		Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Rată nominală de modificare (%) anul 2009 în comparație cu:	
					2008	2007
1	Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond – mld. lei	208,89	256,31	270,01	5,35	29,26
2	Valoarea depozitelor garantate – mld. lei	99,54	113,83	127,22	11,76	27,80
3	Creditul bancar intern neguvernamental (existent la sfârșitul perioadei) – mld. lei	148,18	198,06	199,88*	0,92	34,89

* Estimări CCFM

Pentru perioada 2007-2009, evoluția depozitelor bancare și a creditului bancar intern neguvernamental se prezintă ca în graficul de mai jos.

Graficul 11.5.1. Evoluția creditului bancar intern neguvernamental, a valorii totale a depozitelor și a valorii totale a depozitelor garantate constituite la instituțiile de credit participante la Fond în perioada 2007-2009

Dacă analizăm însă în mod analitic evoluția economisirii prin depozite bancare și a creditului bancar intern neguvernamental pentru anul 2009, datele se prezintă ca mai jos.

Tabelul 10

		Trim. 4/2008	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009	Rată nominală de modificare (%) trim.4/2009 în comparație cu:			
							Trim.3 2009	Trim.2 2009	Trim.1 2009	Trim.4 2008
1	Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond – mld. lei	256,31	268,58	269,02	262,85	270,01	2,72	0,37	0,53	5,35
2	Valoarea depozitelor garantate – mld. lei	113,83	119,93	123,63	126,13	127,22	0,87	2,91	6,08	11,76
3	Creditul bancar intern neguvernamental (existent la sfârșitul perioadei) – mld. lei	198,06	202,62	198,06	198,91	199,88*	0,49	0,92	-1,35	0,92

* Estimări CCFM

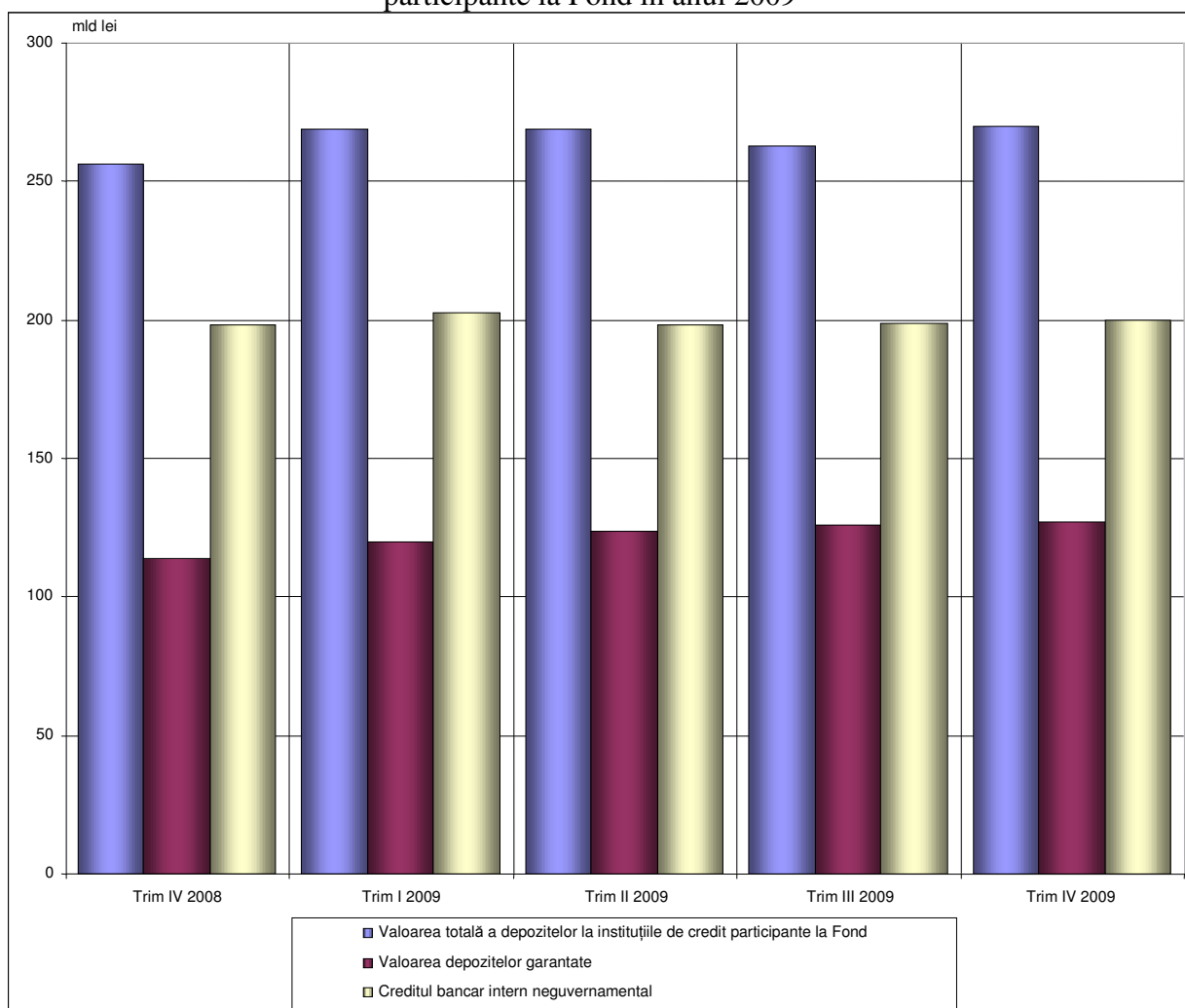
În anul 2009, creditul acordat sectorului privat a continuat să se situeze aproximativ la același nivel cu cel înregistrat la sfârșitul anului 2008. Totuși, evoluția generală a acestor împrumuturi (atât pe partea de cerere, cât și pe cea de ofertă) a fost cauzată de efectul negativ al crizei financiare internaționale și în particular de: (i) reducerea fluxurilor de resurse atrase de la „băncile – mamă”; (ii) persistența comportamentului restrictiv al băncilor privind oferta de credite pentru reducerea riscului de insolvență al clienților; (iii) reducerea „apetitului” populației pentru cereri noi de credite, în raport direct cu gradul mai mare de incertitudine asupra veniturilor viitoare. În același timp, se mai constată că: a) firmele, ca urmare a gradului mai mare de incertitudine privind veniturile viitoare, fac apel la împrumuturi mult mai prudent, după o analiză mult mai amănunțită asupra solvabilității proprii pe termen lung; b) în

această perioadă s-a atins pragul de suportabilitate a îndatorării de către segmentul populației cu venituri reduse.

Valoarea depozitelor bancare la sfârșitul anului 2009 a fost cu 5,35% mai mare în raport cu cea înregistrată la sfârșitul anului 2008, variația fiind cu 4,43 pp mai mare față de cea înregistrată pentru creditul bancar intern neguvernamental, ceea ce se poate explica prin faptul că asupra procesului de creditare influențează și alte variabile care determină o evoluție specifică a acestuia.

Corelația între economisirea prin depozite bancare și creditarea neguvernamentală se prezintă ca în graficul următor.

Graficul 11.5.2. Evoluția creditului bancar intern neguvernamental, a valorii totale a depozitelor și a valorii totale a depozitelor garantate constituite la instituțiile de credit participante la Fond în anul 2009

11.6. Veniturile populației

Pentru perioada 2007-2009, datele privind evoluția depozitelor bancare, a câștigurilor salariale nominale nete și a pensiei medii brute se prezintă ca în tabelul de mai jos.

Tabelul 11

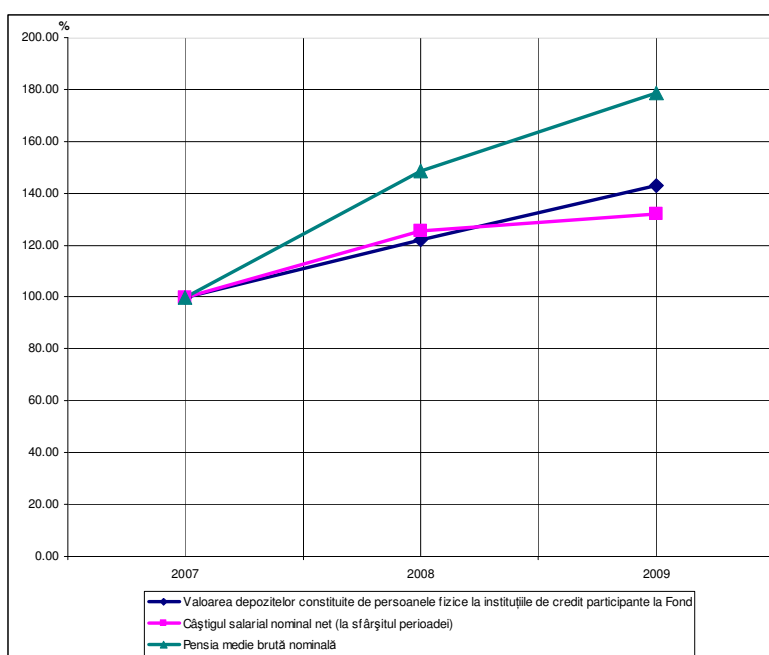
Nr crt	Indicator	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Rată nominală de modificare (%) anul 2009 în comparație cu:	
					2008	2007
1.	Valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond – mld. lei	65,61	80,05	93,87	17,26	43,06
2.	Câștigul salarial nominal net (la sfârșitul perioadei) – lei/lună	1.042	1.309	1.375*	5,04	31,96
3.	Pensia medie brută nominală – lei/lună	399	593	712*	20,07	78,45

* Estimări CCFM

După cum se poate observa din datele din tabelul nr. 11, dinamica valorii depozitelor bancare constituite de persoanele fizice are aceeași tendință ca și dinamica principalilor indicatori ce caracterizează nivelul veniturilor populației. Este demn de reținut faptul că depozitele bancare constituite de persoanele fizice la instituțiile de credit participante la Fond sunt cu 43,06% mai mari în 2009 în raport cu cele înregistrate în 2007, în timp ce câștigul salarial nominal net a crescut cu doar 31,96% pentru aceeași perioadă de raportare. Acest fapt denotă comportamentul financiar pozitiv al salariaților pentru economisire. De asemenea, creșterea cu peste 78,45% a pensiei medii brute nominale la sfârșitul anului 2009 față de 2007, constituie încă un factor care a condus la ritmurile înregistrate în domeniul economisirii prin depozite bancare.

Sugestiv, corelația între economisirea prin depozite bancare și veniturile populației exprimate prin câștigurile salariale nominale nete și pensia medie brută nominală se prezintă în graficul de mai jos.

Graficul 11.6.1. Evoluția câștigului salarial mediu net, a pensiei medii brute nominale și a valorii totale a depozitelor garantate ale persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond în perioada 2007-2009

Tendențele pe termen lung au fost susținute și pe parcursul anului 2009, după cum arată datele din tabelul următor.

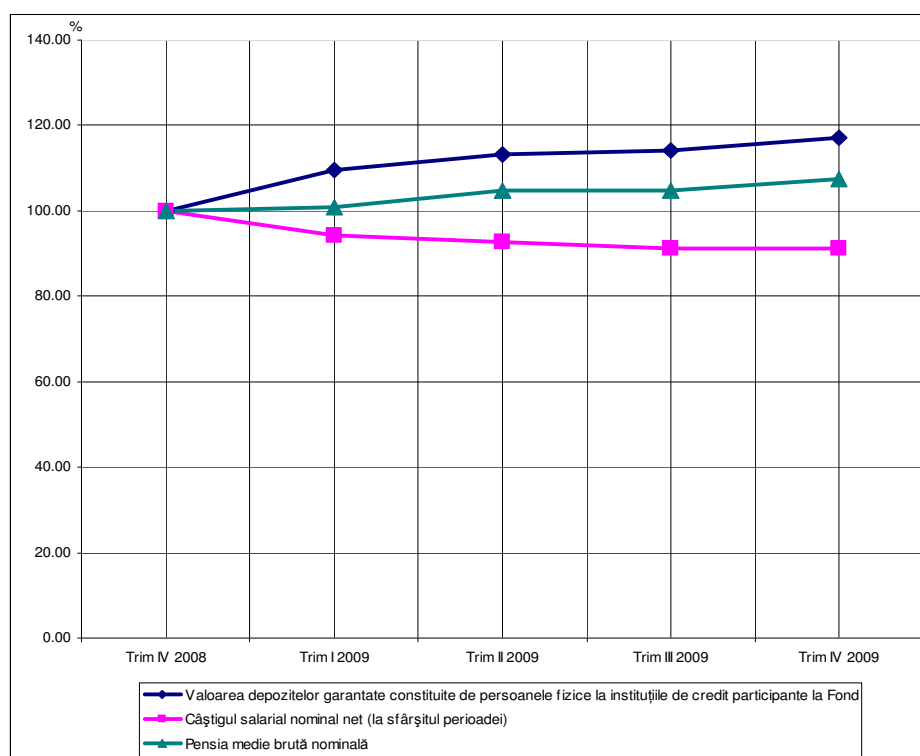
Tabelul 12

Nr crt	Indicator	Trim. 4/2008	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009	Rată nominală de modificare (%) trim.4/2009 în comparație cu:			
							Trim.3 2009	Trim.2 2009	Trim.1 2009	Trim.4 2008
1.	Valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond – mld. lei	80,05	87,61	90,55	91,31	93,87	2,80	3,66	7,15	17,26
2.	Câștigul salarial nominal net (la sfârșitul perioadei) – lei/lună	1.489	1.402	1.379	1.359	1.360*	0,07	-1,38	-3,00	-8,66
3.	Pensia medie brută nominală – lei/lună	682	687	714	715	733*	2,52	2,66	6,70	7,48

* Estimări CCFM

Deși a existat în anul 2009 o tendință evidentă de reducere a câștigului salarial nominal net, mai ales ca urmare a măsurilor de reducere a cheltuielilor bugetare (componenta salarii), înclinația spre economisire a populației a rămas constantă, fapt dovedit de ritmurile trimestriale de creștere a valorii depozitelor bancare garantate. În acest sens, corelația între economisirea prin depozite bancare a populației, câștigul salarial nominal net și pensia medie brută nominală pentru anul 2009 se poate observa din graficul următor.

Graficul 11.6.2. Evoluția câștigului salarial mediu net, a pensiei medii brute nominale și a valorii totale a depozitelor garantate ale persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond în anul 2009

11.7. Evoluții pe piața de capital, titluri de stat, obligațiuni, alte forme de economisire, investiții și fonduri de pensii

Economisirea prin depozite bancare trebuie corelată și cu celelalte instrumente de economisire: piața de capital, titlurile de stat, fondurile de investiții, fondurile de pensii private.

Pentru perioada 2007 – 2009, au fost selectați trei indicatori semnificativi: piața de capital, investițiile și depozitele bancare, pentru care datele se prezintă în tabelul nr.13.

Tabelul 13

Nr crt	Indicator	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Rată nominală de modificare (%) anul 2009 în comparație cu:	
					2008	2007
1	Piața de capital mld.lei (capitalizare și volum tranzacții)	128,42	66,31	98,09	47,93	-23,62
2	Investiții mld.lei	125,65	167,94	138,40*	-17,59	10,15
3	Depozite bancare (flux anual) – mld. lei	94,99	47,42	13,70	-71,10	-85,57

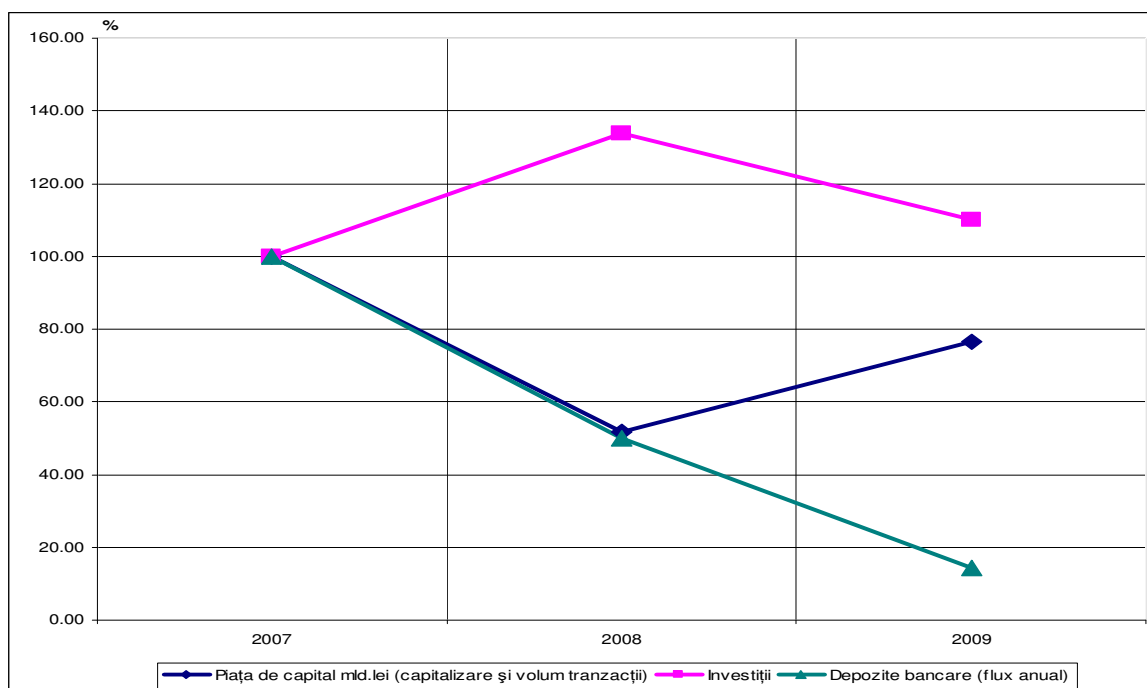
* Estimări CCFM

În timp ce fluxurile monetare de economisire prin depozite bancare au scăzut în 2009 cu 85,57% în raport cu nivelul atins în 2007, investițiile au fost cu 10,15% mai mari pentru această perioadă, iar valorile înregistrate în 2009 pentru piața de capital au reprezentat 76,38% din nivelul anului 2007.

În 2009 este evidentă tendința generală de redresare a pieței de capital și a investițiilor, pe seama scăderii fluxurilor monetare de economisire prin depozite bancare, fapt justificat de lipsa de lichiditate manifestată în economie în această perioadă.

Evoluția corelației dintre indicatorii analizați se poate observa din graficul următor.

Graficul 11.7.1. Evoluția depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond, a pieței de capital și a investițiilor în perioada 2007-2009

În 2009, economisirea prin depozite bancare a fost determinată și de alte componente ale economisirii în sens general: piața de capital, titlurile de stat, fondurile de pensii private, investiții. Datele pentru evoluția trimestrială a acestor indicatori se prezintă în tabelul de mai jos.

Tabelul 14

Nr crt	Indicator	Trim. 1/2009	Trim. 2/2009	Trim. 3/2009	Trim. 4/2009	Rată nominală de modificare (%) trim.4/2009 în comparație cu:		
						Trim.3 2009	Trim.2 2009	Trim.1 2009
1	Piața de capital mld.lei	51,07	70,08	94,95	94,00	-1,00	34,13	84,06
2	Titluri de stat mld.lei	20,27	20,38	14,86	9,22	-37,95	-54,76	-54,51
3	Fonduri de pensii mld lei	0,33	0,30	0,32	0,31*	-3,12	3,33	-6,06
4	Investiții mld.lei	16,02	27,70	44,38	43,31*	-2,41	56,35	170,35
5	Depozite bancare (flux trimestrial) – mld. lei	12,27	0,44	-6,17	7,16	***	16,27 ori	-41,64

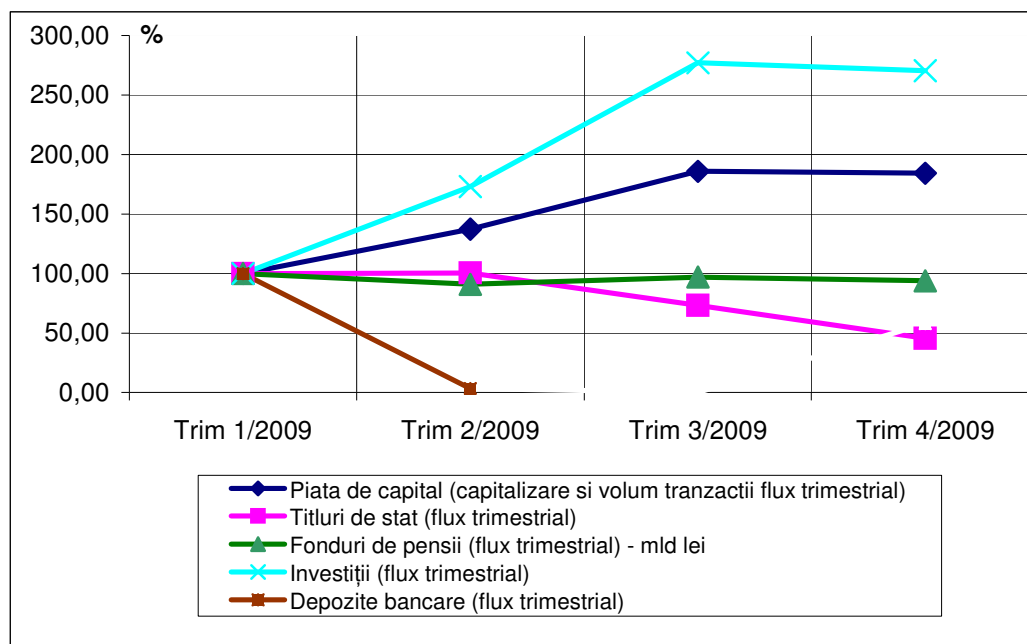
*Estimări CCFM

În această perioadă se remarcă câteva tendințe evidente:

- creșterea de circa 2,7 ori a valorii investițiilor în trimestrul IV 2009 în raport cu trimestrul I 2009 și cu 84,06% a valorii pieței de capital;
- păstrarea cvasi constantă a valorilor trimestriale înregistrate la fondurile de pensii private;
- scăderea valorilor emisiunilor de titluri de stat cu 54,51% în trimestrul IV 2009 în raport cu trimestrul I 2009 și a depozitelor bancare, pentru care fluxurile monetare au fost în trimestrul IV 2009 cu 41,64% mai mici în raport cu trimestrul I 2009.

Corelația dintre indicatorii analizați se poate observa din graficul următor.

Graficul 11.7.2. Evoluția depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond, a titlurilor de stat, a fondurilor de pensii, a pieței de capital și a investițiilor în anul 2009

Aceste tendințe sunt determinate de modul de manifestare a efectelor crizei economico-financiare în anul 2009.

Lipsa de lichiditate care s-a resimțit în perioada analizată a condus la o reducere drastică a fluxurilor monetare aferente economisirii prin depozite bancare și la o orientare a capitalurilor către investiții. Acest fapt poate fi pozitiv în măsura în care în perioada viitoare investițiile vor duce la o relansare a producției și a economisirii.

12. Concluzii

Premisele și indiciile majore ale contracției economice din 2009 le-au reprezentat:

- (i) amplitudinea peste așteptări a scăderii dinamicii anuale a PIB încă din trimestrul IV 2008 și caracterul inerțial al acestei evoluții;
- (ii) înregistrarea unor dinamici negative pentru unii indicatori relevanți ai cererii de consum și investiții, respectiv ai producției;
- (iii) accentuarea declinului activității economice în țările membre UE, cu impact negativ semnificativ asupra economiei naționale;
- (iv) continuarea înrăutățirii condițiilor de creditare, în special pe piața financiară internă;
- (v) creșterea mai rapidă a șomajului pe tot parcursul anului 2009;
- (vi) accelerarea pe tot parcursul anului 2009 a ajustării dezechilibrului extern al economiei (succedată de amorțirea unei tendințe de temperare a volatilității cursului de schimb);
- (vii) implementarea măsurilor de politică economică convenite prin acordul încheiat cu FMI și UE.

Cele mai importante riscuri au fost legate de: (i) riscul depășirii nivelului programat al deficitului bugetar și al amânării măsurilor destinate ajustării structurii cheltuielilor publice și consolidării fiscale prevăzute, implicit cel al creșterii dificultății de finanțare/refinanțare a deficitului și a datoriei publice, inclusiv datorită posibilei perturbări a derulării împrumuturilor contractate cu organismele și instituțiile financiare internaționale – materializarea unora dintre acestea putând afecta chiar pe un termen mai îndelungat perspectiva dezinflației; (ii) previzibila deteriorare, pe acest fond, a percepției mediului economic și financiar intern și internațional asupra perspectivelor economiei românești, de natură să alimenteze presiunile de depreciere a monedei naționale și implicit anticipațiile inflaționiste.

Declinul formării brute de capital fix a devansat cererea de consum, persistând incertitudini asupra amplitudinii celei din urmă datorate caracterului neomogen al evoluțiilor indicatorilor relevanți ai acestui comportament. O asemenea evoluție este sugerată în special de indicatorii privind lucrările de construcții noi și investițiile de utilaje, investițiile străine directe, creditele pe termen mediu și lung acordate companiilor, cheltuielile de capital ale sectorului public.

Astfel, pe de o parte, s-au evidențiat scăderea valorii ritmurilor anuale negative în ceea ce privește volumul cifrei de afaceri din servicii și al celui din comerțul auto-moto, respectiv stagnarea indicatorului similar aferent volumului cifrei de afaceri din comerțul cu amănuntul.

Pe de altă parte, s-au relevat intrarea în teritoriul negativ a ritmului anual de creștere a salariului mediu net real (acompaniată de accentuarea în luna octombrie 2009 a scăderii remiterilor, față de perioada similară a anului anterior), perspectiva diminuării cheltuielilor de personal din sectorul bugetar în ultimele două luni ale anului 2009 (inclusiv prin acordarea unor zile libere fără plată), precum și accelerarea creșterii ratei șomajului, în paralel cu continuarea deteriorării indicatorului de încredere a consumatorilor; acestora li s-a asociat prelungirea tendinței de ameliorare a economisirii bancare nete a populației.

În anul 2009 s-au produs o serie de fenomene și procese care au dus la oscilații surprinzătoare ale fluxurilor de economisire bancară. După două trimestre cu fluxuri monetare semnificative (trimestrul IV 2008 și trimestrul I 2009), în perioada aprilie – septembrie 2009, se înregistrează un declin major, ca apoi în ultimul trimestru din 2009, fluxurile de economisire în depozite bancare să se apropie de nivelurile din ultimul trimestru din 2008.

Continuarea amplificării cererii de bani în scop precautionar a fost susținută de schimbările relative de configurație ale randamentelor diferitelor categorii de active monetare. În consecință, dinamica anuală reală a soldului depozitelor la termen sub doi ani ale populației s-a majorat până la o valoare reprezentând vârful istoric absolut (61%) la sfârșitul anului 2009, fiind impulsionată atât de componenta în valută, cât și de cea în lei. O mișcare ascendentă a consemnat și variația anuală a depozitelor la termen peste doi ani.

Analiza structurii pe scadențe a depozitelor noi relevă însă conturarea unei aparente tendințe de polarizare a preferințelor populației, sugerată de relativa creștere a volumelor (implicit a ponderii) depozitelor pe scadențe mai reduse (între o lună și trei luni), dar și – într-o mai mică măsură însă – a celor cu scadențe de peste doi ani.

Asupra comportamentelor financiare ale persoanelor fizice sau juridice au acționat diverși factori, unii dintre aceștia fiind total non-economiци (efectul de contagiune, așteptări subiective, efecte psihologice, etc.). Totuși, în general, acești factori sunt în corelație directă cu dinamica unor variabile macroeconomice care sunt fie generatoare, fie condiționează comportamentul de economisire, atât la nivelul volumului, cât și la nivelul structurii „portofoliului” de economisire.

Dacă se analizează structura fluxurilor financiare cu impact direct asupra economisirii, se observă că, în timp ce fluxurile depozitelor bancare au reprezentat în 2009 14,43% din cele înregistrate în 2007, investițiile au fost cu 10,15% mai mari pentru această perioadă, iar valorile înregistrate în 2009 pentru piața de capital au reprezentat 76,38% din nivelul anului 2007.

În 2009 este evidentă tendința generală de redresare a pieței de capital și a investițiilor, pe seama scăderii fluxurilor monetare de economisire prin depozite bancare, fapt justificat de lipsa de lichiditate manifestată în economie în această perioadă. În acest sens se remarcă:

- creșterea de circa 2,7 ori a valorii investițiilor în trimestrul IV 2009 în raport cu trimestrul I 2009 și cu 84,06% a valorii pieței de capital;
- păstrarea cvasi constantă a valorilor trimestriale înregistrate la fondurile de pensii private;
- scăderea valorilor înregistrate de titlurile de stat (54,51% în trimestrul IV 2009 în raport cu trimestrul I 2009) și a depozitelor bancare, pentru care fluxurile monetare au fost pentru trimestrul IV 2009 cu 41,64% mai mici în raport cu trimestrul I 2009.

Lipsa de lichiditate care s-a resimțit în perioada analizată a condus la o reducere drastică a fluxurilor monetare aferente economisirii prin depozite bancare și la o orientare a capitalurilor către investiții. Acest fapt poate fi pozitiv în măsura în care în perioada viitoare capitalurile și investițiile vor contribui la relansarea producției și a economisirii.

În perioada următoare pot apărea modificări în comportamentul de economisire al populației și al agenților economici. Printre factorii care condiționează aceasta enumerăm: nivelul activității economice, nivelul șomajului, dificultățile de finanțare a agenților economici, nivelul scăzut al veniturilor reale ale populației și ale agenților economici, un nivel al veniturilor bugetare inferior celui prognozat, dar și celui din aceeași perioadă a anului trecut.

Efectele pe termen lung se vor resimți în reducerea în continuare a consumului populației și al agenților economici, schimbarea structurii comenzilor de stat și o diminuare a surselor de economisire, atât pentru populație, cât și pentru agenții economici.

Din punct de vedere al economisirii, pentru perioada următoare se pot prefigura următoarele:

- fluxurile corespunzătoare depozitelor bancare totale vor fi pozitive și vor spori într-un ritm redus în raport cu cele din trimestrul IV 2009;
- există posibilitatea ca înrăutățirea situației veniturilor populației să conducă la un transfer monetar rapid dinspre economisire spre consum. Astfel, se va produce o creștere a numărului de deponenți cu o valoare mică a depozitului. Se va păstra ponderea semnificativă a depozitelor garantate ale persoanelor fizice în valoarea totală a depozitelor garantate;
- fluxurile corespunzătoare depozitelor bancare constituite de persoanele juridice ar putea să se reducă în următoarea perioadă, în special cele constituite în lei, pe fondul unei reduceri a nivelului de activitate în diverse ramuri economice.
- piața de capital sau fondurile de investiții vor înregistra în continuare evoluții pozitive, cu impact direct asupra economisirii și producției, dar și indirect, asupra consumului populației;

Se consideră că, cel puțin în prima parte a anului 2010, comportamentul prudential al populației în domeniul economisirii, coroborat cu persistența lipsei de lichiditate a agenților economici va conduce la fluxuri monetare în domeniul economisirii prin depozite bancare apropiate de cele înregistrate în trimestrul IV din 2009.

**Lista instituțiilor de credit participante la schema de
garantare a depozitelor la 31 decembrie 2009**

Nr.crt.	Denumirea instituției de credit
1.	Alpha Bank Romania S.A.
2.	ATE Bank România S.A
3.	Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop
4.	Banca C.R. Firenze România S.A.
5.	Banca Comercială Carpatica S.A.
6.	Banca Comercială Feroviara S.A.
7.	Banca Comercială Intesa Sanpaolo Romania S.A.
8.	Banca Comercială Română S.A.
9.	Banca de Export Import a României EXIMBANK S.A.
10.	Banca Millennium S.A.
11.	Banca Românească - S.A., membră a Grupului National Bank of Greece
12.	Banca Transilvania S.A.
13.	Bancpost S.A.
14.	Bank Leumi România S.A.
15.	BCR Banca pentru Locuințe S.A.
16.	BRD - Groupe Societe Generale S.A.
17.	CEC Bank S.A.
18.	Credit Europe Bank (România) S.A.
19.	Emporiki Bank - România S.A.
20.	GE Garanti Bank S.A.
21.	Libra Bank S.A.
22.	Marfin Bank (România) S.A.
23.	MKB Romexterra Bank S.A.
24.	OTP Bank Romania S.A.
25.	Piraeus Bank Romania S.A.
26.	Porsche Bank Romania S.A.
27.	ProCredit Bank S.A.
28.	Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A.
29.	Raiffeisen Bank S.A.
30.	RBS Bank (România) S.A.
31.	Romanian International Bank S.A.
32.	UniCredit Țiriac Bank S.A.
33.	Volksbank Romania S.A.

Lista depozitelor negarantate

1. Depozite, altele decât cele care se încadrează în prevederile art. 6 alin. (3), ale unei instituții de credit făcute în nume și cont propriu
2. Instrumente care se încadrează în definiția fondurilor proprii, conform reglementărilor Băncii Naționale a României privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit
3. Depozite ale instituțiilor financiare, așa cum sunt acestea definite în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția instituțiilor financiare nebancale din categoria caselor de ajutor reciproc
4. Depozite ale asigurătorilor și reasigurătorilor și ale intermediarilor în asigurări, așa cum sunt aceștia definiți în legislația privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor
5. Depozite ale autorităților publice centrale, locale și regionale
6. Depozite ale organismelor de plasament colectiv, așa cum sunt acestea definite de legislația pieței de capital
7. Depozite ale fondurilor de pensii
8. Depozite la instituția de credit aparținând, după caz, administratorilor acesteia, directorilor, membrilor consiliului de supraveghere, auditorilor, acționarilor semnificativi
9. Depozitele deponenților cu statut similar celor de la pct. 8 în cadrul altor societăți din grupul instituției de credit
10. Depozitele membrilor familiilor persoanelor fizice menționate la pct. 8 și 9, respectiv soț/soție, și rudele și afiniile de gradul întâi, precum și ale terțelor persoane care acționează în numele deponenților menționați la pct. 8 și 9
11. Depozitele la instituția de credit ale companiilor din același grup
12. Depozite nenominative
13. Valori mobiliare de natura datoriei emise de instituția de credit, precum și obligații care izvorăsc din acceptări proprii și bilete la ordin
14. Depozite ale entităților economice care, prin dimensiunile lor, nu intră în categoria microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii